

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

IZVJEŠĆE

**O PROVEDBI OPERATIVNOG PLANA
NACIONALNE STRATEGIJE STVARANJA POTICAJNOG
OKRUŽENJA ZA RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA
(2007. - 2011.) ZA 2009. GODINU**

Zagreb, travanj 2010.

Naziv dokumenta	Izvješće o provedbi Operativnog plana Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva (2007. - 2011.) za 2009. godinu
Verzija dokumenta	V 2.0
Vrsta dokumenta	Izvješće
Datum dokumenta	travanj 2010.
Status dokumenta	prijedlog
Stvaratelj dokumenta	Vlada Republike Hrvatske, Ured za udruge
Svrha dokumenta	Izvješće o provedbi mjera Operativnog plana Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva (2007. - 2011.) za 2009. godinu s prijedlogom preporuka za naredno razdoblje

SADRŽAJ

UVOD.....	3
PREGLED PROVEDBE MJERA IZ OPERATIVNOG PLANA NACIONALNE STRATEGIJE STVARANJA POTICAJNOG OKRUŽENJA ZA RAZVOJ CIVILNOG DRUŠTVA (2007.- 2011.) U 2009. GODINI.....	4
SUDJELOVANJE GRAĐANA U OBLIKOVANJU JAVNE POLITIKE.....	4
OBRAZOVANJE ZA DEMOKRATSKO GRAĐANSTVO I LJUDSKA PRAVA	8
PRAVNI OKVIR ZA DJELOVANJE I RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA	21
INSTITUCIONALNI OKVIR ZA POTPORU RAZVOJA CIVILNOG DRUŠTVA	24
SUSTAV FINANCIRANJA POTPORE I RAZVOJA CIVILNOGA DRUŠTVA.....	27
Financiranje inicijativa, projekata i programa organizacija civilnoga društva	27
Ugovaranje pružanja javnih usluga s organizacijama civilnoga društva.....	35
Razvoj socijalne ekonomije i neprofitnog poduzetništva	41
REGIONALNI RAZVOJ	50
RAZVOJ VOLONTERSTVA, FILANTROPIJE I ZAKLADNIŠTVA.....	56
Razvoj volonterstva u Hrvatskoj	56
Razvoj zakladništva.....	59
RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA U MEĐUNARODNOM KONTEKSTU	61

UVOD

Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva, koju je usvojila Vlada Republike Hrvatske 12. srpnja 2006. godine, daje osnovne smjernice koje se žele postići do 2011. godine kako bi se unaprijedio postojeći i stvorio novi pravni, financijski i institucionalni sustav potpore razvoju civilnoga društva u Republici Hrvatskoj. Cilj je Strategije stvaranje uvjeta za razvoj zajednice u kojoj građani¹ i organizacije civilnoga društva (u daljnjem tekstu: OCD) u sinergiji s drugim sektorima, aktivno, ravnopravno i odgovorno, na načelima održivog razvoja i djelovanja za opće dobro, sudjeluju u ostvarivanju društva blagostanja i jednakih prilika za sve. Iz navedenog cilja proizlazi potreba učinkovitije međusektorske suradnje odnosno partnerstva javnog, poslovnog te nevladinog, neprofitnog sektora.

Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske ima ulogu koordinatora praćenja provedbe Operativnog plana Nacionalne strategije (kojeg je Vlada Republike Hrvatske usvojila 1. veljače 2007. godine) o čemu jednom godišnje dostavlja izvješće Vladi Republike Hrvatske. U praćenje provedbe Strategije uključen je Savjet za razvoj civilnog društva te Povjerenstvo za praćenje provedbe mjera Operativnog plana Nacionalne strategije kojeg čine koordinatori imenovani od strane institucija nositelja mjera. Provedba mjera Operativnog plana iziskuje horizontalnu koordinaciju više desetaka tijela državne uprave, ali i lokalne i regionalne samouprave te sustavno savjetovanje s nizom izvaninstitucionalnih aktera, posebno organizacija civilnog društva.

Od ukupno 57 mjera podijeljenih u osam glavnih poglavlja (od kojih jedno poglavlje ima tri a jedno dva potpoglavlja) većina mjera ima rok provedbe kontinuirano ili do kraja 2010. ili 2011. godine, te je to glavni razlog što se većina mjera nalazi u tijeku provedbe. Osim toga, na prijedlog nositelja pojedinih mjera i Ureda za udruge, Vlada Republike Hrvatske, uz izvješće za 2008. godinu, prihvatila je preporuku da se dio mjera preformulira kako bi se uzele u obzir nove okolnosti i stvorile pretpostavke za njihovu učinkovitiju provedbu odnosno ostvarivanje ciljeva Nacionalne strategije.

U svrhu provedbe mjera Operativnog plana u 2009. godini institucije nadležne za provedbu mjera izdvojile su 33.502.618,20 kuna. Ujedno treba napomenuti da je u 2009. godini iz državnog proračuna izdvojeno ukupno 529.596.954,21 kn za financiranje projekata i programa organizacija civilnog društva.

¹ Riječi i pojmovni sklopovi koji imaju rodno značenje, bez obzira jesu li u ovom Izvješću korišteni u muškom ili ženskom rodu, odnose se jednako na muški i ženski rod.

PREGLED PROVEDBE MJERA IZ OPERATIVNOG PLANA NACIONALNE STRATEGIJE STVARANJA POTICAJNOG OKRUŽENJA ZA RAZVOJ CIVILNOG DRUŠTVA (2007.-2011.) U 2009. GODINI

SUDJELOVANJE GRAĐANA U OBLIKOVANJU JAVNE POLITIKE

Sudjelovanje građana u oblikovanju javne politike podrazumijeva njihovu informiranost, razumijevanje i formiranje vlastitih stajališta prema pitanjima od opće dobrobiti, koje je pak moguće formirati izravnim sudjelovanjem u procesima javnog dijaloga između skupina s različitim kolektivnim interesima i identitetima.

Stoga ciljevi ovog poglavlja Nacionalne strategije uključuju unapređenje javnosti rada predstavničkih i izvršnih tijela državne uprave na svim razinama, unapređivanje načina informiranja građana, utvrđivanje modela savjetovanja s građanima, građanskim inicijativama i organizacijama civilnoga društva, kao i načine njihova sudjelovanja u donošenju, provedbi i vrednovanju javnih politika.

Jačanje vladavine prava i podizanje povjerenja građana u pravosudne institucije uključuje dijalog s organizacijama civilnoga društva, kao i promicanje ideje sudioničke demokracije putem financiranja programa i projekata koji imaju za svrhu educirati širu javnost o osnovnim pravima slobode udruživanja, te obrazovnih programa kojima se osigurava razumijevanje aktivnog sudjelovanja građana u demokratskim društvenim procesima, kako unutar obrazovnog sustava tako i u programima profesionalnog usavršavanja lokalnih i državnih službenika.

Mjere:

4.1. Izraditi Kodeks pozitivne prakse za savjetovanje i poticati njegovo provođenje²

Nositelji: Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Ministarstvo uprave

Rok: prosinac 2009.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Provedba: Nakon širokog savjetovanja i opsežne javne rasprave koju je Ured za udruge u suradnji sa Savjetom za razvoj civilnoga društva proveo s organizacijama civilnoga društva o ciljevima i sadržaju akta koji će pružiti smjernice za učinkovito savjetovanje državnih tijela i zainteresirane javnosti u postupku donošenja zakona i drugih akata, kao i na temelju postojeće dobre prakse savjetovanja koju već provode pojedina tijela državne uprave, kao i nakon usuglašavanja na stručnim radnim skupinama i svim Vladinim koordinacijama Vlada Republike Hrvatske na svojoj sjednici 21. studenog 2009. usvojila je *Kodeks pozitivne prakse savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja i provedbe zakona, drugih propisa i akata* čime je izvršena jedna od prioriternih mjera Operativnog plana. Kodeksom su utvrđena opća načela, standardi i mjere za savjetovanje sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata državnih tijela, kojima se uređuju pitanja i zauzimaju stavovi od

² Mjere za provedbu Operativnog plana obuhvaćene su poglavljima 4. do 11. Operativnog plana Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva te se radi lakšeg praćenja provedbe uz naziv mjere navodi i njezin odgovarajući broj.

interesa za opću dobrobit (zaštita i promicanje ljudskih prava, javne službe, pravosuđe, zaštita okoliša i drugo). Svrha je Kodeksa svim tijelima uključenima u proces donošenja zakona i propisa pružiti smjernice koje proistječu iz dosadašnjih konkretnih praktičnih iskustava dijaloga i suradnje tijela javne vlasti u Republici Hrvatskoj i zainteresirane javnosti. Krajnji je cilj Kodeksa olakšati interakciju s građanima i predstavnicima zainteresirane javnosti u demokratskom procesu, te potaknuti aktivnije sudjelovanje građana u javnom životu. Donošenje Kodeksa i preuzimanje obveze savjetovanja ocijenjeno je kao pretpostavka za smanjenje korupcije reguliranjem i ujednačavanjem pristupa različitim interesnih skupina raspravama o zakonodavnim inicijativama. U tom smislu, izrada *Kodeksa* bila je i jedna od mjera Akcijskog plana uz Strategiju suzbijanja korupcije. Usvajanjem Kodeksa Vlada je zaključila i da će Ured za udruge izraditi Smjernice za primjenu Kodeksa i program sustavne edukacije koordinatora za savjetovanje.

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva istaknulo je poveznicu Kodeksa i *Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša* (NN-MU 1/2007) (Arhuška konvencija) za čiju je provedbu nadležno Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva te, u dijelu, Ministarstvo pravosuđa. Naime, svrha je ove UNECE-ove Konvencije osigurati informiranje i sudjelovanje javnosti u pitanjima zaštite okoliša, te po potrebi i pravosuđa u tim pitanjima. Važno je spomenuti i Nacionalno izvješće o provedbi Arhuške konvencije iz 2009. čiju je izradu koordiniralo Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva te je dostupno na njihovim mrežnim stranicama.

Utrošena sredstva: Za provedbu ove mjere nisu utrošena posebna financijska sredstva.

Preporuka: U narednom razdoblju, nakon što se donesu Smjernice za primjenu Kodeksa, kao i program edukacije koordinatora za savjetovanje u okviru Centra za stručno osposobljavanje i usavršavanje državnih službenika Ministarstva uprave treba sustavno provoditi edukaciju koordinatora, pratiti primjenu i provedbu Kodeksa u pojedinim tijelima državne uprave i poticati odgovarajuću primjenu Kodeksa i od strane tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravnih osoba koje imaju javne ovlasti u postupcima donošenja općih akata kojima uređuju pitanja iz svoga djelokruga.

U tom smislu trebalo bi preformulirati i naziv ove mjere u: „*Pratiti provedbu Kodeksa Savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata, donijeti smjernice za njegovo provođenje i program edukacije koordinatora, imenovati koordinate i sustavno ih educirati*“. Za nositelje ovako izmijenjene mjere s rokom provedbe do kraja 2011. godine predlažu se Ured za udruge i Ministarstvo uprave kao nositelji i sva tijela državne uprave kao sunositelji.

4.2. Provesti analizu pravnog okvira o pristupu javnosti informacijama prema standardima Europske unije, te shodno tome, predložiti izmjene Zakona o pravu na pristup informacijama uvođenjem testa javnog interesa i proporcionalnosti u slučaju uskrate

Nositelji: Ministarstvo uprave, središnja tijela državne uprave

Rok: prosinac 2009.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Provedba: Ministarstvo uprave je sukladno Akcijskom planu uz Strategiju suzbijanja korupcije kojeg je Vlada RH usvojila u lipnju 2008.g. planiralo kao jednu od mjera izmjenu Zakona o pravu na pristup informacijama s rokom III. kvartal 2009. U tom roku Ministarstvo je imenovalo stručnu radnu skupinu za izradu izmjena i dopuna Zakona i od svih tijela javne vlasti koja su dužna primjenjivati navedeni Zakon zatražilo da dostave svoje prijedloge za izmjenu i dopunu predmetnog Zakona. Ministarstvo uprave uputit će prijedlog izmjena i dopuna Zakona o pravu na pristup informacijama u proceduru Vladi Republike Hrvatske u II. kvartalu 2010. godine.

Utrošena sredstva: Za provedbu ove mjere nisu utrošena posebna financijska sredstva

Preporuka: Produžiti rok provedbe ove mjere do lipnja 2010.

4.3. Predložiti osnivanje Gospodarsko-socijalnog foruma (koji bi uz sindikate i poslodavce uključivao i predstavnike ostalih organizacija civilnog društva)

Nositelji: Ured za socijalno partnerstvo, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, Ured za udruge, Savjet za razvoj civilnog društva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva

Rok: prosinac 2010.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Provedba: Nakon održane tematske radionice o osnivanju Gospodarsko-socijalnog foruma u listopadu 2007. godine u Splitu, a slijedom rasprave i zaključaka sa sjednica Savjeta za razvoj civilnog društva, Ured za udruge prosljedio je Uredu za socijalno partnerstvo inicijativu za uključivanje članova Savjeta iz reda organizacija civilnog društva u rad povjerenstava Gospodarsko-socijalnog vijeća. Ured za socijalno partnerstvo u svom očitovanju na dopis kao i o provedbi ove mjere Operativnog plana istaknuo je da GSV nije suglasno s prijedlogom za sudjelovanje predstavnika Savjeta u radu povjerenstava GSV-a. Takav zaključak donijet je na 135. sjednici Gospodarsko-socijalnog vijeća, održanoj dana 23. veljače 2009., a temeljem članka 4. Sporazuma o GSV-u i drugim oblicima socijalnog partnerstva u RH vezano za Zakon o radu gdje je utvrđeno da su partneri u socijalnom dijalogu u RH predstavnici Vlade RH, te predstavnici udruga poslodavaca i sindikata više razine.

Međutim, prilikom donošenja nove *Odluke o osnivanju Savjeta za razvoj civilnoga društva* u studenom 2009. Vlada Republike Hrvatske prihvatila je prijedlog Ureda za udruge da se sastav Savjeta proširi i predstavnicima sindikata i udruga poslodavaca.

Utrošena sredstva: Za provedbu ove mjere nisu utrošena posebna financijska sredstva

Preporuka: Slijedom navedenog, te imajući u vidu djelovanje Zajedničkog savjetodavnog odbora EU - RH, u kojem pored predstavnika sindikata i udruga poslodavaca sudjeluju i dva predstavnika ostalih organizacija civilnog društva, ali i izostanak potrebne podrške Gospodarsko-socijalnog vijeća za osnutkom Forumu, predlaže se nastaviti napore za iznalaženje odgovarajućih stalnih struktura za dijalog socijalnih partnera i ostalih udruga/organizacija civilnog društva.

4.4. U godišnje programe profesionalnog obrazovanja i usavršavanja, koje provodi Ministarstvo uprave, uvesti, kontinuirano provoditi i vrednovati sadržaje vezane uz sudioničku demokraciju

Nositelji: Ministarstvo uprave s Centrom za stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika

Rok: prosinac 2011.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: U Centru za stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika Ministarstva uprave u 2009. godini provodio se niz programa izobrazbe državnih službenika u koje su integrirani sadržaji vezani uz sudioničku demokraciju: 1. *Ustavna zaštita ljudskih prava i građanskih sloboda*; 2. *Javni pristup informacijama – osnovni tečaj*; 3. *Uvod u javne politike*; 4. *Opći upravni postupak – osnove*; 5. *Izrada pravnih propisa za ne-pravnike – osnovni tečaj*.

U 2009. godini je nastavljen program usavršavanja rukovodećih državnih službenika, koji je zamišljen kao kombinacija općih znanja iz pojedinog područja i praktičnog rada na konkretnim slučajevima, a svrha je programa omogućiti polaznicima da aktivnim uključivanjem razviju i usavrše upravo ona znanja, vještine i kompetencije koje smatraju bitnim za obavljanje rukovodećih poslova. Program se sastoji od predavanja, radionica te grupnog i individualnog rada na slučajevima iz prakse, a sastoji se od 3 semestra. U prvom semestru polaznici pohađaju module koji predstavljaju kombinaciju predavanja i radionica u trajanju od jedan i pol do dva dana u sedam različitih područja. U program izobrazbe rukovodećih državnih službenika uključen je i zaseban modul *Razvoj javnih politika* koji uključuje upoznavanje s osnovnim načelima učinkovitog dijaloga tijela državne uprave i organizacija civilnog društva u procesu oblikovanja novih javnih politika. Program je ocijenjen visokim ocjenama, a već su ga završile dvije generacija polaznika rukovodećih državnih službenika.

Centar za stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika Ministarstva uprave je u 2009. uspostavio suradnju s Uredom za udruge s ciljem razvoja programa izobrazbe za državne službenike, a koji se odnose na sudioničku demokraciju, odnosno suradnju državnih institucija s civilnim društvom. Krajem 2009. godine počeo je razvoj programa izobrazbe, čija je svrha upoznavanje državnih službenika s ključnim pitanjima vezanim uz razvoj civilnoga društva, odnosno ulogu civilnoga društva u oblikovanju javnih politika. Sadržaj programa koji se razvija u bitnom će obuhvatiti odnos države i civilnoga društva, važnost otvaranja državnih institucija i političkih procesa javnosti, prepoznavanje različitih institucionalnih aranžmana koji čine okruženje procesa oblikovanja javnih politika, a koji utječu na djelovanje i dinamiku aktera i institucija (državnih i društvenih) u pojedinim fazama procesa razvoja javnih politika i dr. Očekuje se da će navedeni program biti razvijen do kraja veljače 2010. godine.

Utrošena sredstva: Za provedbu mjere nisu izdvojena posebna financijska sredstva

Preporuka: Nakon što je usvojen Kodeks savjetovanja u pripremu godišnjeg programa za tekuću i naredne godine potrebno je predvidjeti uvođenje dodatnoga sadržaja, vezanoga uz edukaciju koordinatora u tijelima državne uprave za primjenu Kodeksa.

OBRAZOVANJE ZA DEMOKRATSKO GRAĐANSTVO I LJUDSKA PRAVA

Obrazovanje za demokratsko građanstvo obuhvaća niz praksi i aktivnosti kojima se i mlade i odrasle osposobljava za aktivno sudjelovanje u demokratskom životu i provođenje njihovih prava i odgovornosti u društvu. Važan dio obrazovanja za demokratsko građanstvo čini obrazovanje za ljudska prava. Ciljevi obrazovanja za demokratsko građanstvo uključuju osnaživanje demokratskog društva njegovanjem demokratske političke kulture, zatim stvaranje osjećaja pripadnosti i privrženosti demokratskom društvu te podizanje svijesti o temeljnim zajedničkim vrijednostima na kojima se gradi slobodnije, pravednije i tolerantnije društvo. U svrhu ispunjavanja programskih ciljeva, zacrtanih Operativnim planom za obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava, tijekom izvještajnog razdoblja provodile su se mjere i aktivnosti navedene u nastavku.

Mjere:

5.1. Osigurati institucionalno i izvaninstitucionalno obrazovanje (cjeloživotno učenje) za demokratsko građanstvo, ljudska prava i interkulturalnost³

Nositelji: **Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo kulture**, vladini uredi, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva i Agencija za strukovno obrazovanje

Rok: rujan 2007. – kontinuirano

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: **Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa** izvjestilo je kako je odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo formalno uveden u hrvatski odgojno-obrazovni sustav 1999. godine Odlukom Vlade Republike Hrvatske koja se odnosi na primjenu Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo na svim razinama odgoja i obrazovanja. O ljudskim pravima i demokratskom građanstvu u osnovnim se školama uči i poučava u okviru različitih nastavnih programa, ali nema obveze o provedbi, odnosno, ovaj segment Nastavnog plana i programa za osnovnu školu poučava se na načelu izbornosti. U srednjim se školama o ljudskim pravima i demokratskom građanstvu uči i poučava u okviru predmeta „Politika i gospodarstvo“. Vezano za izvaninstitucionalno obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa istaknulo je vrlo dobru suradnju s nizom udruga koje se time bave.

Ministarstvo kulture u sklopu godišnjeg poziva za predlaganje programa javnih potreba u kulturi kontinuirano podupire i programe neformalnog odgojno-obrazovnog procesa za demokratsko građanstvo, ljudska prava, očuvanje kulturne baštine i interkulturalnost. To se posebno očituje u odobrenim programima iz sljedećih programskih područja: književno-knjižnične manifestacije i knjižnična djelatnost (potpora knjižničnim manifestacijama te nabavi knjižne i neknjižne građe za sve narodne i središnje knjižnice nacionalnih manjina u RH i iz područja ljudskih prava i demokracije te interkulturalnosti); otkup knjiga za knjižnice i potpora izdavanju knjiga i časopisa s naznačenom tematikom; kulturno-umjetnički amaterizam; umjetničko (dramsko, glazbenoscensko, audiovizualno) stvaralaštvo; međunarodna kulturna suradnja. U Programu kulturnog razvitka za 2009. godinu istaknuto mjesto pripada potpori programskoj djelatnosti pod nazivom Nove medijske kulture. Riječ je o odobrenim programima

³ Mjera je objedinjena s prijašnjom mjerom 5.2.

koji su usmjereni na mlađe dobne skupine građana a obuhvaćaju održavanje radionica i drugih aktivnosti (tribine, performansi, manifestacije, programi edukacije) kulturnih organizacija neprofitnog sektora naglašeno vezane uz teme razvoja demokratskog građanstva, ljudskih prava i općenito socijalnog aktivizma.

Agencija za odgoj i obrazovanje zaključila je kako se odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo još uvijek ne provodi sustavno od predškolskog odgoja preko srednje škole i do visokoškolskog obrazovanja te obrazovanja odraslih, sukladno društvenim potrebama i preporukama Vijeća Europe i Europske komisije, iako su za njegovo provođenje razvijene brojne pretpostavke: od strukturnih, zakonskih i programskih do provedbenih odgojnih mjera koje ostvaruju nastavnici u suradnji s učenicima i njihovim roditeljima. Novi okvirni kurikulum (NOK, 2008.-10.) koji je u izradi otvara prostor za sustavno uključivanje građanskog odgoja i obrazovanja te bi pokrивao sve aspekte odgoja i obrazovanja za ljudska prava, demokratsko građanstvo, mir i nenasilno rješavanje sukoba, sprječavanje predrasuda i diskriminacije, karakter, identitet i interkulturalnost, socijalnu solidarnost, volonterstvo te održivi razvoj.

Agencija je izvijestila kako se, uz podršku Ureda za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, svake godine održavaju školske, županijske te nacionalna smotra projekata iz područja demokratskog građanstva i ljudskih prava, kao i smotra simuliranih suđenja u suradnji školstva i pravosudnog sustava. Svake je godine, pa tako i 2009., ostvareno 30-tak projekata iz predškolskog odgoja i obrazovanja u čijoj izvedbi sudjeluje oko 550 predškolske djece, 20-tak projekata u području razredne nastave u kojima na školskoj razini sudjeluje oko 650 učenika, u višim razredima osnovne škole također 20-tak projekata u kojima sudjeluje oko 600 učenika, te iz srednje škole i učeničkih domova 30-tak projekata u kojima sudjeluje oko 900 učenika. U smotri simuliranih suđenja sudjeluje godišnje oko 200 učenika. Posebno se organizira natjecanje iz područja humane vrednote i istraživanje humanitarnog prava u suradnji AZOO s Hrvatskim Crvenim križem, u kojemu godišnje sudjeluje oko 3 560 učenika.

Projektna nastava prema „Projektu građanin“ jedna je od metoda suradničkog učenja, gdje se u ostvarivanje projekta uz učenike uključuju roditelji, stručnjaci iz lokalne zajednice, predstavnici vlasti te svi drugi dionici koji mogu pomoći u rješavanju zajedničkog problema. Kroz projektno rješavanje društvenog problema i iskustveno socijalno učenje u školi i lokalnoj zajednici učenici stječu velik broj kompetencija za cjeloživotno učenje poput umijeća kratkog i jasnog govorenja, umijeće organiziranja vlastitog učenja te umijeća poduzetnosti, a kod učenika se razvija i odgovornost za zajedničko dobro. Ipak, Agencija za odgoj i obrazovanje naglašava problematičnu činjenicu da na dodiplomskoj nastavi na nastavničkim fakultetima nije sustavno razvijen program kompetencijskog osposobljavanja budućih nastavnika za primjenu odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo te je nemoguće otkloniti taj nedostatak kroz obvezno stručno usavršavanje koje provodi Agencija za odgoj i obrazovanje, uključujući i sav nevladin sektor.

U 2009. godini **Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva** imenovana je nacionalnim koordinatorom pri Zakladi Anna Lindh, čime su organizacije civilnoga društva iz Republike Hrvatske ostvarile pravo na uključivanje u projekte i programe suradnje na Euro-Mediteranu, koja je posvećena promicanju dijaloga među kulturama euro-mediteranske regije. Zaklada Anna Lindh djeluje kao mreža nacionalnih mreža okupljajući organizacije civilnoga društva, javne ustanove i slične organizacije iz različitih područja djelovanja. Zaklada Anna Lindh ima sjedište u Aleksandriji u Egiptu i prisutna je u 43 države članice Barcelonskog procesa: Unije za Mediteran.

Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske kroz svoje redovne aktivnosti organizira niz seminara i edukacija o različitim aspektima trgovanja ljudima. Sukladno tome, u 2009. godini organizirani su sljedeći seminari: seminar za turističke djelatnike na temu „Kako prepoznati žrtvu trgovanja ljudima?“ (27. studeni 2009.), seminar za djelatnike vojne policije (11. studeni 2009.), seminar za pravosudne djelatnike i zaposlenike Ureda za podršku svjedocima i žrtvama na temu „Suzbijanje trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj“ (17. studeni 2009.) te predavanje za studente Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu na temu „Suzbijanje trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj“ (10. listopada 2009.). Nadalje, Ured za ljudska prava je, u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova i Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, 8. i 9. lipnja 2009. organizirao seminar za članove mobilnih timova za pružanje prvih oblika pomoći i zaštite žrtava trgovanja ljudima. U Samostanu Milosrdnih sestara svetog Križa u Đakovu, u okviru radnog susreta sa predstavnicama Zajednice, održano je predavanje na temu „Upoznavanje s fenomenom trgovanja ljudima“ (13. svibnja 2009.), a ista je tema proučavana na radionicama u Domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i Domovima za djecu s poremećajima u ponašanju, na kojima je educirano 36 djece.

Također, u 2009. godini Centar za ljudska prava i Europska udruga studenata prava (ELSA) organizirali su Školu ljudskih prava koja je zamišljena i provodi se kao ciklus od osam predavanja. Na predavanju održanom 12. veljače 2009. izlagao je predstojnik Ureda za ljudska prava, g. Luka Mađarić, na temu „Suzbijanje trgovanja ljudima“. Na godišnjoj osnovi predstojnik Ureda za ljudska prava održava predavanje i u Središnjem državnom uredu za upravu (sada Ministarstvo uprave). Predavanje se održava u okviru tečaja Ustavna zaštita ljudskih prava i građanskih sloboda, a uključuje povijesni pregled razvoja ljudskih prava i najvažnijih znanstvenika koji su se bavili tematikom ljudskih prava. Jednako tako, izlaganje uključuje i pregled međunarodnih dokumenata i međunarodnih organizacija za zaštitu ljudskih prava te implementaciju međunarodnih standarda u domaće zakonodavstvo. U sklopu Međunarodne ljetne pravne škole „Human Rights and Globalization“, koju je organizirala ELSA, predavanje je održao zamjenik predstojnika Ureda za ljudska prava, mr.sc. Predrag Šipka. Predavanje je obuhvatilo povijest i razvoj ljudskih prava, unutar čega je poseban naglasak stavljen na sustav zaštite ljudskih prava u Republici Hrvatskoj, a zasebno izlaganje održano je i na temu suzbijanja trgovanja ljudima.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske je sudjelovanjem na različitim javnim događanjima (okruglim stolovima, konferencijama, simpozijima) i seminarima u vlastitoj ili organizaciji udruga, kao i tiskanjem i diseminacijom relevantnih publikacija, letaka i brošura te istupanjem predstojnice Ureda u tiskanim i elektronskim medijima, doprinosa osvještavanju javnosti i neformalnom učenju o ravnopravnosti spolova i ljudskim pravima. Ured za ravnopravnost spolova tako je organizirao seminar „Jačanje nacionalnih institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova putem edukacije koordinatore/ca u tijelima državne uprave“, za koordinatore/ce za ravnopravnost spolova u ministarstvima i koordinatore/ice u uredima državne uprave u županijama, na kojem je predavačica bila stručnjakinja iz Švedske. Valja spomenuti i sljedeća događanja:

- Seminar-okrugli stol pod nazivom „Zajedno možemo“ u organizaciji udruge DELFIN, na kojem je Ured održao izlaganje na temu „Važnost rodnih mehanizama“;
- Radionica na temu medijskih istupa političarki, sa simulacijom nastupa u medijima, održana je u sklopu projekta pod nazivom „ŽENE U POLITICI, MIR U SVIJETU“ koji je provodila udruga HOMO, a bio je podržan od strane Ureda za ravnopravnost spolova;
- Konferenciju za novinstvo Centra za ženske studije iz Zagreba i Povjerenstva za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije i Ureda za ravnopravnost spolova na kojoj je bilo riječi o promicanju i provedbi politike ravnopravnosti spolova u procesu

- političkog odlučivanja, kao i konkretnim mjerama za postizanje uravnotežene zastupljenosti oba spola u predstavničkim i izvršnim tijelima vlasti u Republici Hrvatskoj;
- Okrugli stol „Što učiniti da se poveća politička zastupljenost žena na lokalnoj razini?“ koji je u okviru kampanje za promicanje političke zastupljenosti žena na lokalnim izborima organizirao Ured za ravnopravnost spolova, a cilj Okruglog stola bio je raspraviti načine za postizanje uravnoteženije zastupljenosti muškaraca i žena na listama političkih stranaka za predstojeće lokalne izbore sukladno odredbama novog *Zakona o ravnopravnosti spolova*;
 - Skup pod nazivom „Osnaživanje žena s invaliditetom za uključivanje u proces političkog odlučivanja na lokalnoj razini“ u organizaciji Zajednice Saveza osoba s invaliditetom Hrvatske (SOIH) održan je u Zagrebu;
 - Tribina o političkoj participaciji žena koju su u Slavonskom Brodu organizirali Centar za ženske studije i Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Brodsko-posavske županije u okviru projekta financijski podržanog od strane Ureda, za predstavnike/ce političkih stranka, medija i članova povjerenstava za ravnopravnost spolova;
 - Okrugli stol na temu „Žene s invaliditetom i sudjelovanje u političkom odlučivanju“ održan je u Šibeniku u organizaciji Udruge za promicanje inkluzije Podružnice Šibenik. Svrha okruglog stola bila je potaknuti raspravu o položaju žena s invaliditetom u društvenom i političkom životu lokalne zajednice, a održan je u okviru projekta „Osnaživanje žena s invaliditetom za političko odlučivanje“ kojeg je sufinancirao Ured za ravnopravnost spolova s ciljem obavještavanja javnosti i uključivanja lokalnih vlasti u aktivniju suradnju s udrugama osoba s invaliditetom, te
 - Predstavljanje istraživanja „Iskustva, percepcija i stavovi o rodnoj diskriminaciji u RH“ u organizaciji Ureda za ravnopravnost spolova.

Značajnije tiskane publikacije u sklopu biblioteke ONA Ureda za ravnopravnost spolova diseminiraju se širokom krugu dionika, a među naslovima posebno treba istaknuti:

- Zakon o ravnopravnosti spolova – u nakladi od 1.000 primjeraka i 250 primjeraka na engleskom jeziku ;
- Preporuku Rec(2007)13 Vijeća ministara država članica Vijeća Europe o rodno osviještenoj politici u obrazovanju;
- Preporuku Rec(2007)17 Odbora ministara državama članicama Vijeća Europe o standardima i mehanizmima ravnopravnosti spolova te Memorandum s objašnjenjima – naklada 1.000 primjeraka, te
- „UN Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena s Fakultativnim protokolom uz UN Konvenciju”, u nakladi od 2.000 primjeraka.

Ured za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske i Agencija Europske unije za osposobljavanje 17. i 18. rujna 2009. na Brijunima su organizirali Regionalni seminar posvećen inkluzivnom obrazovanju u kontekstu socijalne i kulturne različitosti. Na spomenutom seminaru sudjelovalo je više od 90 predstavnika europskih zemalja, međunarodnih organizacija te istaknutih europskih stručnjaka za područje obrazovanja i prava nacionalnih manjina. Seminar je organiziran kako bi se razmotrile mjere unapređenja obrazovanja u cilju promicanja interkulturalnog dijaloga i socijalne inkluzije. Predstavnici Europske unije, Vijeća Europe, Ujedinjenih naroda i drugih međunarodnih organizacija, zajedno s predstavnicima Albanije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Mađarske, Kosova i Crne Gore, Srbije, Turske, Švicarske i Hrvatske u dvodnevnom seminaru posvetili su posebnu pozornost sveobuhvatnom školskom pristupu društvenoj i kulturnoj raznolikosti, stvaranju jednakih mogućnosti kao temelju politike u javnom obrazovanju, te obrazovanju nastavnika za interkulturalno inkluzivno obrazovanje.

Europa sa više od 100 tisuća pripadnika nacionalnih manjina, te sa brojnom jezičnom i kulturnom različitosti razvija sustav zaštite ljudskih i manjinskih prava koje je nužno uključiti u sustav obrazovanja. Posljednjih godina intenzivno se razvija politika interkulturalnog dijaloga unutar Europske unije i Vijeća Europe. Ovaj regionalni seminar također je prilog europskoj politici razvoja inkluzivnog obrazovanja kojem je domaćin bila Hrvatska, kao multikulturalna zemlja koja posvećuje posebnu pozornost promicanju prava nacionalnih manjina.

Predstavnici Europske komisije u završnoj su ocjeni naglasili da je u Republici Hrvatskoj došlo do unapređenja ostvarivanja prava nacionalnih manjina na području obrazovanja, o čemu svjedoče primjeri škola koje su posjećene. U cjelini uzevši posebno se pohvaljuje napredak u inkluzivnom obrazovanju Roma u Republici Hrvatskoj u posljednje četiri godine. Naglašeno da i dalje treba ulagati napore u provođenju mjera uključivanja romske djece u obrazovni sustav, što je obveza svih članica Europske unije. Po riječima predstavnika Europske komisije posebno impresionira napredak koji je uočljiv u provođenju aktivnih mjera u cilju pomirenja pripadnika različitih nacionalnosti u Hrvatskoj do kojeg je došlo u vrlo kratkom vremenu. U cilju unapređenja interkulturalnog dijaloga, prema riječima predstavnika Europske komisije, potrebno je dati podršku učiteljima i roditeljima te nastaviti kontinuirano osposobljavanje nastavnika u svim zemljama sudionicima.

Zajednička je ocjena sudionika i predstavnika međunarodnih institucija da je seminar, okupivši stručnjake, pripadnike manjina i državnih institucija, ostvario korisnu razmjenu iskustava te pružio niz novih ideja i prijedloga za suradnju među zemljama sudionicama. Posebno je naglašeno da je da je potrebno jačati kako regionalnu, tako i širu suradnju europskih zemalja u cilju stvaranja smjernica za daljnji usklađeni razvoj interkulturalnog dijaloga i unapređivanja obrazovanja i socijalne kohezije. U ozračju prijateljstva i razumijevanja, ovaj dvodnevni regionalni seminar tako je pridonio daljoj budućoj suradnji u razvijanju inkluzivnog obrazovanja u kontekstu socijalne i kulturne različitosti za dobrobit svih budućih generacija učenika i studenata.

Utrošena sredstva: Agencija za odgoj i obrazovanje - **346.072,00 kn** (izdvojeno iz sredstava Državnog proračuna namijenjenih za provođenje *Nacionalnog programa za ljudska prava*, stavka A7 33003).

Preporuka: Sukladno Zakonu o Agenciji za odgoj i obrazovanje i njenim aktivnostima na provođenju odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u institucionalnom, formalnom općeobrazovnom dijelu odgoja i obrazovanja, predlaže se u provedbu ove mjere uključiti i **Agenciju za odgoj i obrazovanje**, kao i **Agenciju za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih**, obzirom da je spomenuta Agencija, u kontekstu cjeloživotnog učenja, zadužena za razvoj, praćenje i nadzor provođenja neformalnih programa obrazovanja odraslih.

5.3. Osigurati sredstva za financiranje programa neformalnog građanskog obrazovanja putem natječaja za organizacije civilnog društva i druge provoditelje, te provoditi kvalitetnu evaluaciju postignutih rezultata

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa sa nadležnim uredima državne uprave u županijama i nadležna upravna tijela u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva

Rok: ožujak 2007. – kontinuirano

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa svake godine objavljuje natječaj za financijske potpore projektima/programima udruga u području izvaninstitucionalnoga odgoja i obrazovanja djece i mladih. Za školsku godinu 2009./2010. natječaj je objavljen 15. travnja i zaključen 25. svibnja 2009., a područja aktivnosti projekata su bila: *Zaštita i promicanje ljudskih prava, Preventivno djelovanje među djecom i mladima* te *Unaprjeđivanje kvalitete života djece i mladih*. U području *Zaštite i promicanja ljudskih prava* financirano je šest potpodručja: Odgoj i obrazovanje djece i mladih za mir, ljudska prava i demokratsko građanstvo; Odgoj i obrazovanje o europskim integracijama; o pravima nacionalnih manjina, interkulturalizmu/multikulturalizmu; o pitanjima zaštite i promicanja ravnopravnosti spolova i rodne jednakosti; u području odgoja i obrazovanja u borbi protiv korupcije i razvijanje antikorupcijske svijesti u djece i mladih te odgoj i obrazovanje za zaštitu potrošača.

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva svake je godine, pa tako i u 2009., među prioritetima natječaja i poziva za iskaz interesa uvrstila i projekte, odnosno, organizacije civilnoga društva koje se bave neformalnim građanskim obrazovanjem.

Utrošena sredstva: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa – od 1. siječnja do 31. prosinca 2009. za izvaninstitucionalni odgoj i obrazovanje djece i mladih – provedbu projekata i programa udruga – izdvojeno je ukupno 9.091.692,63 kn (stavka u Državnom proračunu A577130). Za projekte koji sadrže teme vezane za učenje i poučavanje o ljudskim pravima i demokratskom građanstvu izdvojeno je 1.495.000,00 kn, a za programe 911.850,00 kn, što je ukupno **2.406.850,00 kn**.

Preporuka: Nastaviti s provedbom mjere.

5.4. Uvesti program odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo za učitelje i mlade osobe srednjoškolskog uzrasta u izvanškolskim aktivnostima

Nositelji: **Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa sa nadležnim uredima državne uprave u županijama i nadležna upravna tijela u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave,** Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva

Rok: siječanj 2009. – prosinac 2011.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Provedba ove mjere djelomično je opisana i u sklopu opisa provedbe mjere 5.1. Studijski programi za ovo područje na nekim sveučilištima i drugim visokoobrazovnim institucijama postoje, a odluka o provedbi programa ovisi o samoj ustanovi, obzirom na autonomiju sveučilišta. Odluka o uvođenju takvog studijskog programa (Dopusnica za provedbu studijskog programa) donosi se po identičnoj proceduri kao za sve druge studijske programe.

Agencija za odgoj i obrazovanje izradila je 2009. godine dvogodišnji program stručnog usavršavanja u koji je uključen građanski odgoj i obrazovanje. Prema tom konceptu stručnim usavršavanjem za građanski odgoj i obrazovanje trebali bi biti obuhvaćeni svi odgojno-obrazovni djelatnici. Zbog nedostatka sredstava i zbog toga što građanski odgoj i obrazovanje još uvijek nije obavezan, za sada se stručno usavršavanje organizira samo za voditelje županijskih stručnih

vijeća za demokratsko građanstvo i za nastavnike koji su zainteresirani za pojedine ponuđene teme usavršavanja. Tijekom 2009. godine obveznim stručnim usavršavanjem kojeg organizira Agencija za odgoj i obrazovanje u suradnji sa stručnjacima iz organizacija civilnoga društva, stručnjacima sa sveučilišta i s učiteljima voditeljima županijskih stručnih vijeća za demokratsko građanstvo i ljudska prava bilo je obuhvaćeno 1.485 odgojno-obrazovnih radnika na državnoj, međuzupanijskoj, županijskoj, gradskoj razini i školskoj razini. Tijekom 2009. godine obnovljeno je imenovanje 32 županijska voditelja stručnih vijeća za demokratsko građanstvo u osnovnim i srednjim školama koji se osposobljavaju da budu učitelji drugih učitelja za aktivne metode učenja i poučavanja, za projektnu nastavu, za ostvarivanje malih društvenih projekata vezanih za rješavanje problema lokalne zajednice, za mirotvorno rješavanje sukoba, simuliranje sudskih procesa, suradnju s pravosuđem i druge metode.

Stručnim skupovima u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje obuhvaćeno je 540 voditelja županijskih stručnih vijeća društvene skupine predmeta, nastavnika osnovnih i srednjih škola i stručnih suradnika. Stručni skupovi bili su vezani za podizanje razine ekspertize nastavnika za provođenje odgoja za demokratsko građanstvo i ljudska prava i metode aktivnog učenja i poučavanja, naročito metoda projektne nastave iz demokratskog građanstva, metoda „zakon u razredu“, brojne komunikacijske vještine potrebne za aktivnu uključenost u društvo i cjeloživotno učenje. Na gotovo svim skupovima bila je zastupljena tema o značenju Europskog okvira ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje te potreba i mogućnost njegova uključivanja kroz odgoj za demokratsko građanstvo koji je jedna od osam ključnih kompetencija i tema u novom Nacionalnom okvirnom kurikulumu.

Od ostalih aktivnosti Agencije valja spomenuti pripremanje i tiskanje priručnika, nastavnog materijala i udžbenika za demokratsko građanstvo i ljudska prava te pripremu elektronskih materijala za nastavnike, objavljenih na internetskim stranicama Agencije (www.azoo.hr).

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva izvjestilo je kako u podizanju opće razine znanja o zaštiti potrošača značajno doprinose i odgojno obrazovne institucije. Naime, Zakonom o zaštiti potrošača, članak 104., određeno je da osnovna znanja o obvezama, pravima i zaštiti potrošača trebaju biti sastavni dio školskog odgojnog programa i to osnovnog i srednjeg školovanja. Program o pravima, obvezama i zaštiti potrošača bit će ugrađen u Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi. Sukladno tome, Ministarstvo smatra da je potrebno poduzeti sljedeće:

- razviti novi modul odgoja i obrazovanja za zaštitu potrošača u okviru Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko društvo i integriranje u Nacionalni okvirni kurikulum;
- izraditi kurikulum za modul odgoj i obrazovanje za zaštitu potrošača za osnovnu školu;
- izraditi kurikulum za modul odgoj i obrazovanje za zaštitu potrošača za srednju školu;
- izraditi i tiskati udžbenike za učenike i priručnike za nastavno osoblje u okviru navedenog modula odgoj i obrazovanje za zaštitu potrošača, te
- organizirati seminare i radionice za voditelje županijskih stručnih vijeća za demokratsko građanstvo i primjenu modula odgoj i obrazovanje za zaštitu potrošača.

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva nije izravno sudjelovala u provedbi ove mjere, no kroz dodjelu godišnjih nagrada za razvoj volonterstva neizravno je poduprla rad na obrazovanju za ljudska prava i demokratsko građanstvo s nastavnicima, djecom i mladima iz osnovnih i srednjih škola u Republici Hrvatskoj.

Utrošena sredstva: Agencija za odgoj i obrazovanje - uključeno u sredstva odobrena kroz mjeru 5.1.

Preporuka: Mjeru je potrebno preformulirati da glasi: *Provoditi sustavno osposobljavanje djelatnika u odgoju i obrazovanju o sadržajima vezanima za demokratsko građanstvo i ljudska prava.* Dodati novu mjeru koja glasi: *Provoditi programe obrazovanja odraslih/cjeloživotnog učenja u području demokratskog građanstva i ljudskih prava.* U nositelje mjera preporuča se uključiti i Agenciju za znanost i visoko obrazovanje.

5.5. Provesti analizu sadržaja važećih školskih udžbenika o sadržajima koji se odnose na demokratsko građanstvo, ljudska prava, civilno društvo i volonterstvo

Nositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje, Ministarstvo, znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ured za ljudska prava, Ured za ravnopravnost spolova, Ured za nacionalne manjine, Ured za udruge, Savjet za razvoj civilnog društva s organizacijama civilnog društva

Rok: lipanj 2007. – prosinac 2009.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Provedba: Agencija za odgoj i obrazovanje izvijestila je kako u 2009. nisu izvršavali navedenu mjeru obzirom da Zakonom o Agenciji za odgoj i obrazovanje praćenje kvalitete udžbenika i analiza njihovog sadržaja nisu stavljeni u nadležnost Agencije.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao i Agencija za odgoj i obrazovanje, naglasilo je važnost novog Zakona o udžbenicima, koji je u postupku donošenja od prosinca 2009., za unaprjeđenje ovog područja i kvalitetnije rješavanje pitanja vezanih za zaštitu te promicanje ljudskih prava i demokratskog građanstva. Također, u još uvijek važećem Udžbeničkom standardu (Narodne novine, broj 7/2007) jasno je navedeno da udžbenik obvezno prati nastavni plan i program te ostvaruje ciljeve i zadaće odgovarajućeg nastavnog predmeta. Etički zahtjevi temelje se na istinitosti, provjerljivosti i objektivnosti udžbeničkih sadržaja, općim pravima čovjeka, načelima demokracije, vladavine prava i na domoljublje te od članova i članica prosudbenih povjerenstava traže da prosuđuju udžbenike, kao i druga nastavna sredstva, i prema spomenutim načelima. Kroz rad tih povjerenstava, Ministarstvo dobiva stručnu, znanstvenu i praktičnu potvrdu da su udžbenici sukladni Standardu.

Centar za ljudska prava je, u razdoblju od lipnja 2008. do lipnja 2009. proveo istraživanje na temu školskih udžbenika i koliko se njihovi sadržaji odnose na pitanja demokratskog građanstva te na ljudska prava, civilno društvo i volonterstvo. Cilj istraživanja bio je utvrditi kolika se važnost pridaje odgoju za demokratsko građanstvo i ljudska prava te koliko su demokratsko građanstvo i ljudska prava doista prisutni u osnovnim školama, kako na strateškoj i programskoj razini tako i na razini institucionalnog funkcioniranja obrazovnog sustava te u samoj nastavi pojedinih predmeta. Velik dio istraživačkog projekta odnosio se upravo na sadržajnu analizu strateških obrazovnih dokumenata i udžbenika za osnovne škole. Analizirani su udžbenici iz obveznih predmeta (hrvatski jezik, priroda i društvo te povijest) i udžbenici vjeronauka kao izbornog predmeta, a udžbenike korištene u analizi koristi 90% osnovnoškolske populacije u Republici Hrvatskoj. Rezultati istraživanja pokazali su da udžbenici u osnovnim školama nisu u suprotnosti s vrijednostima ljudskih prava te da najveći dio korištenih udžbenika ne promiče društvene stereotipe i predrasude, iako postoje primjeri i takvih udžbenika, osobito u nižim

razredima i osobito na razini ilustracija uz samo gradivo. Pokazalo se također da su kontraverzne, odnosno, društveno osjetljive teme slabo zastupljene, a manjine i marginalizirane skupine nisu uključene u sadržaj udžbenika kao integrativni dijelovi društva. Na koncu, rezultati istraživanja upozoravaju kako udžbenici osnovnih škola u trenutnoj formi i putem postojećeg sadržaja vrlo slabo potiču građanski aktivizam kao preduvjet odgoja odgovornih i društveno aktivnih građana i građanki. Centar je rezultate istraživanja, između ostalog, prezentirao i na Gradskoj koordinaciji za ljudska prava Grada Zagreba te na Povjerenstvu za ljudska prava. **Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske** pozvao je županijske koordinacije za ljudska prava da na ovu temu u 2010. godini organiziraju rasprave.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske naglasio je promjene u zakonodavnom okviru koje su, u protekle dvije godine, omogućile napredak na ovom području. Tako se novim Zakonom o ravnopravnosti spolova propisuju obveze u području obrazovanja, ne samo za državno tijelo nadležno za obrazovanje, već i za sve druge ustanove kojima je obrazovanje primarna djelatnost. Zakonom se, između ostalog, nalaže i sustavna provedba mjera za osiguravanje jednakog pristupa svim razinama obrazovanja, promicanje nediskriminacijskih znanja o ženama i muškarcima, uklanjanje rodni stereotipa, uvažavanje rodni aspekata u svim obrazovnim područjima te promicanju ujednačene zastupljenosti obaju spolova u upravljačkim strukturama. Već spomenuti Udžbenički standard, na prijedlog Ureda, slijedi zahtjeve iz Zakona o ravnopravnosti spolova kroz točku Etički zahtjevi, stavak 4. Izriječno se navodi da Udžbenički standard „odražava bogatstvo i različitosti hrvatskog društva, omogućuje stjecanje znanja o ravnopravnosti pojedinaca i društvenih skupina te promiče pravo na različitost“, a u stavku 5. da „podržava ravnopravnost spolova na prikladan način služeći se imenicama obaju rodova, osobito u spominjanju zvanja i zanimanja, ne narušavajući pri tome komunikacijsku razinu i prirodnost hrvatskog jezika te priprema oba spola za djelatno i ravnopravno sudjelovanje u svim područjima života.“ U točki 2.6. Likovno-grafički zahtjevi i standardi, stavak 7. propisuje da „likovna rješenja u udžbeniku trebaju promicati ravnopravnost spolova“.

Vežano za stereotipe u udžbenicima, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova provela je 2007. godine analizu osnovnoškolskih udžbenika iz materinjeg jezika i književnosti te zaključila da je „učinjen pozitivan pomak u korištenju rodno osjetljivog jezika, što je u skladu s etičkim zahtjevima Udžbeničkog standarda. Naime, 94% tekstova iz tekstualne opreme glavnog teksta u udžbenicima koristi ili rodno neutralan ili rodno osjetljiv jezik.“ U narednom periodu potrebno je uložiti dodatne napore da se i likovno-grafički zahtjevi propisani Udžbeničkim standardom dosljedno provode.

Utrošena sredstva: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa – za rad stručnih povjerenstava utrošeno je **1.607.959,41 kn** (stavka u državnom proračunu T 577019).

Preporuka: Agencija za odgoj i obrazovanje predlaže preoblikovanje ove mjere u smislu da bi mjera mogla glasiti: *Provesti analizu sadržaja važećih školskih udžbenika o sadržajima koji se odnose na demokratsko građanstvo, ljudska prava, civilno društvo i volonterstvo, u skladu sa Zakonom o udžbenicima.* Prilikom provođenja analize sadržaja važećih školskih udžbenika treba uzeti u obzir opseg posla, potrebne stručnjake, te sredstva i vrijeme za obavljanje tog posla. Agencija za odgoj i obrazovanje kao i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa predlažu osnivanje povjerenstva u kojem bi, uz predstavnike Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te drugih nositelja provedbe ove mjere, bili i nastavnici/voditelji županijskih stručnih vijeća u području ljudskih prava i demokratskog građanstva, a koje bi kao temeljnu zadaću imalo pratiti i analizirati sadržaje koji se odnose na demokratsko građanstvo, ljudska prava, civilno društvo i volonterstvo u udžbenicima za osnovnu i srednje škole.

5.6. Provesti analizu korištenja informacijsko komunikacijske tehnologije (IKT) u Republici Hrvatskoj

Nositelj: Središnji državni ured za e-Hrvatsku

Rok: lipanj svake godine od 2007. do 2009.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: U sklopu provedbe navedene mjere izrađeno je nekoliko analiza. Studija dostupnosti usluga elektroničke javne uprave na internetu objavljena je na stranicama Europske komisije pod nazivom „**eGovernment Benchmark Survey 2009**“ i predstavlja osmo po redu istraživanje koje se provodi na redovitoj godišnjoj razini. Republika Hrvatska je od 2009. uključena u projekt izrade analize dostupnosti javnih usluga putem interneta koje provodi Europska komisija, a izvješće se može pronaći na:

http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/benchmarking/index_en.htm.

U skladu s Nacionalnim programom za pristupanje Europskoj uniji tijekom 2007. započete su aktivnosti vezane uz uspostavljanje i organiziranje statistika o informacijskom društvu po konceptu Eurostat-a. Pri tome je Državni zavod za statistiku započeo provedbu istraživanja IKT POD, IKT DOM i IKT-POD/INV. IKT-POD predstavlja godišnje istraživanje o korištenju informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) i pruža informacije o korištenju računala, interneta, elektroničkog poslovanja i ostalih IKT-a u poduzećima. Cilj ovog istraživanja je izmjeriti podatke o uporabi informacijskih i komunikacijskih tehnologija u poduzećima, odnosno, podatke o uporabi osobnih računala, interneta, e-poslovanja i drugih informacijsko-komunikacijskih tehnologija. IKT-DOM je godišnje istraživanje o korištenju informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) u kućanstvima i kod pojedinaca, a pruža informacije o računalnoj i informacijskoj pismenosti hrvatske populacije. IKT-POD/INV je istraživanje o troškovima i investiranju informatičke tehnologije za poduzeća i trenutno se nalazi u pilot fazi. Spomenuta istraživanja dostupna su na internetskim stranicama Državnog zavoda za statistiku (www.dzs.hr).

Utrošena sredstva: Za provedbu mjere nisu izdvojena posebna financijska sredstva.

Preporuka: Mjeru provoditi kontinuirano.

5.7. Donijeti PROGRAM za daljnju provedbu IKT-a Središnji državni ured za e-Hrvatsku donijet će programe razvoja informacijskog društva u Republici Hrvatskoj za sljedeći period

Nositelj: Središnji državni ured za e-Hrvatsku

Rok: travanj 2008.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Središnji državni ured za e-Hrvatsku izvijestio je kako je Vlada Republike Hrvatske 22. siječnja 2009. usvojila Strategiju razvoja elektroničke uprave u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2009. do 2012. godine. Ključni je cilj ove Strategije izgradnja sveobuhvatnog sustava elektroničke uprave kao cjeline, unutar koje će se povezivati postojeći i novi sustavi u tijelima državne uprave i graditi umrežena uprava. Temelj provedbe Strategije čini primjerena

informatičko-komunikacijska tehnologija uz čiju se primjenu želi izgraditi učinkovita, brža, troškovno racionalna i građanima usmjerena uprava.

Utrošena sredstva: Središnji državni ured za e-Hrvatsku – 6.102.985,78 kn.

Preporuka: Obzirom na usvojenu Strategiju razvoja elektroničke uprave u Republici Hrvatskoj, preporuča se nastaviti s provedbom mjere do 2012. godine.

5.8. Provesti analizu postojećih obrazovnih programa za demokratsko građanstvo i ljudska prava, te izraditi preporuke za njihovo unaprjeđenje

Nositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (prije), Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ured za ljudska prava, Ured za ravnopravnost spolova, Ured za nacionalne manjine, Ured za udruge, Savjet za razvoj civilnog društva s organizacijama civilnog društva

Rok: lipanj 2007. – prosinac 2009.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Nacionalnim okvirnim kurikulumom za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi (NOK, 2008. - 10.) građanski odgoj i obrazovanje utvrđen je kao integrirajući predmet – kroskurikularna tema u cjelokupnom odgojno-obrazovnom sustavu – i kao jedna od osam ključnih kompetencija utvrđenih Europskim kompetencijskim okvirom. Radi provođenja građanskog odgoja i obrazovanja kao kroskurikularne teme – integrirajućeg predmeta, u Agenciji za odgoj i obrazovanje, a u suradnji s učiteljima, županijskim voditeljima stručnih vijeća za demokratsko građanstvo te stručnjacima iz visokoškolskih i istraživačkih ustanova te nevladinih organizacija, razvijaju se praktični moduli njegove provedbe. Pri izradi modula vodi se računa o kvalitetnom integriranju i osiguranju mogućnosti provedbe nacionalnih programa iz raznih područja zaštite ljudskih prava, razvoja demokracije i vladavine prava. Uzimaju se u obzir preporuke Istraživačkog centra Europske komisije za cjeloživotno učenje (CREL) i istraživačke mreže aktivnog građanstva, nastavni materijali razvijeni u okviru Odjela za demokratsko građanstvo i ljudska prava Vijeća Europe (EDC Pack), te ekspertiza stručnjaka za građanski odgoj iz SAD u okviru projekta dugogodišnje suradnje s Centrom za građanski odgoj (Center for Civic Education, California), a pod pokroviteljstvom Federalnog ministarstva obrazovanja iz SAD. Moduli, kao oblici provedbe odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu, izvorno su razvijeni u Agenciji za odgoj i obrazovanje kao odgovor na nedostatke uočene u dosadašnjem desetogodišnjem provođenju Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava.

Svaki modul građanskog odgoja i obrazovanja obuhvaća: kratki kurikulum (15 do 32 sata), utvrđene ishode/kompetencije – znanja, vještine i stavovi potrebni za razvoj kompetencija, metode prikladne za učenje i poučavanje, preporučene načine vrednovanja postignuća učenika i samo-vrednovanja učenika i učitelja, priručnik za učitelje te udžbenik za učenike. Valja napomenuti kako je tijekom 2009. godine izrađen novi modul odgoja i obrazovanja za zaštitu potrošača. Moduli su oblikovani tako da se osigurava fleksibilnost, kroskurikularnost, ali istodobno i transparentnost i potpunu pedagošku opremljenost za učitelje, školu i roditelje u provođenju odgoja i obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava. Iako se mogu ostvarivati kroskurikularno u prostoru tradicionalnih predmeta, procijenjeno je kako nije dovoljno

da se teme koje postoje u Nacionalnom programu odgoja i obrazovanja za ljudska prava uključuju i nadovezuju na već postojeće programske teme jer kroskurikularnost tako shvaćena ne osigurava jednaku dostupnost i osposobljenost svih učenika, nije moguće pratiti ishode/postignuća, a i nastavnici imaju puno nedoumica i nejasnoća. Jednom riječju, takva kroskurikularnost dovodi do rasplinjavanja i nedostatnog ostvarivanja postavljenih odgojno-obrazovnih ciljeva, iako se još uvijek koristi u velikom broju europskih zemalja. Pitanje kvalitetnog uključivanja kroskurikularnih kompetencija u odgojno-obrazovne sustave intenzivno se promišlja i nakon donošenja Europskog okvira ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje (2004.) te Europskog programa Education and Training 2010.

Građanski odgoj i obrazovanje se ostvaruje metodama iskustvenog, praktičnog i društvenom životu orijentiranog učenja u školi i društvenoj sredini te može voditi razvoju kvalitetnog civilnog društva s visoko razvijenom građanskom svijesti i građanskom kulturom. Neke od metoda koje se koriste, a koje pospješuju takvo učenje su:

- metoda socijalnih projekata (Projekt Građanin) u suradnji s roditeljima, građanima, stručnjacima i predstavnicima lokalnih vlasti (školske, županijske, državne smotre);
- metoda simuliranih suđenja u suradnji s pravosudnim sustavom;
- volonterski i humanitarni rad, u suradnji s predstavnicima nevladinog sektora (npr. Hrvatski Crveni križ, Učilište Volonter, CARITAS, kao i druge organizacije civilnog društva), te
- mirotvorni rad, osposobljavanje učitelja miritelja i učenika miritelja u suradnji s Hrvatskom udrugom miritelja i nevladinim organizacijama.

Moduli razvijeni u okviru ove mjere su sljedeći:

- Modul Osnove demokracije – vlast, pravda, odgovornost, privatnost
- Modul simulirana suđenja i vladavina prava
- Modul projektne nastave Projekt građanin - razvoj poduzetnosti
- Modul odgoja i obrazovanja za zaštitu potrošača
- Modul razvoja socijalne solidarnosti, humanih vrednota, istraživanja humanitarnog prava
- Modul razvoja karaktera, identiteta, interkulturalnosti
- Modul učitelji i učenici miritelji i razvoj socijalnih vještina
- Modul volonterskog rada
- Modul za razvoj ravnopravnosti spolova.

Stručna radna skupina koju je na inicijativu **Ureda za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske** osnovala Agencija za odgoj i obrazovanje izradila je 2008. godine Program usavršavanja i osposobljavanja iz područja ravnopravnosti spolova za nositelje/ice odgojno-obrazovane djelatnosti te su, u suradnji sa ženskim udrugama koje su sudjelovale u njegovoj izradi, održani pilot seminari za odgojno-obrazovne djelatnike/ce.

Utrošena sredstva: Agencija za odgoj o obrazovanje – sredstva iz redovitog programa rada na stavci A 733003 namijenjenih za ostvarivanje *Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava*.

Preporuka: Uz Agenciju za odgoj i obrazovanje, kao glavnog sunositelja provedbe ove mjere preporuča se uvrstiti i Nacionalni odbor za obrazovanje za ljudska prava (i demokratsko građanstvo) koji bi trebao dati i preporuke za unaprjeđenje/izmjenu postojećih obrazovnih/nastavnih programa za demokratsko građanstvo i ljudska prava. Agencija za odgoj i obrazovanje iznijela je preporuku da se na visokoškolskoj razini, odnosno na dodiplomskom

obrazovanju nastavnika na nastavničkim fakultetima uvede obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo.

5.9. Osnovati stručno povjerenstvo za izradu kriterija i instrumenata za praćenje i vrednovanje obrazovnih programa i projekata o ljudskim pravima i demokratskom građanstvu, a koje provode OCD-i

Nositelji: Ured za udruge, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za odgoj i obrazovanje, županijska vijeća za ljudska prava i ravnopravnost spolova (povjerenstva na lokalnoj razini)

Rok: rujan 2009.

Status provedbe mjere: Mjera nije provedena.

Provedba: Ova mjera se do sada nije provela. Ured za udruge pokrenuo je sustav praćenja i vrednovanja programa i projekata, kao i samih natječaja putem kojih se financiraju programi i projekti organizacija civilnoga društva u pojedinim tijelima državne uprave, ali takav sustav praćenja i vrednovanja još nije uspostavljen u području praćenja i vrednovanja obrazovnih programa i projekata o ljudskim pravima i demokratskom građanstvu, a koje provode organizacije civilnoga društva i najvećim dijelom financiraju Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ljudska prava Vlade RH i Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH.

Utrošena sredstva: Za provedbu mjere nisu izdvojena posebna financijska sredstva.

Preporuka: Kriteriji i instrumenti za vanjsko vrednovanje programa u obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava te interkulturalno obrazovanje koje provode organizacije civilnoga društva jako su potrebni. No, zbog neovisnosti civilnog sektora, objektivnosti i neutralnosti kriterija te zbog potrebe trajnog vrednovanja programa obrazovanja koje provode organizacije civilnog društva i zbog potrebe usklađenosti instrumenata vrednovanja programa s ciljevima i ishodima utvrđenima *Nacionalnim okvirnim kurikulumom*, preporuča se izradu tih kriterija povjeriti neovisnoj ustanovi kao što je **Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja**. Također, obzirom da se u županijama ravnopravnošću spolova bave **županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova**, kao jedan od institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova, potrebno je promijeniti naziv nositelja.

5.10. Ažurirati Katalog programa neformalnog obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo koje provode organizacije civilnog društva u Republici Hrvatskoj (godišnjih ili polugodišnjih), te o ponuđenim mogućnostima informirati nastavno osoblje u odgojno-obrazovnim institucijama

Nositelji: Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa, Agencija za odgoj i obrazovanje uz sudjelovanje organizacija civilnog društva

Rok: siječanj 2008. – kontinuirano

Status provedbe mjere: Mjera nije provedena.

Provedba: Ova mjera nije provedena u izvještajnom razdoblju.

Utrošena sredstva: Za provedbu mjere nisu izdvojena posebna financijska sredstva.

Preporuka: Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva smatra kako je preduvjet provođenje ove mjere iznalaženje sustavnog pristupa predstavljanju i ugovaranju provođenja programa neformalnog obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo. Ostali nositelji preporučaju dogovor s Nacionalnom zakladom o suradnji na provedbi ove mjere, te objavljivanje Kataloga na internetskoj stranici Agencije za odgoj i obrazovanje, Agencije za strukovno obrazovanje i Agencije za znanost i visoko obrazovanje.

PRAVNI OKVIR ZA DJELOVANJE I RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA

Pravni, odnosno zakonski okvir za djelovanje i razvoj civilnoga društva u Republici Hrvatskoj nalazi se u brojnim propisima, od općih pravnih međunarodnih i domaćih dokumenata, preko temeljnih zakona do specifičnih propisa koji uređuju pojedine aspekte ili subjekte civilnoga društva. Vidljiva je brojnost pravnih propisa koji, iako pružaju temelje za neograničeno osnivanje i djelovanje organizacija civilnoga društva, ne djeluju povoljno na poticanje njegova razvoja. Stoga je Nacionalnom strategijom predviđeno u cijelosti sagledati zakonski okvir te utvrditi smjer i opseg njegovih izmjena, odnosno uskladiti zakonske i podzakonske propise horizontalno (jedan propis s drugim) i vertikalno (niži propis s višim), uključujući i one koji se posredno odnose na njihovo djelovanje.

Nadalje, Strategija predviđa usvajanje novog modela klasifikacije organizacija civilnog društva radi razlikovanja organizacija koje djeluju za opće (javno dobro), od organizacija koje su osnovane s ciljem zadovoljavanja potreba svojih članova, uključujući i stimuliranje filantropije i kulture davanja za opće dobro.

Mjere:

6.1. Provesti analizu postojećeg zakonodavstva s preporukama za izmjene, dopune i donošenje pravnih propisa za ostvarivanje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva

Nositelji: Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva u suradnji s organizacijama civilnog društva, Ministarstvo uprave, ostala središnja tijela državne uprave

Rok: 2010.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Provedba: Ured za udruge u suradnji sa Savjetom za razvoj civilnog društva sustavno analizira postojeće propise vezane uz stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva u funkciji pripreme kvalitetne podloge za predlaganje i provedbu novih mjera sukladno Operativnom planu Nacionalne strategije. Nakon analize o postojećoj dobroj europskoj praksi za suradnju države i civilnog društva u postupku donošenja novih zakona i drugih akata, odnosno o dosadašnjoj uključenosti civilnog društva u zakonodavne procese u Republici Hrvatskoj kada je

Ured za udruge objavio publikaciju *Civilni dijalog*, koja donosi vrlo detaljnu analizu suradnje državnih tijela i civilnog društva unutar institucija EU odnosno država članica Unije i publikacije *Suradnja države i civilnog društva u postupku donošenja zakona i drugih općih propisa.*, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva financirala je istraživanje o *Sudjelovanju udruga u postupcima izrade i donošenja zakona i drugih akata u Republici Hrvatskoj u 2009.*, koje je provela udruga *ODRAZ – Održivi razvoj zajednice* iz Zagreba. Pored toga, u sklopu aktivnosti Radne skupine za utvrđivanje kriterija za dodjelu statusa organizacija koje djeluju za opće dobro, provedena je sustavna analiza postojeće dobre prakse na tom planu u Republici Hrvatskoj, a u 2009. godini stručna radna skupina koju je imenovao Ured za udruge izradila je prvi nacrt Zakona o organizacijama civilnoga društva koje djeluju za opće dobro.

Utrošena sredstva: za provedbu ove mjere nisu utrošena posebna financijska sredstva.

Preporuka: Nastaviti s provedbom mjere i u 2010. godini

6.2. Izraditi nove propise i uskladiti postojeće za daljnji razvoj civilnog društva u Republici Hrvatskoj, kao i njihovo provođenje: Zakon o zakladama, Zakon o organizacijama koje djeluju za opće dobro i druge propise

Nositelji: Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva u suradnji s organizacijama civilnog društva, Ministarstvo uprave, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i ostala središnja tijela državne uprave, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva

Rok: siječanj 2009. – prosinac 2010.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Provedba: Nakon definiranja temeljnih pitanja uređenja statusa organizacija koje djeluju za opće dobro (kriterija za stjecanje statusa, dodatnih uvjeta za stjecanje posebnog statusa, sadržajnih kriterija, djelatnosti od općeg dobra), oformljena je Radna skupina za izradu nacrtu Zakona. Izrađen je prvi nacrt teksta Zakona o organizacijama koje djeluju za opće dobro, a očekuje se da će rezultati istraživanja koje su Ured za udruge i Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva naručili od Instituta za javne financije poslužiti kao podloga za procjenu učinaka zakona, ali i podloga za moguća normativna rješenja povlastica koje bi se tim zakonom (ili drugim zakonima) propisale svim organizacijama koje djeluju za opće dobro i kao takve budu upisane u odgovarajući Registar.

Radi neusklađenosti računovodstva neprofitnih organizacija sa računovodstvenim sustavima poduzetnika, proračuna i proračunskih korisnika Ministarstvo financija je u 2008. godini izradilo Uredbu o računovodstvu neprofitnih organizacija (Narodne novine br. 10/08), a u siječnju 2009. donijelo Uredbu o izmjenama iste (Narodne novine br.07/09). Uredbom se utvrđuju obveznici primjene odredbi Uredbe, uvodi se obveza upisa u Registar neprofitnih organizacija, te se definiraju knjigovodstvene isprave, poslovne knjige, organizacija knjigovodstva, obavljanje popisa imovine i obveza, načela iskazivanja imovine, obveza, vlastitih izvora, prihoda i rashoda, sadržaj i primjena računskog plana, financijsko izvještavanje i druga područja koja se odnose na računovodstvo neprofitnih organizacija.

Utrošena sredstva: za provedbu ove mjere nisu utrošena posebna financijska sredstva.

Preporuke: Za glavnog nositelja mjere navesti i Ministarstvo uprave (sukladno Zakonu o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave) imajući u vidu da su upravni i stručni poslovi koji se odnose na zaklade i fundacije u nadležnosti ovog Ministarstva, a što uključuje i izradu nacrtu prijedloga zakona. Za Zakon o organizacijama koje djeluju za opće dobro kao krajnji rok za upućivanje u Vladinu proceduru treba planirati lipanj 2010. a sukladno očitovanju Ministarstva uprave kao rok za izradu Zakona o zakladama treba planirati IV. kvartal 2011. godine.

6.3. Utvrditi kriterije za dobivanje statusa organizacija koje djeluju za opće (javno) dobro, njihovo registriranje i praćenje djelovanja

Nositelji: Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo kulture, Ministarstvo financija, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Fond za razvoj i zapošljavanje

Rok: prosinac 2010.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Provedba: Ured za udruge osnovao je Stručnu radnu skupinu koja je putem prvog nacrtu teksta Zakona o organizacijama civilnog društva koje djeluju za opće dobro definirala kriterije, registriranje i praćenje djelovanja organizacija civilnog društva koje djeluju za opće dobro.

Utrošena sredstva: za provedbu ove mjere nisu utrošena posebna financijska sredstva.

Preporuke: Nastaviti s provedbom mjere u 2010. godini. Provedbu ove mjere vezati s provedbom mjere 8.1.6.

6.4. Usvojiti i provoditi Program suradnje Vlade Republike Hrvatske i nevladinog, neprofitnog sektora u Republici Hrvatskoj. Poticati uspostavljanje partnerskih odnosa između lokalne samouprave i organizacija civilnog društva (sporazumi o suradnji), te razvijati i poticati zajedničke programe u pojedinim sektorima

Nositelji: Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva u suradnji s organizacijama civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, nadležna ministarstva

Rok: prosinac 2009.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Provedba: Nakon višekratne inicijative za doručivanje Programa suradnje Vlade Republike Hrvatske i nevladinog, neprofitnog sektora, na Savjetu za razvoj civilnog društva zaključeno je da će Ured za udruge izraditi prijedlog novog teksta, a nakon konzultacija i usuglašavanja pokrenut će se proces usvajanja. Ured za udruge je izradio novu verziju teksta, sastala se ad hoc formirana Radna skupina i tekst novog naslova Program suradnje Vlade Republike Hrvatske i organizacija civilnog društva u Republici Hrvatskoj, u fazi je usuglašavanja.

Utrošena sredstva: Za provedbu mjere nisu izdvojena posebna financijska sredstva.

Preporuke: Nastaviti s provedbom mjere i u 2010. godini.

6.5. Unaprijediti zakonski i institucionalni okvir za djelovanje neprofitnih medija s ciljem jačanja demokratizacije i razvoja civilnog društva

Nositelji: Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Ministarstvo kulture, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva u suradnji s organizacijama civilnog društva

Rok: siječanj 2009. – prosinac 2011.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedna.

Provedba: U 2009. godini Nacionalna zaklada je unaprijedila institucionalni okvir za djelovanje neprofitnih medija na način da je ustrojila Programsku suradnju u području neprofitnih medija čime je na sustavan i financijski zadovoljavajući način omogućila daljnji organizacijski i programski razvoj tri udruge koje djeluju u području neprofitnih medija.

Utrošena sredstva: Za provedbu mjere Nacionalna zaklada isplatila je udrugama 774.224,00 kune.

Preporuke: Nastaviti s provedbom mjere i u 2010. godini.

INSTITUCIONALNI OKVIR ZA POTPORU RAZVOJA CIVILNOG DRUŠTVA

Savjet za razvoj civilnog društva, Ured za udruge i Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva središnje su institucije koje na operativnoj razini primjenjuju i promiču vrijednosti navedene u Nacionalnoj strategiji stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva. Svi ostali dionici, poput tijela državne uprave, organizacija civilnoga društva i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u interakciji, sudjeluju u osmišljavanju i provođenju osnovnih strateških ciljeva stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva u Hrvatskoj.

Ciljevi Strategije u ovom poglavlju odnose se na definiranje zadaće i odnosa između Ureda za udruge, Savjeta za razvoj civilnog društva i Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva te osmišljavanje modela savjetovanja s organizacijama civilnoga društva putem Savjeta za razvoj civilnog društva kao savjetodavnog tijela Vlade RH o svim pitanjima važnim za razvoj civilnoga društva i međusektorsku suradnju. Krajnji cilj takvog institucionalnog okvira je kontinuirano usavršavanje suradnje i razumijevanja razvoja civilnoga društva u svim tijelima državne uprave te jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, od tijela zaduženih za registraciju organizacija civilnoga društva do tijela uključenih u financiranje i potporu razvoju civilnoga društva.

Mjere:

7.1. Potaknuti osnivanje tijela koje će biti odgovorno za promidžbu partnerstava između nevladinih, neprofitnih organizacija i lokalne vlasti

Nositelji: Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva u suradnji s rganizacijama civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, regionalni forumi

Rok: siječanj 2007. – kontinuirano

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Savjet za razvoj civilnog društva kontinuirano djeluje kao savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske od 2002. godine. Imajući u vidu da je riječ o jedinom savjetodavnom tijelu Vlade u kojemu su zastupljene udruge iz gotovo svih područja djelovanja, njegova je važnost za strateško usmjeravanje politike Vlade RH na području razvoja civilnog društva s godinama rasla. Tijekom trećeg mandata Savjeta za razvoj civilnog društva započetog 1. veljače 2007. godine, članovi Savjeta su bili izrazito aktivni te su uz održane 22 sjednice sudjelovali u velikom broju aktivnosti udruga diljem Hrvatske, ali i u prezentaciji rada Savjeta na brojnim skupovima u inozemstvu. Tijekom rada Savjeta pokazalo se nužnim proširenje broja članova Savjeta iz reda organizacija civilnog društva iz područja športa i tehničke kulture, te iz reda tijela državne uprave iz Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva i Ureda za udruge), kao i potreba da se uz članove imenuju i njihovi zamjenici, a potreba prilagodbe sastava Savjeta proistekla je i iz mjera Operativnog plana provedbe Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva u čijim je ključnim poglavljima zastupljen veći broj državnih tijela i kategorija organizacija civilnog društva nego je to dosadašnjom odlukom bilo predviđeno. Također, imajući u vidu da je mandat trećeg saziva Savjeta pri kraju (1. veljače 2010.), te da se prije imenovanja članova Savjeta iz reda predstavnika organizacija civilnoga društva treba provesti poseban kandidacijski postupak, koji do sada nije bio propisan Odlukom Vlade niti bilo kojim drugim aktom, a da je tijekom 2009. godine postupak i način izbora članova Savjeta za razvoj civilnog društva, zbog svoje transparentnosti i razrađenosti, prepoznat i od Europske komisije kao jedan od primjera europske dobre prakse u Europskoj godini kreativnosti i inovacija, krajem 2009. krenulo se u donošenje nove Odluke o osnivanju, zadaćama, sastavu, kriterijima za izbor i načinu izbora članova Savjeta za razvoj civilnoga društva. Nova Odluka usvojena je na 26. sjednici Vlade Republike Hrvatske, održanoj 21. studenog 2009. Ovom se Odlukom omogućuje i udrugama koje djeluju u važnim područjima, poput športa ili tehničke kulture, uspostava redovitog dijaloga s ostalim predstavnicima udruga odnosno državnih tijela o pitanjima od zajedničkog interesa. Imajući u vidu učestalu dinamiku sjednica Savjeta odnosno radnih skupina Savjeta, uvođenje statusa zamjenika člana omogućit će kvalitetniji i učinkovitiji rad ovog savjetodavnog tijela. Nova Odluka predviđa i uključivanja nova tri člana Savjeta ispred organizacija civilnoga društva iz reda zaklada, sindikata i udruga poslodavaca što je sukladno dobroj europskoj praksi koja potiče osnaživanje horizontalnog dijaloga svih organizacija civilnog društva.

Utrošena sredstva: Za provedbu mjere nisu izdvojena posebna financijska sredstva.

Preporuka: Nastaviti s provedbom mjere.

7.2. Provesti analizu institucionalnog okvira i prakse suradnje tijela državne uprave s organizacijama civilnog društva

Nositelji: Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva u suradnji s organizacijama civilnog društva, Fond za razvoj i zapošljavanje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok: siječanj 2007. – prosinac 2009.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Provedba: U sklopu svojih aktivnosti vezanih uz unaprjeđenje sustava ugovaranja socijalnih usluga od javnog interesa s organizacijama civilnog društva (udrugama) u Republici Hrvatskoj, Ured za udruge tijekom 2009. započeo je izradu analize o postupcima ugovaranja i financiranja javnih usluga s organizacijama civilnoga društva (udrugama). Izrađena su dva tipa obrazaca, od kojih je jedan namijenjen tijelima državne uprave – davateljima financijske potpore za pružanje izvaninstitucionalnih javnih usluga, a drugi udrugama – pružateljicama javnih usluga, pri čemu se pazilo da traženi podaci od oba sektora budu komplementarni za kasniju komparativnu analizu dobivenih obrazaca. Osim podataka vezanih uz dodijeljene/dobivene iznose, trajanje ugovornog razdoblja, vrste financiranih javnih usluga i organizacijske kapacitete potrebne za provedbu projekata, od ispitanika se traži prikaz primjera dobre prakse, odnosno, glavnih problema u trenutnom sustavu ugovaranja pružanja izvaninstitucionalnih javnih usluga, što će zasigurno doprinijeti izradi kvalitetnijeg prijedloga unaprjeđenja cjelokupnog sustava. U suradnji s Regionalnim mrežama udruga, Ured za udruge izradio je reprezentativni uzorak udruga, koji pokriva sve županije u Republici Hrvatskoj, a za koje se pouzdano zna da imaju iskustva u pružanju javnih usluga. Analiza podataka je u tijeku.

Vežano uz rješavanje pitanja statusa organizacija koje djeluju za opće dobro, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva od Instituta za javne financije naručila je detaljnu studiju koja bi pružila podatke o mogućim učincima usvajanja zakona o organizacijama za opće dobro, imajući u vidu iskustva drugih europskih država, ali i ograničenja koja proizlaze iz usklađivanja s poreznom politikom EU. Naime, u gotovo svim europskim sustavima organizacije koje djeluju za opće dobro imaju određeni povlašteni porezni položaj, što pridonosi njihovu razvoju i kvalitetnijem obavljanju djelatnosti za koje su osnovani. U postupku predlaganja Zakona o organizacijama koje djeluju za opće dobro ovo bi istraživanje trebalo poslužiti kao analitička podloga jer sadržava prikaz sadašnjeg stanja organizacija civilnoga društva u Hrvatskoj te donosi komparativni pregled položaja organizacija koje djeluju za opće dobro u poreznim sustavima zemalja članica EU.

Kada govorimo o institucionalnom okviru za poticanje razvoja civilnoga društva u Republici Hrvatskoj, valja naglasiti kako se on vrlo često ističe kao primjer dobre prakse zemljama u regiji, ali i šire. Kao posljedica toga, Ured za udruge u 2009. je bio domaćin brojnih stranih delegacija na njihovim studijskim putovanjima (Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Albanija, Bugarska, Azerbejdžan itd.), koja su uglavnom za svrhu imali upoznavanje s iskustvima Republike Hrvatske u izgradnji poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva.

Utrošena sredstva: za provedbu ove mjere nisu utrošena posebna financijska sredstva

Preporuka: Nastaviti s provedbom mjere.

SUSTAV FINANCIRANJA POTPORE I RAZVOJA CIVILNOGA DRUŠTVA

8.1. Financiranje inicijativa, projekata i programa organizacija civilnoga društva

U cilju daljnje potpore razvoju civilnoga društva u Hrvatskoj, uz već utvrđene načine i izvore financiranja inicijativa, projekata i programa organizacija civilnoga društva, treba poduzeti dodatne napore za iznalaženje novih inovativnih modela, odnosno prilagođavanja onih koji su se pokazali uspješnima u drugim zemljama. Nacionalna strategija u ovom poglavlju predviđela je donošenje *Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga*, kao jednog od najvažnijih dokumenata kojima se osigurava transparentnost procesa uz jasno postavljene kriterije, a koji je i usvojen u Hrvatskom saboru u veljači 2007. Uloga Ureda za udruge i Savjeta za razvoj civilnog društva sada se sastoji u praćenju provedbe i poštivanju odredbi *Kodeksa* nakon njegovog donošenja. S ciljem njegove učinkovite provedbe, posebno na lokalnom nivou, Strategija je predviđela pripremu priručnika za provedbu *Kodeksa* te izobrazbu državnih službenika i službenika u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave vezana za provedbu odredaba *Kodeksa*. Nadalje, cilj je utvrditi postupak odabira članova povjerenstva za procjenu prijavljenih projekata i programa organizacija civilnoga društva te utvrditi mjere za sprječavanje mogućeg sukoba interesa članica i članova povjerenstva za procjenu. Sukladno praksi u EU, Strategija navodi razmatranje prakse u kojoj država ugovara obavljanje društveno korisnih usluga i poslova s organizacijama civilnoga društva postupkom javne nabave.

U svrhu veće transparentnosti procesa dodjele financijskih potpora Strategija predviđa pripremu godišnjih planova i kalendara raspisivanja javnih natječaja te osmišljavanje sustava izvještavanja korisnika financijskih potpora o rezultatima provedbe financiranih projekata i programa. Također, jedan od bitnih ciljeva je definirati zakonski okvir za organizacije od općeg dobra. Konačno, mjere iz ovog poglavlja Strategije trebaju osigurati kvalitetno privlačenje i korištenje fondova EU namijenjenih razvoju civilnoga društva, i to kroz nacionalni sustav upravljanja financijskim potporama iz EU. Sukladno mjerama zacrtanim Operativnim planom u svrhu postizanja navedenog programskog cilja proveden je niz aktivnosti tijekom 2009. godine.

Mjere:

8.1.1. Izraditi Nacrt Prijedloga Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga na nacionalnoj i lokalnoj razini

Nositelji: Središnji državni ured za upravu (sada Ministarstvo uprave) i ostala središnja tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Ured za udruge, Savjet za razvoj civilnoga društva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva

Rok: siječanj – ožujak 2007.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Provedba: Mjera je izvršena donošenjem *Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga* u veljači 2007. (NN 16/07).

8.1.2. Izrada priručnika i edukacija o primjeni Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga na nacionalnoj i lokalnoj razini

Nositelji: Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Ministarstvo uprave, Akademija lokalne demokracije, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, nadležna ministarstva, vladini uredi

Rok: ožujak 2007. – prosinac 2008.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena izradom priručnika. Revizijom mjere 2009. godine mjera je proširena na edukaciju o primjeni Kodeksa što će se provoditi kontinuirano.

Provedba: 19. i 20. ožujka 2009. Ured za udruge organizirao je dvodnevnu radionicu u Stubičkim Toplicama pod nazivom „Jačanje kapaciteta predstavnika tijela državne uprave koji rade na poslovima dodjele financijskih potpora programima projektima organizacija civilnog društva“. Radionicu je vodila gđa Andreja Tonč, konzultantica. Tijekom prezentacije predstavnici tijela državne uprave upoznati su s monitoringom i evaluacijom programa i projekata, razjašnjeni su neki segmenti natječajne procedure i na što bi trebalo posebno obratiti pažnju te su im također predstavljeni sustavi informatičke potpore za praćenje financiranih projekata i programa, kao i sustav osiguranja kvalitete SOKNO. Sukladno zaključcima između ostalog natječajna područja svih tijela državne uprave potrebno je vezati uz mjere iz nacionalnih programa, strategija i programa čije je provođenje u nadležnosti pojedinih tijela državne uprave, a koja se mogu i trebaju realizirati u suradnji i partnerstvu s udrugama. Preporučeno je da umjesto velikih natječaja ukoliko se želi istaknuti/financirati određeno područje mogu se organizirati tematski (jasno ciljani) natječaji sukladno postojećoj praksi (npr. Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi). Također, jači utjecaj može se postići raspisivanjem natječaja i odobravanjem financijskih potpora usmjerenih na povezivanje (umrežavanje) udruga u provedbi određenih projekata u svrhu ostvarenja ciljeva i promjena na nacionalnoj razini (pozitivna praksa Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva). U svrhu unaprjeđenja sustava financiranja programa i projekata OCD-a potrebno je uspostaviti jedinstveni informacijski sustav razmjene podataka u postupcima financiranja imajući u vidu postignuća postojećih sustava kao što su informacijski sustav Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, odnosno Potpora_plus Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, koji su i ukratko predstavljeni na radionici.

Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva i Ured za udruge izradili su i u listopadu 2009. objavili *Priručnik o primjeni Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga*. Priručnik, osim teorijskog dijela, sadrži niz praktičnih prijedloga i preporuka za davatelje potpora, kao i niz obrazaca i oglednih primjera dokumenata koje je potrebno izraditi tijekom provedbe postupka dodjele financijskih potpora, a sve s ciljem lakšeg prilagođavanja jedinstvenom sustavu dodjele financijskih potpora programima i projektima udruga opisanog u Kodeksu. Početak izobrazbe za službenike na državnoj i regionalnoj odnosno lokalnoj razini planiran je za 2010. godinu.

Utrošena sredstva: Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva osigurala je sredstva za tiskanje Priručnika u okviru sredstava svoje redovne djelatnosti. **Ured za udruge: 22.760,93 kn**

Preporuka: Nastaviti s provedbom mjere.

8.1.3. Izraditi i provesti sustav izvještavanja korisnika financijskih potpora o rezultatima provedbe financiranih projekata i programa⁴

Nositelji: Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Akademija lokalne demokracije, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, nadležna ministarstva, vladini uredi

Rok: prosinac 2010.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Slijedom obveza praćenja provedbe *Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga*, kojeg je usvojio Hrvatski sabor 2. veljače 2007, a u cilju transparentnosti dodjele sredstava programima/projektima udruga iz javnih izvora putem natječaja tijela državne uprave te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave **Ured za udruge** je u 2009. izradio *Izvešće o dodijeljenim financijskim potporama za projekte i programe organizacija civilnog društva u 2008.* (usvojen na sjednici Vlade Republike Hrvatske 19. lipnja 2009.), koje je sveobuhvatnije u odnosu na izvješće iz 2008., jer sadrži izvješće sa županijske, gradske i općinske razine. Povećanje izdvajanja iz javnih izvora za projekte i programe udruga u odnosu na 2007. je 32,74%, a u odnosu na prošlogodišnje prikupljane su i nove informacije od davatelja financijskih potpora, kao što su izravna i neizravna korisnička skupina projekata/programa te osnovni i dodatni tip aktivnosti. U Izvješće su ugrađene i preporuke za unapređenje procesa dodjele financijskih potpora programima i projektima OCD-a koje se prije svega odnose na projektiranje natječaja i jasnije povezivanje s nacionalnim strategijama, pojašnjenje ciljeva natječaja kao i provedbu natječaja. Načinjen je pregled dodjele financijskih potpora po županijama, gradovima i općinama, a ukupan iznos davanja organizacijama civilnog društva sa svih razina financiranja u 2008. godini veći je od 1,7 milijardi kuna. Podaci za 2008. su također dostupni u pretraživoj bazi podataka na internetskoj stranici Ureda za udruge (*Pregled odobrenih financijskih potpora*). Sastavni dio izvješća je i narativni prilog o nekoliko najuspješnije provedenih programa i projekata koje su istaknuli pojedini davatelji financijskih potpora na nacionalnoj razini.

Imajući u vidu unapređenje sustava dodjele potpora programima i projektima organizacija civilnog društva, a u sklopu aktivnosti praćenja provedbe *Kodeksa*, pored izrade sveobuhvatnog izvješća o dodijeljenim potporama, **Ured za udruge i Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva** izradili su *Priručnik o primjeni Kodeksa*. Provedba ove mjere djelomično je opisana i u sklopu opisa provedbe mjere 8.1.2.

Nastavljene su i aktivnosti u sklopu uspostave sustava praćenja i vrednovanja natječaja, programa i projekata udruga financiranih iz državnog proračuna i sredstava od igara na sreću. U tu su svrhu tijekom 2009. održani sastanci s pojedinim institucijama davateljima potpora programima i projektima udruga na nacionalnoj razini s ciljem identificiranja njihovih potreba za uspostavljanjem sustava praćenja i vrednovanja (monitoring i evaluacija). Od nekoliko tijela državne uprave prikupljeni su planovi provođenja programa vrednovanja pojedinih natječaja, a 1. srpnja održan je i sastanak s timom evaluatora, čija je svrha bila dati informacije o tome što je do sada postignuto te što se planira dalje u razdoblju koje predstoji, ali i izrada određenih alata, poput izvješća o provedenom monitoringu/evaluaciji te uzorak ugovora koji bi svaki evaluator potpisivao s tijelom državne uprave u kojem provodi evaluaciju. Do kraja godine dva su tijela – Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti (Uprava za međugeneracijsku

⁴ Mjera je objedinjena s prijašnjom mjerom 8.1.5.

solidarnost) te Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi – provela pilot projekt vrednovanja svojih natječaja za programe i projekte organizacija civilnoga društva, a još neka tijela ga pripremaju provesti u narednome razdoblju.

Utrošena sredstva: Ured za udruge – **36.194,89** kn; **Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva** - sredstva osigurana u okviru redovitih djelatnosti Zaklade.

Preporuka: Nastaviti s provedbom mjere.

8.1.4. Izraditi godišnje planove i kalendare raspisivanja javnih natječaja za dodjelu financijske potpore za projekte i programe organizacijama civilnog društva po vrstama djelatnosti

Nositelji: nadležna ministarstva i uredi Vlade Republike Hrvatske, jedinice lokalne i područne samouprave, Ured za udruge, Savjet za razvoj civilnoga društva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva

Rok: rujan – prosinac svake godine od 2007. do 2009.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Tijekom 2009. Ured za udruge nastavio je s koordinacijom davatelja financijskih potpora programima i projektima OCD-a iz javnih izvora s nacionalne razine te su održana dva sastanka (2. veljače i 14. listopada). Imajući u vidu daljnji napredak sustava dodjele potpora programima i projektima udruga dogovorena su poboljšanja u načinu izvještavanja u smislu standardiziranja i ujednačavanja cijelog sustava. Također je zaključeno neophodno definiranje i usklađivanje natječaja za sljedeću godinu na nivou davatelja iz državnog proračuna, kako bi se izbjegla preklapanja financiranja istih ili sličnih programa i projekata. Radi kvalitetnije statističke obrade podataka uključujući izradu analize, neophodni su odgovori na sva pitanja, a obrazac i upitnik trebaju se popunjavati objedinjeno na razini tijela državne uprave. U skladu s dobrom praksom i obvezom tijela državne uprave trebala bi informaciju o raspisivanju natječaja ili javnog poziva prosljediti Uredu za udruge radi objavljivanja na internetskoj stranici koja je vrlo dobro posjećena od strane organizacija civilnoga društva. Na internetskoj stranici Ureda nalazi se i indikativni kalendar raspisivanja natječaja, sastavljen na osnovu prikupljenih podataka davatelja potpora programima i projektima udruga iz prošle godine, koji bi trebalo nadopunjavati na osnovu pristiglih obavijesti o raspisivanju natječaja tijela državne uprave / institucija i ažurirati ga u trenutku kada rokovi raspisivanja natječaja budu poznati.

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, temeljem Operativnog plana djelovanja i financijskog plana za 2009., izradila je godišnji plan i kalendar raspisivanja javnih natječaja koji je organizacijama civilnog društva predstavljen na regionalnim predstavljajima u Splitu (1.6.), Osijeku (9.6.), Zagrebu (3.6.) i Rijeci (4.6.) Cilj regionalnih javnih predstavljajima bio je upoznati organizacije civilnoga društva s natječajima i pozivima za iskaz interesa koje raspisuje Nacionalna zaklada te ih uputiti u postupke, kriterije, uvjete i prioritete svakog ovogodišnjeg javnog natječaja i poziva na suradnju.

Na temelju izvješća koja su tijela državne uprave dostavila Uredu za udruge programima i projektima udruga u 2009. godini za javne potrebe Republike Hrvatske u području humanitarnog djelovanja, športa i tehničke kulture, te putem 67 natječaja, te manjim dijelom putem odluka

čelnika tijela, udrugama i drugim organizacijama civilnoga društva za ukupno 5611 projekata i programa iz javnih izvora na nacionalnoj razini dodijeljeno je ukupno 529.596.954,21 kuna.

Osim financiranja inicijativa, programa i projekata organizacija civilnoga društva, tijela državne uprave s organizacijama civilnoga društva razvijala su i različite oblike suradnje. Tako je primjerice **Ured za suzbijanje zlouporabe droga izvijestio** o suradnji s nevladinim organizacijama na provođenju programa smanjenja potražnje i ponude droga te razvijanja oblika institucionalnog i izvaninstitucionalnog komuniciranja i povezivanja na svim razinama. U vezi s tim, u suradnji s predstavnicima udruga na zajedničkim sastancima definiraju prioritete javnog natječaja za dodjelu financijskih sredstava udrugama. Također, Ured kao koordinativno stručno tijelo Vlade Republike Hrvatske organizira sastanke i s drugim tijelima državne uprave koji financiraju udruge koje djeluju u području suzbijanja zlouporabe droga i prevencije ovisnosti, na kojima se definiraju prioriteta javnog natječaja svakog pojedinog tijela državne uprave sukladno prioritetima Nacionalne strategije i Akcijskog plana, a kako bi se izbjeglo preklapanje financiranja i omogućila pokrivenost financiranja svih područja smanjenje potražnje droga - od prevencije ovisnosti do resocijalizacije ovisnika. U prosincu 2009. održan je sastanak s udrugama i terapijskim zajednicama koje su ostvarile financijsku potporu u 2009. od strane Ureda za suzbijanje zlouporabe droga, s ciljem predstavljanja programa i projekata koji se od strane nevladinih organizacija provode u području prevencije ovisnosti i resocijalizacije rehabilitiranih ovisnika, te definiranja prioriteta Natječaja za 2010. godinu i budućih oblika suradnje nadležnih državnih tijela i nevladinih organizacija.

Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Uprava za otočni i priobalni razvoj, istaknulo je svoj natječaj usmjeren razvoju civilnoga društva na hrvatskim otocima, putem kojeg su u 2009. godini financirani projekti i programi organizacija civilnoga društva u ukupnom iznosu od 500.000,00 kn.

Utrošena sredstva: Ured za suzbijanje zlouporabe droga – 1.313.000,00 kn; **Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture** – 500.000,00 kn.

Preporuka: Nastaviti s provedbom mjere.

8.1.5. Izraditi učinkovit sustav izvještavanja o provedbi projekata i programa udruga⁵

8.1.6. Izraditi analizu mogućih modela pozicioniranja organizacija koje provode djelatnosti za opću dobrobit u poreznom sustavu Republike Hrvatske

Nositelji: Ured za udruge, Ministarstvo financija, nadležna ministarstva i ostala središnja tijela državne uprave koja putem javnih natječaja dodjeljuju sredstva organizacijama civilnog društva

Rok: lipanj 2007. – kontinuirano

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

⁵ Mjera je 2009. godine objedinjena s mjerom 8.1.3

Provedba: Ova mjera se provodila u sklopu mjere 6.3. *Utvrđiti kriterije za dobivanje statusa organizacija koje djeluju za opće (javno) dobro, njihovo registriranje i praćenje djelovanja.* Rezultati istraživanja koje su Ured za udruge i Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva naručili od Instituta za javne financije poslužit će kao podloga za procjenu učinaka zakona ali i podloga za moguća normativna rješenja povlastica koje bi se tim zakonom (ili drugim zakonima) propisale svim organizacijama koje djeluju za opće dobro i kao takve budu upisane u odgovarajući Registar.

Utrošena sredstva: za provedbu ove mjere nisu utrošena posebna financijska sredstva

8.1.7. Uspostaviti učinkovit sustav programiranja pretpristupnih programa Europske unije namijenjenih civilnom društvu osnaživanjem kapaciteta Ureda za udruge (Jedinica za provedbu projekta), izradom strateških analiza i prioriteta za financiranje, osnažiti ulogu Savjeta za razvoj civilnog društva pri definiranju prioriteta i uspostaviti učinkovit sustav konzultacija s organizacijama civilnog društva; uspostaviti suradnju s tijelima državne uprave nadležnim za programiranje svih komponenti IPA programa te osigurati uključenost civilnog društva u sve relevantne komponente

Nositelji: Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva

Rok: siječanj 2007. – u kontinuitetu

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Sukladno preporukama Europske komisije te obvezama definiranim u Priručniku za Jedinice za provedbu projekata o podjeli dužnosti u okviru procesa programiranja EU projekata, tijekom 2009. provedena je i definirana takva podjela u **Uredu za udruge**. U tu je svrhu Odjel za opće programe i strategije preuzeo zadaću programiranja dok je Odjel za međunarodnu suradnju i europske integracije zadužen za provedbu projekata.

Nastavno na prethodnu uspostavljenu dobru praksu suradnje sa Savjetom za razvoj civilnog društva u procesu programiranja u sklopu programa EU za sektor civilnog društva, u 2009. je provedena sektorska analiza za IPA-u 2010. Radionica za izradu sektorske analize održana je 29. listopada 2009. u suradnji sa TACSO timom u sklopu njihovog projekta tehničke pomoći. Opći cilj ovog dvogodišnjeg projekta pod nazivom „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u IPA zemljama (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Kosovo, Srbija, Makedonija i Turska)“, je jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva, ovisno o njihovoj ulozi i razvoju demokratskih procesa u društvima u kojima djeluju. Očekuje se i doprinos članova Savjeta za razvoj civilnog društva te Ureda za udruge, u kojem su smještene voditeljica Aida Bagić i konzultantica Irena Slunjski. Savjet će povremeno (periodično) biti izvještavan o aktivnostima proisteklim iz programa.

Slijedom suradnje Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Ureda za udruge i Savjeta za razvoj civilnog društva vezano uz Operativni program Razvoj ljudskih potencijala, 13. srpnja 2009. održane su partnerske konzultacije sa predstavnicima civilnog društva, uz predstavljanje aktivnosti vezanih za dodjelu bespovratnih sredstava u okviru programa IPA za razdoblje od 2007-2009 te prijedlozi budućih aktivnosti 2010 – 2011, uključujući konzultacije za korištenje sredstava Europskog socijalnog fonda u sklopu provedbe Operativnog programa Razvoj ljudskih potencijala (2012-2013). Ministarstvo je također u ožujku 2009. započelo s edukacijskim aktivnostima, te je u tu svrhu pripremljen *Upitnik o potrebama osiguranja dodatne podrške*

civilnom društvu vezanu za dodjelu bespovratnih sredstava IV. komponente IPA-e, za organizacije civilnog društva radi identificiranja potreba za edukacijom.

U sklopu procesa praćenja Operativnog programa Razvoja ljudskih potencijala za IPA IV. komponentu tijekom 2009. održane su dvije sjednice Sektorskog nadzornog odbora na kojima je sudjelovao i Ured za udruge kao dio navedene operativne strukture IPA (6. lipnja i 25. studenoga 2009.).

U prosincu 2009. započeo je proces konzultacija s organizacijama civilnog društva u sklopu postupka procjene završne verzije Višegodišnjeg indikativnog planskog dokumenta (VIPD) 2009.-2011. koji je pokrenula Europska komisija te je u tu svrhu izrađen upitnik za zainteresirane predstavnike organizacija civilnog društva koji je Ured također proslijedio članicama i članovima Savjeta za razvoj civilnog društva.

Slijedom aktivnosti definiranih u Poslovniku, *Radna skupina Savjeta za razvoj civilnog društva za međunarodnu suradnju i pridruživanje* tijekom 2009. između ostalog je:

- 23. ožujka 2009. u sklopu suradnje EU i Euroskog doma održan je okrugli stol na temu „Hrvatska kao pružateljica međunarodne razvojne pomoći – uloga organizacija civilnog društva“;
- 9 rujna 2009. održan je sastanak s predstavnicima UNDP-a vezano uz unapređenje aktivnosti Republike Hrvatske u pružanju međunarodne razvojne pomoći.

Ured za udruge Vlade RH u svojstvu Jedinice za provedbu projekata za sektor civilnoga društva organizirao je 17. veljače 2009. predstavljanje projekata udruga kojima su dodijeljena bespovratna sredstva Europske unije u sklopu projekta **PHARE 2006** „*Omogućavanje aktivnog doprinos sa sektora civilnog društva u pretpristupnom procesu*“. Događanje je organizirao, u kontekstu Decentraliziranog sustava provedbe programa i projekata financiranih od strane Europske unije.

Nastavno na objavu natječaja IPA 2008 *Oснаživanje uloga i kapaciteta OCD-a za praćenje provedbe pravne stečevine EU na području antidiskriminacijske strategije*, za dodjelu bespovratnih financijskih potpora za projekte koji će pridonijeti jačanju kapaciteta i uloge organizacija civilnog društva u izvođenju aktivnosti praćenja provedbe pravne stečevine EU, u organizaciji Ureda za udruge održane su Informativne radionice za potencijalne prijavitelje na natječaje IPA 2008 Jačanje kapaciteta sektora civilnoga društva za praćenje provedbe pravne stečevine Europske unije: Zagreb (15.9.), Split (17.9.), Osijek (22.9.) i Rijeka (25.9.). Interes za ove radionice bio iznimno velik.

Također je tijekom 2009. otvoreno nekoliko mogućnosti u okviru pretpristupnih programa EU (EIDHR i IPA):

1. u suradnji s Delegacijom Europske komisije u RH organizirao je niz regionalnih radionica za pripremu projektnih prijedloga u sklopu natječaja Euroskog instrumenta za demokratizaciju i ljudska prava (EIDHR) usmjeren jačanju uloga CD-a u promociji ljudskih prava i demokratskoj reformi, kroz podršku pomirenju interesa različitih grupa i konsolidiranje političke participacije i reprezentacije u Zagrebu, Vukovaru, Osijeku, Požegi, Gospiću, Zadru, Sisku i Karlovcu uz sudjelovanje velikog broja organizacija potencijalnih prijavitelja. Na radionicama prisutni su upoznati i sa informacijama o ostalim natjecajima, posebno IPA 2008 te su udruge iskazale velik veliki interes.

2. Program *Europa za građane* – Ured je u ulozi informativne kontakt točke za program Europa za građane nastavio sa aktivnostima promocije programa i prezentacije konkretnih aktivnosti

otvorenih za RH te je uočen izniman interes udruga za ovakvu vrstu potpore koja ne iziskuje previše administrativnog angažmana. U srijedu, 28. siječnja 2009., u EU Info Centru u Zagrebu, održan je **Info dan o programu Europa za građane**, u organizaciji Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske. Info dan je organiziran u sklopu promidžbenih aktivnosti koje Ured za udruge provodi u svojstvu Kontakt točke za program *Europa za građane*, s ciljem što boljeg informiranja potencijalnih korisnika ali i šire javnosti o Programu općenito, te o mogućnostima ostvarivanja financijskih potpora koje Program donosi. Također, Ured za udruge je krajem 2009. u suradnji s Ministarstvom vanjskih poslova i europskih integracija organizirao javno predstavljanje projekata financiranih u sklopu programa *Europa za građane* (14. prosinca 2009.). Grad Rijeka je dobitnik nagrade *Golden star* za najbolji projekt u sklopu Europa za građane u 2009. godini. U sklopu Programa objavljeno je nekoliko natječaja usmjerenih organizacijama civilnog društva.

3. People2People je inicijativa u okviru IPA programa otvorena u travnju 2008., usmjerena zemljama kandidatkinjama, kao i potencijalnim zemljama kandidatkinjama koja nudi platformu za umrežavanje, razmjenu dobre prakse i izgradnju partnerstva, kao i širenje informacija o financijskim potporama razvoju civilnog društva unutar Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA), kao i drugih programa EU, s ciljem jačanja dijaloga civilnog društva, a sastoji se od grupnih posjeta u organizaciji Glavne uprave za proširenje u okviru instrumenta TAIEX.

Za potrebe organiziranja studijskih posjeta u okviru Programa *People2People* za udruge u Hrvatskoj, Ured za udruge u suradnji s Delegacijom Europske komisije objavljuje informacije na internetskim stranicama Ureda uz poziv udrugama za prijavu. U 2009. održan je jedan studijski posjet na temu „Jačanje utjecaja djelovanja OCD-a“. Aktivnosti će se intenzivirati tijekom 2010., te je krajem 2009. Europska komisija pripremila okvirni plan provedbe aktivnosti u 2010., koji je objavljen i na internetskim stranicama Ureda za udruge, gdje će također biti dostupne informacije o svakom pojedinom seminaru tijekom 2010.

Utrošena sredstva: za provedbu ove mjere nisu utrošena posebna financijska sredstva

Preporuka: Nastaviti s provedbom mjere.

8.1.8. Osnažiti sustav monitoringa projekata financiranih iz pretpristupnih fondova Europske unije namijenjenih civilnom društvu te osigurati uključenost tijela državne uprave nadležnih za pojedina područja za koja su organizacije civilnog društva primile financijsku potporu (zaštita okoliša, socijalne usluge, demokratizacija i ljudska prava, antikorupcija)

Nositelji: Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnoga društva

Rok: siječanj 2007. – u kontinuitetu

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Tijekom 2009. Odjel za međunarodnu suradnju i europske integracije, odnosno Jedinica za provedbu projekata za sektor civilnog društva **Ureda za udruge** nastavila je s aktivnostima informiranja članova Savjeta za razvoj civilnog društva o statusu projekata. Vezano uz to, rješavano je pitanje sufinanciranja u okviru Phare 2006, koje je prosljeđeno i Središnjoj jedinici za financiranje i ugovaranje. Također su članovi i članice Savjeta na sjednici održanoj 11. prosinca 2009. informirani o natječajima EU koji će biti aktualni u 2010.

U skladu sa zadaćama i aktivnostima decentraliziranog sustava provedbe programa EU, tijekom 2009. Jedinica za provedbu projekata Ureda za udruge, zadužena za praćenje programa EU za sektor civilnog društva, provela je ukupno 36 terenskih posjeta u sklopu Phare 2006 *Omogućavanje aktivnog doprinosa sektora civilnog društva u pretpristupnom procesu* u okviru tri sheme bespovratnih sredstava za područja: Demokratizacija i ljudska prava; Zaštita okoliša i Mladi.

Provedba projekta „*Jačanje kapaciteta Ureda za udruge Vlade RH za praćenje i evaluaciju IPA projekata*“ ugovoren u okviru Phare 2006 u kolovozu 2008., započela je u ožujku 2009. U skladu s ciljevima projekta napravljena je analiza kapaciteta Jedinice za provedbu projekata uključujući i analizu sustava monitoringa i evaluacije. Također su u svrhu jačanja kapaciteta Ureda i Savjeta definirane preporuke u pogledu uključenosti Savjeta i ostalih relevantnih institucija (ministarstava i drugih institucija) u proces monitoringa i evaluacije.

U okviru ugovaranja projekata IPA 2008 *Jačanje kapaciteta i uloge organizacija civilnog društva za praćenje provedbe pravne stečevine EU* u fazi evaluacije projektnih prijedloga Ured je kao korisnička institucija slijedom dobre prakse osigurao sudjelovanje stručnih osoba iz relevantnih područja Grant shema u evaluacijskim odborima krajem 2009., dok će sam proces započeti u 2010. (Ured za ljudska prava, Ured glavnog pregovarača, Ministarstvo pravosuđa).

Utrošena sredstva: Ured za udruge – redovna proračunska sredstava.

Preporuka: Nastaviti s provedbom mjere.

8.2. Ugovaranje pružanja javnih usluga s organizacijama civilnoga društva

U okviru reforme sustava socijalne skrbi, zdravstva i obrazovanja Strategija predviđa uključivanje organizacija civilnoga društva kao pružatelje usluga u tim područjima, uz nužnu izmjenu propisa i donošenje akata koji bi definirali standarde, prioritete i mjerila za kvalitetno socijalno ugovaranje, odnosno ugovaranje pružanja javnih usluga s organizacijama civilnoga društva.

Mjere:

8.2.1. Unaprijediti sustav ugovaranja socijalnih usluga od javnog interesa s organizacijama civilnog društva (udrugama) u Republici Hrvatskoj⁶

Nositelji: **Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ured za udruge, Ured za socijalno partnerstvo, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija**

Rok: *siječanj 2007. – kontinuirano*

⁶ mjera je 2009. objedinjena s mjerom 8.2.2.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Provedba: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi tijekom 2009. intenziviralo je aktivnosti vezane za unaprjeđivanje sustava ugovaranja socijalnih usluga od javnog interesa s organizacijama civilnoga društva. Stoga je u cilju daljnjeg razvoja sustava financiranja udruga, u sklopu provedbe javnih politika koje pretpostavljaju suradnju tijela državne uprave s organizacijama civilnog društva, Ministarstvo započelo proces praćenja i vrednovanja rezultata projekata i programa organizacija civilnog društva koji su su/financirani iz Državnog proračuna Republike Hrvatske i dijela prihoda od igara na sreću. Tako je, u razdoblju od mjeseca srpnja do prosinca 2009., pripremljen Upitnik za projekte i programe organizacija civilnog društva koji se financiraju iz sredstava Državnog proračuna Republike Hrvatske i dijela prihoda od igara na sreću s pozicija Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, te distribuiran udrugama koje djeluju u području socijalne skrbi. Očekivani ishod navedenoga procesa je uspostava standardiziranih postupaka praćenja i vrednovanja financiranih projekata i programa, a temeljenih na postojećim dobrim praksama i međunarodnim profesionalnim standardima praćenja i vrednovanja natječaja, projekata i programa koje provode tijela državne uprave u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Kako bi i u 2009. nastavilo s pozitivnom praksom ugovaranja socijalnih usluga s organizacijama civilnoga društva, dodjeljujući financijske potpore programima i projektima udruga koje uključuju neposredan rad s korisnicima u području socijalne skrbi, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izdvojilo je značajna financijska sredstva. Kroz organizirane terenske posjete udrugama koje djeluju u području zdravstva i socijalne skrbi, u svrhu produblivanja informacija o rezultatima su/financiranih projekata i programa na temelju utvrđenih prioriteta ili slučajnim odabirom, provedeno je oko 50 neposrednih nadzora nad provedbom ugovornih obveza udruga. Analiza rezultata Upitnika i terenskih posjeta u svrhu pripreme novih obrazaca za prijavu projekata, izvršavanje, praćenje i vrednovanje rezultata su/financiranih projekata i programa udruga u 2010., kao i iskustva i spoznaje do kojih se došlo, temeljem provedenih aktivnosti, bit će od velike pomoći za unaprjeđenje rada i suradnje s udrugama te velik motiv za nastavak započetih aktivnosti na području praćenja i vrednovanja rada udruga. Prilikom nastavka tih aktivnosti, inzistirat će se na uvođenju standarda kvalitete za socijalne usluge jer je tijekom provedene analize ustanovljeno da je oko 85% udruga u ispitivanju podržalo uvođenje standarda kvalitete za socijalne usluge, kako bi se ujednačile usluge koje trebaju biti prilagođene korisniku, osigurala njihova kvaliteta, ali i povećala efikasnost u radu.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti krajem 2009. provelo je cjelovitu vanjsku evaluaciju socijalnih usluga u programima međugeneracijske solidarnosti za starije osobe koje, između ostalih pravnih subjekata, pružaju i organizacije civilnoga društva, podugovorene od jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Rezultati vanjske evaluacije pokazuju da je pružanje socijalnih usluga kroz organizacije civilnog društva poželjan model pružanja usluga u zajednici radi njihove dostupnosti, fleksibilnosti te mogućnosti financiranja iz različitih izvora.

Zaštita potrošača je područje od javnog interesa, stoga pružanje besplatnih savjeta potrošačima u ostvarivanju i zaštiti njihovih prava i interesa predstavlja jedan od najvažnijih segmenata zaštite potrošača. Temeljem projekta **Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva** osigurava se institucionalna financijska potpora za besplatno savjetovanje potrošača koje obavljaju udruge u Zagrebu, Splitu, Osijeku i Puli. Za ove aktivnosti u 2009. osigurana su financijska sredstva u Državnom proračunu u iznosu od 1.329.000,00 kuna, a na spomenutim je poslovima stalno zaposleno 9 osoba i veći broj suradnika u savjetovanju potrošača za pojedina područja, temeljem ugovora od djelu.

Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, u skladu sa svojim temeljnim zadaćama praćenja sustava financiranja organizacija civilnog društva (udruga) iz sredstava državnog proračuna i dijela prihoda od igara na sreću te koordinacije rada državnih i lokalnih tijela uprave u vezi s unaprjeđenjem suradnje s nevladinim i neprofitnim sektorom u Republici Hrvatskoj tijekom 2009. započeo je proces intenzivnije koordinacije i konzultacija s tijelima uprave i drugim relevantnim dionicima oko unaprjeđenja sustava ugovaranja socijalnih usluga od javnog interesa s organizacijama civilnog društva.

Unaprjeđenje sustava ugovaranja socijalnih usluga od javnog interesa s organizacijama civilnog društva relevantno je za učinkovitu provedbu niza javnih politika, a od posebne je važnosti za smanjivanje socijalne isključenosti i siromaštva i veću učinkovitost javnih ulaganja. Socijalne i zdravstvene usluge predstavljaju najveći dio EU gospodarstva, posebno u okviru zapošljavanja jer su radno intenzivne te značajno doprinose stvaranju novih radnih mjesta i to posebno za žene i starije osobe. Stoga u modernim socijalnim politikama značaj usluga od javnog interesa raste i one igraju središnju ulogu u provedbi Novog EU socijalnog programa koji počiva na jednakim mogućnostima, jednakom pristupu i solidarnosti. To potvrđuje i Dvogodišnje izvješće Europske komisije o socijalnim uslugama od javnog interesa (u izvorniku Biennial report on social services of general interest, European Commission. DG Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, August 2008 2008.).

Jedna od važnih komponenti procesa suradnje i konzultacija odnosi se na formiranje Radne skupine za izradu Prijedloga unaprjeđenja sustava ugovaranja socijalnih usluga od javnog interesa sa organizacijama civilnog društva, sukladno prijedlogu zadaća i okvirnom planu rada međuresorne Radne skupine. U radu Radne skupine, osim predstavnika resornih ministarstava (nositelja mjere Operativnog plana Nacionalne strategije), sudjeluju predstavnici međunarodnih organizacija (Svjetska banka i Program Ujedinjenih naroda za razvoj - UNDP), aktivni poticatelji promjena na području socijalne politike, koji se ujedno zalažu za razvoj usluga u zajednici i diversifikaciju pružatelja usluga, te predstavnici organizacija civilnog društva.

U 2009. održana su dva sastanka međuresorne Radne skupine, na kojima je donesen Okvirni plan rada te se pristupilo izradi preglednog Izvješća o postupcima ugovaranja i financiranja javnih usluga s organizacijama civilnoga društva (udrugama), kao prvog koraka u izradi Prijedloga unaprjeđenja cjelokupnog sustava. Ured za udruge izradio je obrasce za izradu spomenutog Izvješća, komplementarne za tijela državne uprave – davatelje financijske potpore za provođenje javnih usluga s jedne, te organizacije civilnoga društva – pružateljice javnih usluga s druge strane. U suradnji s Regionalnim mrežama udruga, Ured za udruge izradio je reprezentativni uzorak udruga, koji pokriva sve županije u Republici Hrvatskoj, a za koje se pouzdano zna da imaju iskustva u pružanju javnih usluga. Analiza podataka je u tijeku.

U 2009. Ured je nastavio s aktivnostima praćenja provedbe 10 projekata ugovorenih u okviru CARDS 2004 Pružanje socijalnih usluga neprofitnog sektora čija provedba je i završila krajem lipnja 2009. godine. U skladu s ostvarenim rezultatima može se zaključiti da su aktivnosti u najvećoj mjeri provedene prema planu uključujući i nekoliko kašnjenja što nije značajnije utjecalo na ispunjenje zacrtanih ciljeva. Primjerice, u okviru projekta „Žensko sklonište i savjetovalište“, žene i djeca smještena u skloništu ostvarila su stopostotnu uslugu fizičke i psihološke rehabilitacije, kao i pravnog savjetovanja, te je u smislu održivosti temeljem potpisanog ugovora s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti ostvareno financiranje iz proračuna Grada Zagreba i Zagrebačke županije, a u sklopu medijske kampanje u okviru projekta. Također je u skladu s ciljevima projekta povećan broj osoba i kućanstava obuhvaćenih programom pružanja usluga starijim osobama u općinama Majur i Donji Kukuruzari koja su uz to i područja od posebne državne skrbi, dok je za održivost aktivnosti pružanja usluga

svakako važno educiranje i kapacitiranje osoblja lokalne udruge partnera na projektu. U sklopu projekta socijalno-zdravstveno i akcijsko-preventivnog programa razvijeni su, testirani i implementirani setovi kurikuluma u osnovnim školama na području Splita što će doprinijeti većoj uključenosti djece i mladih, njihovih roditelja i učitelja na zdraviji, proaktivniji i odgovorniji život uz također ojačanu svijest o postojećim zdravstvenim i socijalnim problemima. Također je osiguran i prijenos znanja putem iskazanog velikog interesa za daljnje korištenje pojedinih kurikuluma, kao i modela edukacijsko-resursnog centra (u nekoliko hrvatskih županija, ali i u BiH). U području zapošljavanja osoba s intelektualnim poteškoćama, ostvarena je vrlo dobra suradnja sa srednjoškolskom ustanovom za odgoj i obrazovanje što je posebno važno radi procjena prilikom zapošljavanja, koje je osigurano putem uspostavljene i razvijene suradnje sa nekoliko poduzeća gdje je i zaposleno desetak osoba u okviru provedbe projekta. Isto tako, imajući u vidu poboljšanja zakonodavnog okvira za osobe s invaliditetom izrađene su preporuke za Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom. Model i program socijalno-psihološke pomoći i prilagodbe osoba koji su radi nekog oblika ovisnosti smještene u Prihvatni centar u Splitsko-dalmatinskoj županiji te nekoliko terapijskih centara u Hrvatskoj razvijen je također u okviru provedbe CARDS projekta te su postignuti značajni rezultati vezano uz veći broj osoba koje duže ostaju u programu u odnosu na prethodno razdoblje, te je jedna osoba i zaposlena u okviru projekta, dok je za održivost svakako važna činjenica zapošljavanja novog osoblja što je utjecalo na veću kvalitetu usluga i programa. Podizanje kvalitete života osoba treće dobi postignuto je programom pružanja direktnih usluga kako u njihovom domu tako i socijalno-psihološke prirode u smislu bolje dostupnosti usluga socijalne i zdravstvene skrbi te organiziranjem različitih društvenih događanja i druženja te su usluge i proširene tijekom provedbe projekta. Također je razvijena već uspostavljena dobra suradnja sa lokalnom samoupravom (Gradom Splitom) čime je osiguran održivi model pružanja usluga ciljanoj skupini u okviru projekta.

Bitno je naglasiti da su se u skladu s kriterijima svi projekti provodili u suradnji s lokalnim vlastima i/ili javnim institucijama, te je u većini slučajeva postignuta dugoročnija suradnja u smislu nastavka aktivnosti projekta, uključujući održivost koja je također djelomično osigurana govoreći o pojedinim projektima.

Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva je u 2009. financijski podržala provedbu projekata organizacija civilnoga društva u kojima su one bile pružatelji usluga od javnog interesa, a čije je provođenje sufinancirano i od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Cilj natječaja „Zajedno za bolje“ bio je podržati partnerske projekte kojima se povećava razina kvalitete usluga u lokalnoj zajednici koje pružaju organizacije civilnoga društva, osigurava dostupnost usluga zainteresiranima u lokalnoj zajednici, smanjuje razina siromaštva i isključenosti, omogućuje održivi razvoj lokalne zajednice te razvoj neprofitnog, društvanog poduzetništva. Financirano je 20 projekata.

Hrvatski zavod za zapošljavanje sudjelovao je u osnivanju Savjetodavnog odbora Informativnog centra mladih u Osijeku. Nositelji aktivnosti su Proni – Centar za socijalno podučavanje Osijek i Informativni centar mladih Osijek. Svrha Odbora jest međusobna razmjena informacija između civilnog sektora i javnih institucija, zajedničko promišljanje o radu i razvoju Informativnog centra mladih te otvaranje mogućnosti za konkretniju suradnju na zajedničkim projektima. Članovi odbora su Grad Osijek, Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područna služba Osijek, MUP Osijek, Centar za socijalnu skrb, Medicinski fakultet, Turistička zajednica Grada Osijeka, SOS zajednica mladih, Crveni križ Osijek i Volonterski centar Osijek.

Utrošena sredstva: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi – **250.000,00 kn**. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti – **50.000,00 kn** za troškove vanjske evaluacije.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva – **1.329.000,00 kn**. Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva – **1.934.343,03**. Ured za udruge – **19.029,62 kn**.

Preporuka: Na prijedlog Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, preporuča se brisati spomenuto Ministarstvo kao sunositelja mjere. Nastaviti s provedbom mjere.

8.2.3. Uspostaviti sustav redovnog informiranja organizacija civilnog društva o fondovima Europske unije

Nositelji: Ured za udruge, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ured za socijalno partnerstvo, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Hrvatski zavod za zapošljavanje

Rok: siječanj 2008. – prosinac 2009.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Internetska stranica Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske redovito se ažurira na dnevnoj osnovi, pa tako i informacije o pretprijetnim fondovima. U 2009. Ured za udruge na svojim je stranicama objavio više od 20 obavijesti o natječajima financiranim iz pretprijetnih fondova ili drugih proračunskih izvora Europske unije. Na internetskim se stranicama Ureda mogu također naći poveznice na internetske stranice institucija relevantnih za ovo područje, kao što su SDURF, DEU, SAFU te Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, koja uređuje mjesečni elektronički bilten Civilno drustvo.eu o civilnom društvu u EU u kojem se između ostalog objavljuju i vijesti o fondovima i natječajima otvorenim za organizacije civilnog društva iz Hrvatske.

17. veljače 2009. u EU Info centru u Zagrebu Ured za udruge organizirao je Predstavljanje projekata udruga kojima su dodijeljena bespovratna sredstva Europske unije u sklopu projekta PHARE 2006 „Omogućavanje aktivnog doprinosa sektora civilnog društva u pretprijetnom procesu“. Predstavljeno je ukupno 36 projekata s područja demokratizacije i ljudskih prava, sudjelovanja mladih te zaštite okoliša i održivog razvoja, kojima je Europska komisija dodijelila sredstva potpore ukupnog iznosa 3.026.928,26 EUR. Time su hrvatskoj javnosti predstavljeni projekti udruga u Republici Hrvatskoj, a koji su iznimno vrijedan doprinos civilnog sektora reformama koje Hrvatska provodi u kontekstu svog pristupanja EU, i od kojih se očekuje da potpomognu sveukupne napore koji se ulažu s ciljem usklađivanja sa zahtjevima vezanima uz pristupanje.

Tijekom srpnja 2009. Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, u suradnji s Delegacijom Europske komisije, organizirao je regionalne radionice *Proces pripreme i prijave prijedloga projekata za natječaj Europski instrument za demokraciju i ljudska prava (EIDHR)*. Opći ciljevi ovog instrumenta doprinose razvoju i jačanju demokracije i vladavine prava te poštivanju svih ljudskih prava i temeljnih sloboda u okviru politike Zajednice o razvojnoj suradnji i ekonomskoj, financijskoj i tehničkoj pomoći trećim zemljama, u skladu s vanjskom politikom Europske unije u cjelini. Radionice za prijavitelje projekata održane su u Zagrebu, Vukovaru, Osijeku, Požegi, Gospiću, Zadru, Sisku i Karlovcu.

U organizaciji Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske, 15. rujna 2009. u Zagrebu je održano predstavljanje triju natječaja u sklopu programa IPA 2008 „Jačanje kapaciteta organizacija

civilnoga društva za praćenje provedbe pravne stečevine EU“. U sklopu navedenog programa IPA 2008 raspisana su tri natječaja vrijedna preko 24 milijuna kuna, a putem kojih će se financirati projekti i programi udruga odnosno organizacija civilnog društva koje prate provedbu pravne stečevine EU u područjima suzbijanja diskriminacije, borbe protiv korupcije i jačanja transparentnosti javne uprave, te održivog razvoja i zaštite okoliša. Nakon javnog predstavljanja održana je i informativna radionica za potencijalne podnositelje projektnih prijedloga, u sklopu koje su prisutnima podrobnije pojašnjeni zahtjevi koji se tiču ukupne natječajne dokumentacije, a spomenute informativne radionice u narednom su razdoblju također održane u Rijeci, Osijeku i Splitu.

Nadalje, kao kontakt točka programa Europa za građane, Ured za udruge tijekom 2009. održao je Info dane o spomenutom programu u Zagrebu i Karlovcu, a u sklopu programa raspisano je više natječaja. U EU info centru 14. prosinca 2009. održano je javno predstavljanje projekata financiranih u sklopu programa Europa za građane, u organizaciji Ureda za udruge u svojstvu Kontakt točke za Program, u suradnji s Ministarstvom vanjskih poslova i europskih integracija. Tijekom 2009., hrvatski gradovi, općine i organizacije civilnoga društva aktivno su sudjelovali u provođenju različitih projekata u okviru programa Europa za građane. Ukupno ugovoreni iznos više je od četiri puta veći od uplaćene članarine – istaknuo je predstojnik Ureda za udruge Vidačak. Time se visoka stopa apsorpcije sredstava iz fonda ovoga Programa uspješno nastavila, nakon što je u 2008. ukupni iznos povučenih sredstava iznosio više od 300.000,00 eura. O kvaliteti rada kontakt točke svjedoči i nagrada Zlatna zvijezda 2009., koja se dodjeljuje najbolje ocijenjenim projektima ostvarenima unutar programa Europa za građane kojima je tijekom 2009. dodijeljena financijska potpora, a koju je u protekloj godini osvojio projekt Grada Rijeke „Emigracija – jučer i danas“.

Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije na svojim internetskim stranicama redovito objavljuje sve raspoložive informacije o seminarima, radionicama, objavljenim i provedenim natječajima za dodjelu bespovratnih sredstava čiji korisnici, između ostalih, mogu biti i organizacije civilnoga društva. U siječnju 2009. Ured je izdao i novu publikaciju "Priručnik o financijskoj suradnji i programima koje u Hrvatskoj podupire Europska unija". U Priručniku se, između ostalog, može pronaći pregled svih trenutno otvorenih fondova Europske unije, programa Zajednice, fondova koji će biti otvoreni nakon pristupanja Hrvatske EU te upute kako napisati projekt (planirati putem logičke matrice) i informacije o projektnom menadžmentu. Uz veliku količinu podataka, publikacija obiluje i različitim primjerima, a u PDF verziji može se preuzeti na internetskim stranicama SDURF-a.

Hrvatski zavod za zapošljavanje je tijekom 2009. sustavno provodio informiranje o mogućnostima korištenja sredstava iz EU fondova putem stručnih skupova, internet stranica i u suradnji s nevladinim sektorom na nacionalnoj te na regionalnim i lokalnim razinama. U sklopu objavljenih natječaja za dodjelu bespovratnih sredstava „Žene na tržištu rada“, „Mladi na tržištu rada“, „Poticanje intenzivnijeg uključivanja osoba s invaliditetom na tržište rada“ i „Lokalna partnerstva za zapošljavanje – faza 3“, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Odjel za financiranje i ugovaranje projekata EU i Odjel za provođenje projekata organizirali su informativne radionice za potencijalne korisnike bespovratnih sredstava u cilju bolje informiranosti o uvjetima natječaja, načinu ispunjavanja prijavnih obrazaca, primjerima dobre prakse, položaju ciljanih skupina na tržištu rada te o projektnom ciklusu. Radionice su održane u Splitu, Zagrebu, Rijeci i Osijeku. Također su u okviru projekata „Žene na tržištu rada“ održane i savjetodavne radionice (projektno-kliničke) s ciljem rada na konkretnim projektnim prijedlozima sudionika. Ukupno na svim radionicama sudjelovalo je preko 700 sudionika.

Utrošena sredstva: Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije – proračunska sredstva. Hrvatski zavod za zapošljavanje – sredstva u okviru proračuna Zavoda te sredstva iz pretpripravnog programa IPA. Ured za udruge – **23.909,00 kn**

Preporuka: Na prijedlog Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, preporuča se brisati spomenuto Ministarstvo kao sunositelja mjere. Nastaviti s provedbom mjere.

8.3. Razvoj socijalne ekonomije i neprofitnog poduzetništva

Socijalno ili neprofitno poduzetništvo javlja se u različitim oblicima i kroz različite subjekte stjecanja dohotka nastojeći istovremeno ostvariti ekonomske, socijalne i ekološke učinke. Ono predstavlja praktičnu razinu ideje socijalne ekonomije, gdje se nova, dodana vrijednost poduzetničkog pothvata očituje kroz socijalne ciljeve, poput održivosti neprofitne organizacije, stvaranja novih radnih mjesta, zapošljavanja marginaliziranih skupina i sl. Pored dodane socijalne vrijednosti, osnovna razlika između profitnog i neprofitnog poduzetništva je u načinu raspodjele dohotka, koji se u slučaju neprofitnog poduzetništva usmjerava na ostvarenje misije zbog koje je organizacija i osnovana. Nacionalna strategija u ovoj cjelini definira potrebu poticanja programa socijalnog poduzetništva, socijalne ekonomije i socijalnog zapošljavanja putem poticajnog zakonodavnog i poreznog okvira za poduzeća i neprofitne organizacije te razvoja mjera sustavnog praćenja učinaka i uspješnosti ulaganja u neprofitno poduzetništvo.

Mjere:

8.3.1. Izraditi i provesti program izobrazbe o neprofitnom poduzetništvu za organizacije civilnog društva, predstavnike javnog i profitnog sektora

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ured za udruge, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva s organizacijama civilnog društva

Rok: siječanj 2007. – prosinac 2009.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Putem projekta „Obrazovanje za poduzetništvo“ i programa „Stvaranje egzistencije“, u suradnji s Hrvatskim caritasom, **Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva** provodi izobrazbe, posebno poduzetnika početnika, ali i poduzetnika u rastu i razvoju, s ciljem usvajanja specifičnih znanja u funkciji motivacije i pomoći za pokretanje vlastitog posla ciljnih skupina – branitelji, žene, nezaposleni s 50 ili više godina života, osobe s posebnim potrebama te poduzetnici s područja od posebne državne skrbi.

Hrvatski zavod za zapošljavanje je u sklopu I. komponente Instrumenta pretpripravnog pomoći (IPA) „Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija“ razvio projekt Centar za obuku dionika tržišta rada Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Vrijednost ugovora o uslugama za navedeni projekt je 1.000.000 € Opći cilj projekta jest jačanje institucionalnog kapaciteta Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i ostalih ustanova/organizacija na tržištu rada s ciljem razvijanja učinkovitijega i djelotvornijeg tržišta rada, a svrha projekta jest podržati osnivanje Centra za obuku dionika tržišta rada Hrvatskog zavoda za zapošljavanje s ciljem obrazovanja zaposlenika HZZ-a i drugih

ključnih dionika na tržištu rada. Natječaj za ugovor o uslugama objavljen je u rujnu 2009. godine, a natječajna procedura je u tijeku. Početak provedbe projekta bit će u 2010. godini.

Hrvatski zavod za zapošljavanje je tijekom 2009. godine aktivno sudjelovao i u provedbi projekta Hrvatskog Caritasa „Unaprjeđivanje prilika za poduzetništvo i samozapošljavanje nezaposlenih visoko obrazovanih osoba kroz obuku i savjetovanje kojega je operativno provodio Centar za inovacije i razvoj zadrugarstva. Aktivnosti projekta provodile su se u svim područnim službama Zavoda, a uključivale su održavanje i organizaciju info seminara namijenjenih informiranju nezaposlenih osoba te mogućnostima uključivanja u obrazovanje putem projekta. Održani seminari uključivali su oko 200 sudionika. U okviru projekta, Zavod je provodio i radionice namijenjene povećanju vještina aktivnog traženja posla (radionice za izradu poslovnih planova / investicijskih studija, Kako tražiti posao, Kako se predstaviti poslodavcu te Metode samoprocjene), te profesionalnu selekciju kandidata za obrazovanje i dr. Na području Međimurske županije u aktivnosti projekta sudjelovali su i predstavnici romskih udruga koji su najčešće bili uključeni u grupno informiranje o mjerama poticanja zapošljavanja s posebnim osvrtom na programe javnih radova.

U nastavku su navode specifične aktivnosti pojedinih područnih službi Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje:

- **PS BJELOVAR:** U okviru projekta „Novi dan za život“ kojega je nositelj Microsoft Unlimited Potential i Hrvatsko društvo za promicanje informatičkog obrazovanja, Zavod je sudjelovao kao suradnik u aktivnostima profesionalne selekcije, informiranja i upućivanje nezaposlenih osoba na tečajeve za informatiku. U razdoblju od 02.03.2009. do 09.05.2009. provedeni su tečajevi u Ispostavama Grubišno Polje, Daruvar, Garešnica i Čazma. Obrazovanje su uspješno završile ukupno 72 nezaposlene osobe.
- **PS ČAKOVEC:** Ukupno je deset neprofitnih organizacija individualno informirano i savjetovano o mjerama poticanja zapošljavanja s posebnim osvrtom na programe javnih radova od kojih su udruge „Duga plus Čakovec“ i „Međimurske roke“ realizirale programe javnih radova u kojima je zaposleno ukupno 7 dugotrajno nezaposlenih osoba. Udruga „Korak naprijed“ iz Donjeg Vidoveca realizirala je program javnih radova u kojem je bilo zaposleno ukupno 8 nezaposlenih osoba pripadnika romske nacionalne manjine. Zavod je također surađivao s nevladinom udrugom „Autonomni centar ACT Čakovec“ u realizaciji obrazovnog programa „Administracija Linux operacijskog sustava za mlade programere“ koji je namijenjen između ostaloga i nezaposlenim osobama.
- **PS DUBROVNIK:** U organizaciji Zavoda provedene su dvije radionice o poduzetništvu namijenjene nezaposlenim osobama. Radionice su održane u Dubrovniku (31.10.2009.) i Pločama (28.10.2009.). Na radionicama je sudjelovalo je 11 polaznika.
- **PS GOSPIĆ:** U cilju poticanja zapošljavanja osoba s invaliditetom organiziran je okrugli stol na temu „Osobe s invaliditetom na tržištu rada“. Na okruglom stolu sudjelovale su različite udruge osoba s invaliditetom, predstavnici javnih institucija i drugi.
- **PS KRAPINA:** O mjerama poticanja zapošljavanja s naglaskom na programe javnih radova individualno je informirano i savjetovano 12 udruga s područja Krapinsko-zagorske županije (pr. Udruga invalida Donja Stubica, Društvo multiple skleroze Krapinsko-zagorske županije, Društvo za pomoć mentalno retardiranim osobama Krapina i dr.).
- **PS KRIŽEVCI:** U suradnji s Hrvatskim društvom za promicanje informatičkog obrazovanja i Microsoftom u okviru projekta „Novi dan za posao“ provedeno je osposobljavanje iz osnove informatike za 60 nezaposlenih osoba.
- **PS OSIJEK:** Zavod je u suradnji s nevladinim organizacijama aktivno sudjelovao u organizaciji i prezentaciji različitih tema na okruglim stolovima, konferencijama i

tribinama namijenjenih mladim osobama: „Mladi i Osijek“, „Mogućnosti zapošljavanja mladih u istočnoj Hrvatskoj“, „Mladi i mediji – pozitivni i negativni utjecaji različitih vrsta medija na informiranje mladih“, „Osnaživanje mladih za samostalan život“; zatim osobama s invaliditetom: „Tribina o zapošljavanju osoba s invaliditetom Osječko baranjske županije“, „Nezaposlenost i zapošljavanje osoba s invaliditetom Osječko baranjske županije i Vukovarsko srijemske županije“, „Kavica s poslodavcem“, „Osobe s invaliditetom – život i suradnja“, Pravo na rad - osiguranje životne egzistencije za osobe s invaliditetom; te ženama: „Konferencija o poduzetništvu žena: Ekonomsko osnaživanje žena ruralnog područja“ i javna rasprava „Pravni aspekti zaštite od nasilja u obitelji“. Također, Zavod je sudjelovao u organizaciji konferencije: „Socijalno poduzetništvo – pokretač razvoja“. U suradnji s PRONI - Centar za socijalno podučavanje Osijek, Zavod je sudjelovao u projektu kojemu je cilj bila edukaciji nezaposlenih mladih osoba, kao i mladih koji se još uvijek školuju, a koji se okupljaju u Informativnom centru mladih Osijek. Zavod je održao dvije radionice „Kako tražiti posao“ i „Kako se predstaviti poslodavcu“ za 26 mladih osoba. U sklopu projekta ARIES u suradnji s Hrvatskim institutom za lokalnu samoupravu Zavod je provodio identifikaciju osoba s invaliditetom koje će sudjelovati u Radionici u sklopu navedenog projekta. Radionica je bila namijenjena mladim osobama s invaliditetom (18-30 godina), osobama koje imaju poslovnu sposobnost te s područja od posebne državne skrbi i sl. U radionicu su uglavnom uključene nezaposlene osobe s tjelesnim oštećenjem, oštećenjem vida i sluha. Zavod je također u suradnji s Udrugom za mlade i studente s invaliditetom PGŽ ZNAM provodio selekciju nezaposlenih osoba s invaliditetom koji su sudjelovali u 2. Zimskoj školi za mlade s invaliditetom. U 2009. godini 5 osoba s invaliditetom upućeno je na Zimsku školu. U okviru 3. Međunarodne konferencije „Prepoznavanje poduzetničkih prilika u vrijeme krize“ u Osijeku, Zavod je organizirao fokus grupu čiji je cilj bio okupiti predstavnice-liderice u ženskom poduzetništvu koje su aktivno iznosile mišljenje i prijedloge za otklanjanje prepreka (kontekstualne, ekonomske i „meke“ prepreke) razvoja ženskog poduzetništva i time pridonijele izradi Nacionalne strategije poticanja razvoja ženskog poduzetništva u Republici Hrvatskoj. Zavod je sudjelovao u informiranju nezaposlenih osoba o održavanju seminara: Započnite vlastiti posao - edukacija za poduzetnike početnike „Definiranje pravca razvoja poduzetnika“ u trajanju od 25 sati. Seminar je organiziran po metodologiji Međunarodne organizacije rada i prilagođen je lokalnim tržišnim prilikama, te je sufinanciran od strane Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva. Područna služba Osijek je oglasila i informirala 36 nezaposlenih osoba o održavanju seminara. Nadalje, provedena su informiranja o projektu kreditne unije Noa Osijek, Projekta J-fund kojim se dodjeljuju beskamatna kreditna sredstva za realizaciju održivih poslovnih ideja s ciljem zapošljavanja i poticanja zapošljavanja osoba s posebnim potrebama. Područna služba Osijek informirala je 42 nezaposlene osobe, koje prema profesionalnom planu imaju cilj samozapošljavanje o održavanju seminara Franšiza od A do Ž - edukacija za poduzetnike početnike koji bi se bavili franšiznim poslovanjem.

- **PS SISAK:** Putem programa Javnih radova, u okviru Mjera Aktivne politike zapošljavanja, Zavod je surađivao s brojnim udrugama: Udrugom za razvoj Utolice, Udrugom hrvatskih vojnih invalida Domovinskog rata Petrinje, Udrugom mladih „Mravi“ iz Majura, gradskom udrugom za brigu o djeci i mladima „Novi svijet“ iz Siska, Udrugom slijepih Grada Siska i dijela SMŽ, Udrugom žena „Izvor“ iz Topuskog, Hrvatskim Crvenim križem - Gradskim društvom Crvenog križa iz Gline, Hrvatskim Crvenim križem - Gradskim društvom Crvenog križa iz Siska te Udrugom hrvatskih veterana Domovinskog rata - Ogranak Petrinja. U suradnji s udrugom „Naš život“ iz Petrinje, Zavod je sudjelovao u projektu Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti: „Pomoć u kući starijim osobama“. S Udrugom invalida

rada Grada Siska surađivalo se na informiranju nezaposlenih osoba o mogućnostima zapošljavanja. Nadalje, održana je radionica za izradu životopisa za korisnike projekta "Sve za tebe" Udruge PRONI Centar za socijalno podučavanje u suradnji s Gradom Siskom. Info centru za mlade dostavljeni su različiti informativni materijali (HZZ-leci brošure, obavijesti i dr.). U okviru projekta „Novi dan za posao“ Hrvatskog društva za promicanje informatičkog obrazovanja, financiran od Microsoft Unlimited Potential-Community Technology skills Programm, PS Sisak je posredovala u pripremi i odabiru nezaposlenih osoba za stjecanje informatičkih vještina (65 polaznika). PS Sisak je upućivala nezaposlene osobe na besplatnu računalnu obuku u Udrugu za promicanje informatike, kulture i suživota IKS iz Petrinje nakon dobivanja donacije Hrvatskog Telekoma. Na Info-seminare Razvojne agencije SMŽ SI-MO-RA upućivani su potencijalni kandidati za samozapošljavanje.

- **PS SPLIT:** Zavod kontinuirano surađuje s raznim udrugama osoba s invaliditetom, Ženskom poduzetničkom inicijativom, udrugom Domine, Centrom za održivi razvoj i dr.
- **PS VINKOVCI:** U okviru projekta „Novi dan za posao“ Zavod je provodio profesionalne selekcije dugotrajno nezaposlenih osoba koje su se upućivale na informatičke tečajeve. Na informatički tečaj upućeno je 30 polaznika, a uspješno ga je završilo 24 polaznika. Područna služba Zavoda bila je partner u projektu „Snažniji kroz život“ (nositelj projekta bio je Dječji dom Sv. Ana Vinkovci) u kojem je kroz provedbu projektne aktivnosti radionice „Kako povećati šanse za zaposlenje“ (održano 9 radionica) uključen 91 učenik završnih razreda srednje škole (od toga 9 učenika iz socijalno ugrožavajućih obitelji). Cilj je bio osnaživanje učenika završnih razreda osnovne škole prije ulaska na tržište rada.
- **PS VUKOVAR:** Zavod je sudjelovao na konferenciji „Socijalno poduzetništvo- pokretač razvoja“ u organizaciji Udruge za kreativni razvoj Slap - u okviru projekta YES – Youth Employment Support Program. Cilj konferencije je bio sagledati ključne prepreke stvaranju poticajnog okruženja za razvoj socijalnog poduzetništva te postići dogovor o konkretnim koracima i nositeljima, koji će voditi prema provedbi Nacionalne strategije. Jednako tako, stvoreni su temelji za pokretanje osnivanje Foruma socijalnih poduzetnika na nacionalnoj razini, kao neformalne mreže podrške socijalnom poduzetništvu. Tijekom inicijalnog foruma koji se održao drugog dana konferencije, članice Foruma izradile su platformu zajedničkog djelovanja te odredile dinamiku rada. U okviru istog projekta Zavod je sudjelovao i na konferenciji „Praksa socijalnog poduzetništva“. Cilj konferencije je bio s ključnim dionicima socijalnog zapošljavanja kroz praktične radionice razraditi programsku podlogu za tri područja socijalnog poduzetništva, koje Slap provodi s partnerskim organizacijama: stvaranje infrastrukture ekopoduzetnicima, zapošljavanje u području ruralnog turizma te programi edukacije i profesionalnog usavršavanja žena i mladih koji se pripremaju za tržište rada.
- **PS ZAGREB:** U okviru pripreme projekta za natječaj „Žene na tržištu rada“ održano je ukupno 12 sastanaka i to s Udrugom CESI te Udrugom žena Romkinja Hrvatske „Bolja budućnost žena Romkinja“ u cilju dogovaranja i razrade aktivnosti za zajednički projekt. Rezultat je prijava projekta na natječaj „Bolja perspektiva žena Romkinja na tržištu rada“.

U 2009. godini **Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva** je inicirala osnivanje Fonda za razvoj društvenog poduzetništva s planom da izobrazba započne u 2010. godini.

Utrošena sredstva: Hrvatski zavod za zapošljavanje – sredstva u okviru proračuna Zavoda te sredstva iz pretpripravnog programa IPA, uz dio projektnih sredstava organizacija civilnoga društva koje su sudjelovale u provođenju mjere. **Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva** troškove provedbe mjere pokrila je iz redovnih sredstava Zaklade.

Preporuka: Nastaviti s provedbom mjere.

8.3.2. Izraditi jasan pravni okvir za djelovanje neprofitnog poduzetništva koji će odrediti principe, nositelje, djelokrug gospodarskih aktivnosti te ostale uvjete i načine poslovanja kojim se određuje neprofitno poduzetništvo, kao pripadajuće povlastice i obveze u poslovanju

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo financija u suradnji s organizacijama civilnog društva, Ured za socijalno partnerstvo, Ured za udruge, Savjet za razvoj civilnog društva

Rok: srpanj 2007. – prosinac 2009.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Provedba: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva izvijestilo je kako su predstavnici tog tijela, u svrhu bolje koordinacije s ostalim nositeljima u provedbi ove mjere, tijekom 2009. sudjelovali na nekoliko događanja na temu neprofitnog poduzetništva. Tako su predstavnice Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva aktivno sudjelovale na konferenciji „Socijalno poduzetništvo u Hrvatskoj – mogućnosti i izazovi“, koju su u studenome 2009. zajednički organizirali Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske te British Council Hrvatska. Ministarstvo gospodarstva također je imalo svoje predstavnike i na konferenciji o socijalnom poduzetništvu koju je u Osijeku organizirala Udruga za kreativni razvoj – SLAP, a na kojoj je i osnovan Forum socijalnih poduzetnika.

Porezna uprava Ministarstva financija ukazala je na činjenicu da su se, temeljem pravnog okvira za djelovanje neprofitnog poduzetništva, pripadajuće povlastice i obveze u smislu poreznih propisa u 2009. ostvarivale (kao i ranijih godina) na temelju Zakona o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara, Zakona o porezu na dobit, Zakona o porezu na dohodak i Zakona o porezu na dodanu vrijednost koji su bili na snazi do 31. 12. 2009. godine. Ministarstvo financija je pri donošenju Zakona o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara iz 2002. godine uključilo širok spektar organizacija čiji se programi financiraju s osnove igara na sreću. Tim Zakonom popisano je da Vlada Republike Hrvatske Uredbom određuje kriterije za utvrđivanje korisnika i način raspodjele prihoda od igara na sreću za financiranje programa organizacija koje promiču razvoj sporta, pridonose borbi protiv droga i svih drugih oblika ovisnosti, koje se bave socijalnom i humanitarnom djelatnošću, problemima i zadovoljavanjem potreba osoba s invaliditetom, tehničkom kulturom, kulturom, izvaninstitucionalnom naobrazbom i odgojem, djece i mladih ili pridonose razvoju civilnog društva. Za financiranje programa navedenih organizacija izdvaja se po 50% godišnje naknade - za priređivanje igara na sreću u casinima, - od kladioničkih igara, - od priređivanja igara na sreću na automatima u automat-klubovima i 50% ostvarene dobiti od lutrijskih igara na sreću.

Vlada Republike Hrvatske svake godine donosi Uredbu o kriterijima za utvrđivanje korisnika i načinu raspodjele dijela prihoda od igara na sreću prema kojoj se raspodjela dijela prihoda od igara na sreću utvrđuje za izdvajanje naprijed navedenih organizacija, pa je na sjednici održanoj 19. prosinca 2008. godine donijela Uredbu o kriterijima za utvrđivanje korisnika i načinu raspodjele dijela prihoda od igara na sreću za 2009. godinu prema kojoj se raspodjela dijela prihoda od igara na sreću utvrđuje za izdvajanja za organizacije i to: 30,10% onima koje promiču razvoj športa, 7,6% onima koje pridonose borbi protiv droga i svih drugih oblika ovisnosti, 6,8% onima koje se bave socijalnom i humanitarnom djelatnošću, 27,6% za one koji se bave

problemima i zadovoljavanjem potreba osoba s invaliditetom, 6,1% za one koje se bave tehničkom kulturom, 4,6% za one koje se bave kulturom, 3,1% za one koje se bave izvaninstitucionalnom naobrazbom i odgojem djece i mladih te 14,10% za one koje pridonose razvoju civilnog društva. Obzirom da Vlada Republike Hrvatske Uredbom određuje korisnike sredstava od igara na sreću i postotak sredstava koje te organizacije dobivaju, a organizacije koje djeluju za opću dobrobit mogu se svrstati pod članak 10. Zakona – organizacije koje pridonose razvoju civilnog društva, može ih odrediti kao korisnike i utvrditi postotak koji dobivaju od sredstava prikupljenih od igara na sreću.

Tijekom 2009. bile su na snazi odredbe Zakona o porezu na dodanu vrijednost prema kojima su poreza na dodanu vrijednost bile oslobođene isporuke dobara i usluga u tuzemstvu koje su se plaćale iz primljenih inozemnih novčanih donacija, kao i uvoz doniranih dobara ili uvoz dobara koja su se plaćala iz inozemne novčane donacije. Navedeno je bilo značajno za organizacije za opće dobro, no zbog izmjena Zakona o porezu na dodanu vrijednost humanitarne organizacije, zdravstvene, obrazovne, kulturne, znanstvene, vjerske i socijalne ustanove, športski amaterski klubovi te tijela državne, lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu primljene iznose inozemnih novčanih donacija, za koje su izdane potvrde o primljenim inozemnim novčanim donacijama do 31. prosinca 2009., iskoristiti bez plaćanja poreza na dodanu vrijednost najkasnije do 31. prosinca 2010. Postupci za ostvarivanje oslobođenja od plaćanja poreza na dodanu vrijednost pri uvozu doniranih dobara ili pri uvozu dobara koja se plaćaju iz primljenih inozemnih novčanih donacija, koje su prije stupanja na snagu novoga Zakona započele humanitarne organizacije, zdravstvene, obrazovne, kulturne, znanstvene, vjerske i socijalne ustanove, športski amaterski klubovi te tijela državne, lokalne i područne (regionalne) samouprave, okončat će se prema odredbama Zakona o porezu na dodanu vrijednost koje su bile na snazi kada su ti postupci započeti.

Oslobođenja od plaćanja poreza na dodanu vrijednost za uvoz doniranih dobara te oslobođenja za uvoz dobara koja se plaćaju iz primljenih inozemnih novčanih donacija i za isporuke dobara i usluga u tuzemstvu koje se plaćaju iz inozemnih novčanih donacija ukinuta su s 01.01.2010., radi usklađenja Zakona o porezu na dodanu vrijednost s odredbama Direktive 2006/112/EZ. Međutim, istim Zakonom, s primjenom od 01.01.2010., propisano je oslobođenje od plaćanja poreza na dodanu vrijednost pri uvozu besplatno dobivenih dobara za zadovoljavanje osnovnih ljudskih potreba ako se ta dobra besplatno dijele ugroženim osobama kao i uvoz dobara za zadovoljenje osnovnih životnih potreba za pomoć žrtvama katastrofa kad ih uvoze državne i druge registrirane humanitarne i dobrotvorne organizacije i ustanove, oslobođenje na uvoz opreme koja se besplatno šalje navedenim organizacijama za zadovoljenje njihovih operativnih potreba i humanitarnih ciljeva, kao i oslobođenje za isporuke dobara humanitarnim organizacijama kad one ta dobra izvoze izvan Republike Hrvatske zbog ostvarivanja humanitarnih, dobrotvornih i obrazovnih djelatnosti izvan Republike Hrvatske.

Tijekom 2009. godine bile su na snazi odredbe Zakona o porezu na dobit koji se primjenjuje od 1. siječnja 2005. Potrebno je pojasniti da je obveznik poreza na dobit trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba rezident Republike Hrvatske koja gospodarsku djelatnost obavlja samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda ili drugih gospodarskih procjenjivih koristi.

Državne ustanove, ustanove jedinica područne (regionalne) samouprave, ustanove jedinica lokalne samouprave, državni zavodi, vjerske zajednice, političke stranke, sindikati, komore, udruge, umjetničke udruge, dobrovoljna vatrogasna društva, zajednice tehničke kulture, turističke zajednice, sportski klubovi, sportska društva i savezi, zaklade i fundacije nisu obveznici poreza na dobit. Međutim, ako navedene osobe obavljaju gospodarstvenu djelatnost, a neoporezivanje te djelatnosti bi dovelo do stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu, Porezna uprava može na

vlastitu inicijativu ili na prijedlog drugih poreznih obveznika ili druge zainteresirane osobe, rješenjem utvrditi da su navedene osobe obveznici poreza na dobit za tu djelatnost.

Za prosudbu o tome je li druga pravna osoba koja nije navedena u Zakonu o porezu na dobit porezni obveznik, bitno je obavlja li djelatnost radi stjecanja dobiti, bez obzira na vrstu djelatnosti i njezin pravni status. Obavlja li takva osoba djelatnost radi stjecanja dobiti, treba utvrditi na temelju akata o osnivanju i poslovanju te na temelju podataka o djelatnosti koju stvarno obavlja, rezultatu poslovanja i postupanju s ostvarenim rezultatom. Porezna osnovica je dobit koja se utvrđuje prema računovodstvenim propisima kao razlika prihoda i rashoda prije obračuna poreza na dobit, uvećana i umanjena prema odredbama Zakona o porezu na dobit. Između ostalog, porezna osnovica povećava se za darovanja iznad propisane svote. Takvim darovanjima smatraju se darovanja u naravi ili novcu, učinjena u tuzemstvu za kulturne, znanstvene, odgojno-obrazovne, zdravstvene, humanitarne, sportske, vjerske, ekološke i druge općekorisne svrhe udrugama i drugim osobama koje navedene djelatnosti obavljaju u skladu s posebnim propisima, ako su veća od 2% prihoda ostvarenog u prethodnoj godini. Iznimno, svota može biti i veća od 2% prihoda prethodne godine ako je dana prema odlukama nadležnih ministarstva o provedbi financiranja posebnih programa i akcija. U darovanja spada i plaćanje troškova za zdravstvene potrebe fizičkih osoba (operativne zahvate, liječenja, nabavu lijekova i ortopedskih pomagala i dr.) koji nisu pokriveni osnovnim, dopunskim i privatnim zdravstvenim osiguranjem, odnosno plaćanje troškova koje snose same fizičke osobe, pod uvjetom da je plaćeno na račun primatelja dara, zdravstvene ustanove a ako je darovani lijek, ortopedsko ili drugo medicinsko pomagalo uz vjerodostojnu ispravu.

Tijekom 2009. godine bile su na snazi i odredbe Zakon o porezu na dohodak koji se primjenjivao od 1. siječnja 2005. godine. Obveznik poreza na dohodak je fizička osoba koja ostvaruje dohodak. Obveznici poreza na dohodak mogu uvećati osobni odbitak za darovanja dana u tuzemstvu u naravi i u novcu doznačenim na žiroračun, a u kulturne, odgojno-obrazovne, znanstvene, zdravstvene, humanitarne, sportske i vjerske svrhe, udrugama i drugim osobama koje te djelatnosti obavljaju u skladu s posebnim propisima, do visine 2% primitaka za koje je u prethodnoj godini podnesena godišnja porezna prijava i utvrđen godišnji porez na dohodak. Iznimno, osobni odbitak se uvećava za darovanja dana iznad propisane visine, pod uvjetom da su dana prema odlukama nadležnih ministarstava o provedbi i financiranju posebnih programa i akcija, ali ne i za redovnu djelatnost primatelja darovanja.

Utrošena sredstva: Ured za udruge – **8.363,70 kn**

Preporuka: Predlaže se nastavak provedbe mjere u 2010., s ciljem uspostavljanja bolje koordinacije nositelja provedbe mjere. Također, zbog nedostatka administrativnih kapaciteta, Ured za socijalno partnerstvo predlaže brisanje Ureda kao nositelja mjere i njegovo uvrštavanje kao sunositelja.

8.3.3. Predložiti osnivanje nadležnog tijela za razvoj socijalnog poduzetništva koje će okupiti stručnjake s područja socijalnog zapošljavanja te predstavnike javnog, poslovnog i nevladinog, neprofitnog sektora, kao i medija

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva u suradnji s organizacijama civilnog društva, Ured za socijalno partnerstvo, Ured za udruge, Savjet za razvoj civilnog društva, Hrvatski zavod za zapošljavanje, sindikati

Rok: srpanj 2007. – prosinac 2009.

Status provedbe mjere: Mjera nije provedena.

Provedba: Mjera se nije provodila u 2009. godini.

Utrošena sredstva: Za provedbu mjere nisu izdvojena posebna financijska sredstva

Preporuke: Predlaže se nastavak provedbe mjere u 2010., s ciljem uspostavljanja bolje koordinacije nositelja provedbe mjere. Također, zbog nedostatka administrativnih kapaciteta, Ured za socijalno partnerstvo predlaže brisanje Ureda kao nositelja mjere i njegovo uvrštavanje kao sunositelja.

8.3.4. Odrediti ekonomske i socijalne pokazatelje uspješnosti i načine praćenja ulaganja u socijalno poduzetništvo te dostupnost informacija kroz nadležne institucije

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva u suradnji s organizacijama civilnog društva, Ured za socijalno partnerstvo, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje

Rok: rujan 2007. – prosinac 2009.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Provedba: Tijekom 2009. godine je Uprava za malo gospodarstvo **Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva** u okviru aktivnosti poticanja razvoja subjekata malog gospodarstva provela program „Zadružno poduzetništvo“, namijenjen razvoju socijalnog zadružnog poduzetništva, odnosno zadruga koje svojom djelatnošću pružaju mogućnost zapošljavanja ranjivih društvenih skupina. U sklopu programa dodijeljeno je 1.000.000,00 Kn za ukupno 7 projekata, u sklopu kojih su se sredstva mogla koristiti za sufinanciranje troškova osnivanja zadruga, ulaganje u materijalnu i nematerijalnu imovinu te za troškove savjetodavnih usluga.

Utrošena sredstva: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva - **1.000.000,00 kn.**

Preporuke: Predlaže se nastavak provedbe mjere u 2010., s ciljem uspostavljanja bolje koordinacije nositelja provedbe mjere. Također, zbog nedostatka administrativnih kapaciteta, Ured za socijalno partnerstvo predlaže brisanje Ureda kao nositelja mjere i njegovo uvrštavanje kao sunositelja.

8.3.5. Predložiti osnivanje fonda za poticanje socijalnog zapošljavanja

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo financija, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva

Rok: srpanj 2007. – prosinac 2009.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva je u 2009. godini, u suradnji s Uredom za udruge Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva

i Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi te nekoliko poslovnih banaka, pokrenula inicijativu za osnivanje Fonda za razvoj društvenog poduzetništva. Započeli su pregovori vezano uz konkretna operativna rješenja djelovanja Fonda, a za 2010. godinu predviđena je finalizacija svih pripremnih aktivnosti.

Utrošena sredstva: Sredstva za provedbu ove mjere osigurana su kroz redovnu djelatnost Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva.

Preporuke: Predlaže se nastavak provedbe mjere u 2010.

8.3.6. Poticati stvaranje infrastrukturne podrške za socijalno poduzetništvo kroz specijalizirane centre podrške

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva u suradnji s organizacijama civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, poduzetnički centri, lokalni forumi udruga

Rok: lipanj 2007. – prosinac 2011.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva pokrenula je inicijativu za dodatno usavršavanje trenera za područje razvoja socijalnog poduzetništva, a u sklopu svog „Programa regionalnog razvoja i jačanja sposobnosti organizacija civilnoga društva na lokalnoj i regionalnoj razini“, kojim se potiče razvoj regionalnih mreža podrške civilnom društvu.

Ured za udruge Vlade RH je, u suradnji s British Council-om, 17. studenoga 2009. organizirao konferenciju pod nazivom „Socijalno poduzetništvo u Republici Hrvatskoj: mogućnosti i izazovi“. Cilj konferencije bio je otvoriti javnu raspravu o izazovima vezanima uz unapređenje razvoja socijalnog poduzetništva u Republici Hrvatskoj, a među izlagačima bio je i g. John Bromley, direktor britanskog *National Social Marketing Centre-a*, koji je sudionicima predstavio organiziranost socijalnog poduzetništva u Velikoj Britaniji te ulogu svoje organizacije u svojstvu centra podrške za socijalne poduzetnike i druge pružatelje socijalnih usluga u Velikoj Britaniji.

Uspostava infrastrukturne podrške socijalnom poduzetništvu istaknuta je kao jedna od ključnih točaka razvoja socijalnog poduzetništva i na okruglom stolu „Socijalno poduzetništvo i socijalno ugovaranje: kako postići iskorak?“, koji je održan 24. travnja 2009. u Osijeku, u sklopu Dana udruga 2009., a u organizaciji Ureda za udruge Vlade RH u suradnji s Savjetom za razvoj civilnoga društva, Nacionalnom zakladom za razvoj civilnoga društva, Gradom Osijekom, Regionalnim forumom udruga Slavonije i Nacionalnim odborom za razvoj volonterstva.

Utrošena sredstva: Sredstva za provedbu ove mjere osigurana su kroz redovnu djelatnost Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva i Ureda za udruge.

Preporuke: Predlaže se nastavak provedbe mjere u 2010.

8.3.7. Predložiti osnivanje foruma za socijalno poduzetništvo na nacionalnoj i regionalnoj razini, koji će raditi na poticanju i stvaranju socijalnog poduzetništva i umrežavanja srodnih organizacija, kako na nacionalnom tako i na međunarodnom planu

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva u suradnji s organizacijama civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, poduzetnički centri, lokalni forumi udruga

Rok: siječanj 2008. – trajno

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena u studenome 2009. osnivanjem Forumu socijalnih poduzetnika. Dio mjere koji se odnosi na poticanje socijalnog poduzetništva provodit će se kontinuirano.

Provedba: 25. i 26. studenoga 2009. u Osijeku i Zlatnoj gredi održana je konferencija pod nazivom „Socijalno poduzetništvo – pokretač razvoja“, okupivši predstavnike organizacija civilnoga društva, državnih institucija i socijalnih poduzetnika, koji uspješno provode aktivnosti koje se mogu svrstati pod širi koncept socijalnog poduzetništva. Jedan od najvažnijih rezultata konferencije je osnivanje Forumu socijalnih poduzetnika, čije zadaće uključuju koordiniranje potreba svih relevantnih dionika u području socijalnog poduzetništva te oblikovanje i zagovaranje zakonodavnih rješenja kojima će se poticati razvoj socijalnog poduzetništva u Republici Hrvatskoj. U sklopu foruma predviđeno je djelovanje triju akcijskih skupina koje će biti zadužene za slijedeća područja:

- 1.) osmišljavanje edukacijskih programa u području socijalnog poduzetništva
- 2.) predlaganje zakonodavnog okvira za poticanje socijalnog poduzetništva
- 3.) oblikovanje strategije socijalnog poduzetništva i izrada kategorizacije pojmova na tom području

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva financijski je podržala projekt osnivanja Forumu.

Utrošena sredstva: Sredstva za provedbu ove mjere osigurana su kroz redovnu djelatnost Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva.

Preporuke: Predlaže se nastavak provedbe mjere u 2010.

REGIONALNI RAZVOJ

Postojeće i rastuće regionalne nejednakosti u Republici Hrvatskoj teret su i izazov, kako samoj državi, tako i svim lokalnim i regionalnim dionicima. S jedne strane, država vrlo velikim izdvajanjima iz državnog proračuna i mnogim fiskalnim poticajima i olakšicama utječe na smanjenje razlika između razvijenih i manje razvijenih regija. S druge strane, lokalni i regionalni dionici na svojoj razini, uz ne uvijek dostatne mogućnosti i prilike, utječu na pokretanje i ubrzanje razvoja svojih regija. Prateći neuravnotežen razvoj hrvatskih regija općenito, nailazimo i na neujednačenost u razvoju civilnoga društva u pojedinim regijama. Ovo se uglavnom odnosi na nedovoljnu razvijenost kapaciteta lokalne i regionalne samouprave da adekvatno prati angažman i

rad organizacija civilnoga društva, ali i na nedovoljne kapacitete organizacija civilnoga društva i nedostatne informacije o mogućnostima razvoja i financiranja.

Nacionalna strategija ovim poglavljem predviđa unapređenje dobre prakse sudjelovanja predstavnika organizacija civilnoga društva u županijskim razvojnim partnerstvima, primjenu načela Kodeksa pozitivne prakse i standarda za financiranje, osnaživanje postojećih struktura za potporu razvoju kapaciteta organizacija civilnoga društva na lokalnoj i regionalnoj razini, ali i izradu i provedbu programa decentralizacije financijskih sredstava za organizacije civilnoga društva na lokalnoj i regionalnoj razini.

Mjere:

9.1. Izraditi i provesti program promocije i prikaza dobre prakse županijskih i drugih razvojnih partnerstava na lokalnoj i regionalnoj razini (savjetovanja, publikacije, mediji, financiranje lokalnih projekata)

Nositelji: **Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva** u suradnji s lokalnom i područnom samoupravom i organizacijama civilnog društva

Rok: **prosinac 2007. – prosinac 2009.**

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Zakon o regionalnom razvoju koji je stupio na snagu 29. 12. 2009., stvorio je pravnu osnovu za djelovanje županijskih i drugih partnerstava temeljem slijedećih načela:

1. Politika regionalnog razvoja temelji se na partnerstvu i suradnji između javnog, privatnog i civilnog sektora, pod čim se razumjeva suradnja između tijela državne uprave, jedinica područne samouprave, lokalne samouprave, gospodarskih subjekata, znanstvene zajednice, socijalnih partnera i organizacija civilnog društva s područja statističke regije.
2. Planski dokumenti politike regionalnog razvoja donose se u postupku savjetovanja sa odgovarajućim partnerskim vijećem.

U okviru projekta CARDS 2004, „Pomoć pri jačanju kapaciteta za regionalni razvoj“ uspješno je provedena obuka županijskih partnerstava, kojom je promovirana dobra praksa, kako postojećih partnerskih županijskih vijeća u Hrvatskoj tako i usporedba s dobrom praksom djelovanja partnerstava u zemljama članicama EU. U travnju 2009. u okviru projekta održano je 5 radionica za županijska partnerstva, na kojima su prezentirana osnovna načela rada partnerstava, uloge u strateškom planiranju i široj regionalnoj razini. Prema analizi rada postojećih županijskih partnerskih vijeća, koja su uspostavljena u svim županijama osim Gradu Zagrebu, najveća zastupljenost predstavnika civilnog društva u županijskim partnerstvima u odnosu na predstavnike drugih interesnih skupina je u Sisačko-moslavačkoj, Koprivničko-križevačkoj, Brodsko-posavskoj i Dubrovačko-neretvanskoj, a najmanja je zastupljenost u Zagrebačkoj i Primorsko-goranskoj županiji.

Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva kao sunositelj, svake godine pa tako i u 2009., nagrađuje najbolje primjere razvoja sudioničke demokracije u jedinicama lokalne i regionalne samouprave za uključivanje građana u procese donošenja odluka i razvoja lokalne zajednice, te

suradnje sa organizacijama civilnoga društva. U 2009. dodjeljene su 3 nagrade „Zajedno za bolje“ i to za Vukovarsko-srijemsku županiju grad Koprivnicu i općinu Belica.

Utrošena sredstva: Sredstva su osigurana kroz redovnu djelatnost Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva i Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva.

Preporuka: Preporuča se s provedbom mjere nastaviti i u 2010. uz uključivanje Agencije za regionalni razvoj Republike Hrvatske u samu provedbu.

9.2. Izraditi i provesti program provedbe javnih natječaja i poziva na suradnju za potporu razvoja kapaciteta organizacija civilnog društva na lokalnoj i regionalnoj razini

Nositelji: Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok: ožujak 2007. – u kontinuitetu

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: U 2009. Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva nastavila je sa financiranjem i partnerstvom s 5 regionalnih mreža koje provode Program regionalnog razvoja i jačanja sposobnosti organizacija civilnog društva na lokalnoj i regionalnoj razini. Navedenim programom i regionalnim potprogramima JAKO, MRRAK, E-MISIJA, STEP i ŠALTER pokriveno je cijelo područje RH, a za krajnje korisnike, organizacije civilnog društva i neformalne građanske inicijative, usluge Programa koje se sastoje od informiranja, savjetovanja i izobrazbe su besplatne.

Utrošena sredstva: Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva – **2.800.000,00 kn.**

Preporuka: Nastaviti s provedbom mjere.

9.3. Izraditi i provesti program decentraliziranog financiranja projekata organizacija civilnog društva na lokalnoj i regionalnoj razini

Nositelji: Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok: ožujak 2007. – u kontinuitetu

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva je i u 2009. nastavila provoditi decentralizirani model financiranja razvoja civilnog društva kroz partnerstvo sa 4 regionalne zaklade u Osijeku, Zagrebu, Puli i Splitu putem kojih se financiraju građanske inicijative na lokalnoj i regionalnoj razini.

Utrošena sredstva: Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva – **1.783.310,47 kn.**

Preporuka: Nastaviti s provedbom mjere.

9.4. Izraditi program tehničke pomoći za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave - priprema i upravljanje projektima - koje će provoditi organizacije civilnog društva⁷

Nositelji: **Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Fond za regionalni razvoj, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Savez udruga gradova i udruge općina Republike Hrvatske, Hrvatska zajednica županija, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva**

Rok: *prosinac 2007. – prosinac 2009.*

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Provedba: **Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva** izvijestilo je da je u provedbi projekta CARDS 2004. „Pomoć pri jačanju kapaciteta za regionalni razvoj“ uspješno završena obuka županijskih razvojnih agencija koja je uključila i takvu vrstu tehničke pomoći. Osim toga većina županijskih razvojnih agencija u svom redovnom djelokrugu rada upravo i ima programe tehničke pomoći i edukacija za jedinice lokalne i područne samouprave koje uključuju pripremu i upravljanje projektima, a u edukacije se redovito uključuju i organizacije civilnoga društva. Prema analizi rada postojećih županijskih razvojnih agencija, sve pružaju tehničku pomoć za pripremu i provedbu projekata, dok njih 7 u statističkoj regiji Panonske Hrvatske i 6 u Jadranskoj regiji imaju u svom djelokrugu rada izravnu pomoć upravo organizacijama civilnoga društva.

Fond za regionalni razvoj Republike Hrvatske je u 2009. izradio *Program tehničke pomoći i sufinanciranja pripreme i izrade projektne dokumentacije za financiranje razvojnih projekata*. Cilj spomenutog Programa je pridonijeti jačanju sposobnosti korisnika Programa Fonda za pripremanje regionalnih i lokalnih projekata i za kandidiranje na natječaje u okviru IPA, državnih, županijskih i drugih programa iz kojih se financira provedba tih projekata. Time Program Fonda pomaže i cjelovitom jačanju sposobnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a onda i Republike Hrvatske u cjelini, za djelotvornije korištenje sredstava iz IPA i drugih programa. Tehnička pomoć za korisnike u sklopu Programa Fonda pridonosi osposobljavanju i jačanju kapaciteta za pripremu projekata (seminari, radionice, savjetovanja i dr.). Tehnička pomoć usredotočena je na stjecanje konkretnih i praktičnih umijeća i vještina, a naročito na formuliranje projekata, organiziranje pripreme i izrade projektne dokumentacije. Tehničku pomoć korisnicima za izradu projektne dokumentacije u sklopu Programa Fonda mogu pružiti konzultanti, fizičke i pravne osobe koje, na prijedlog Uprave Fonda, izabere i ovlasti Upravni odbor Fonda. U financijskom planu fonda za 2010., za sufinanciranje pripreme i izrade projektne dokumentacije za razvojne projekte, predviđen je iznos od 8.000.000,00 kn.

Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, kao sunositelj, kroz svoj program regionalnog razvoja i jačanja sposobnosti organizacija civilnoga društva na lokalnoj i regionalnoj razini, na neizravan način uključuje i jedinice lokalne i regionalne samouprave u procesu unapređenja znanja i vještina cjelokupnih resursa lokalne zajednice u pripremi i upravljanju projektima.

⁷ Mjera je objedinjena s prijašnjom mjerom 9.5.

Utrošena sredstva: Za provedbu mjere nisu izdvojena posebna financijska sredstva.

Preporuka: U provedbu ove mjere potrebno je uključiti Agenciju za regionalni razvoj i sve županijske razvojne agencije. Predlaže se produljenje roka provedbe za treće tromjesečje 2010. Preporuča se Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija brisati kao glavnog nositelja, i uvrstiti ga među sunositelje ove mjere.

9.6. Osmisliti i provesti program suradnje organizacija civilnog društva s privatnim, profitnim sektorom uz korištenje primjera dobre prakse

Nositelji: **Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva**, Ured za socijalno partnerstvo, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj, Regionalne razvojne agencije, Ured za udruge, Savjet za razvoj civilnog društva

Rok: lipanj 2007. – prosinac 2008.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: **Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj (HR PSOR)** je u 2009. aplicirao za sredstva EU projektom razvoja Nacionalne platforme za promociju DOP-a (društveno odgovornog poslovanja) s ciljem uspostavljanja suradnje svih sektora u društvu na promicanju i primjeni DOP-a u privatnom sektoru. Projekt je prijavljen za program donacija EU ENT/CIP/09/E/N03S02. Nositelj projekta je HR PSOR a partneri na projektu su **Hrvatska gospodarska komora (HGK)**, **Hrvatska udruga poslodavaca (HUP)**, Hrvatska udruga banaka (HUB), Global Compact Hrvatska, Hrvatska udruga sindikata (HUS), Ekonomski fakultet Zagreb. Suradnici na projektu su nevladine organizacije Zelena akcija i ODRAZ te **Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva**. Projekt ima za cilj jačanje suradnje organizacija poslovnog sektora, civilnog društva i javnog sektora. U sklopu provedbe planirana je jača podrška projektu Indeks DOP-a – nagrade za društveno najodgovornija poduzeća, serije edukativnih radionica o DOP-u, uspostava web platforme, uspostavljanje baze primjera dobre prakse, jačanje kapaciteta suradničkih organizacija te niz drugih aktivnosti kao što je primjerice uspostava međusektorske platforme za razvoj DOP-a. Projekt čeka odobrenje sredstava za provedbu.

Također, HR PSOR kontinuirano promiče uspostavu transparentnih javnih natječaja za donacije privatnog sektora organizacijama civilnog društva. Zbog nedostatka snažnije podrške javnog sektora i cjelokupne javnosti programima društvene odgovornosti poslovnog sektora, ovakve vrijedne akcije kao što su to primjerice programi Holcima, Coca cole ili Zagrebačke banke ostaju slabo primijećenima u javnosti.

Hrvatska udruga poslodavaca izvjestila je kako je i u 2009. ostala otvorena za suradnju s organizacijama civilnoga društva te je sudjelovala u više aktivnosti i podržala više inicijativa organizacija civilnog društva (suradnja u Zajedničkom savjetodavnom odboru EU-Hrvatska, različite radionice za organizacije civilnog društva, suradnja s Uredom za udruge Vlade RH i dr.). Aktivnosti koje su, u okviru provedbe ove mjere, istaknute kao ključne su sljedeće:

- Predstavnici HUP-a sudjelovali su u prvom istraživanju koje je analiziralo praksu sudjelovanja javnosti u odlučivanju i postupcima izrade propisa na uzorku od 50 nevladinih udruga, koje je provodio ODRAZ-Održivi razvoj zajednice te Institut za međunarodne odnose.

- HUP i HR PSOR, s ciljem boljeg razumijevanja područja označavanja proizvoda i ambalaže, izdali su priručnik pod nazivom *Znakovi: Priručnik o znakovima na proizvodima i ambalaži* povodom Svjetskog dana zaštite okoliša. Spomenuti priručnik donosi pregled zakona, normi i uputa koje uređuju područje označavanja proizvoda i ambalaže u Hrvatskoj, ali i ukazuje na probleme s kojima se susreću sudionici životnog ciklusa proizvoda prilikom označavanja. Obje institucije su besplatne priručnike distribuirali organizacijama za zaštitu potrošača, poslovnim subjektima i obrazovnim institucijama radi razumijevanja područja označavanja proizvoda i ambalaže.

- Već spomenuti projekt razvoja Nacionalne platforme za promociju društveno odgovornog poslovanja

Kao sunositelj mjere 9.6. **Hrvatska gospodarska komora** pružala je pomoć nositeljima mjera promoviranjem i podržavanjem različitih obrazovnih i drugih programa nositelja projekata predviđenih mjerama Operativnog plana.

Utrošena sredstva: HR PSOR – 10.000,00 kn.

Preporuka: Nastaviti s provedbom mjere i u 2010.

9.7. Osmisliti i organizirati, te poduprijeti projekte organizacija civilnog društva za izobrazbu u području međusektorske suradnje za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Nositelji: **Europski centar za međusektorsku suradnju u Zadru, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Akademija za lokalnu demokraciju, Savez udruga gradova i udruge općina Republike Hrvatske, nadležni uredi državne uprave u županijama i nadležna upravna tijela u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i relevantne organizacije civilnog društva, Središnji državni ured za upravu (Centar za stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika), Ured za udruge**

Rok: rujan 2007. – u kontinuitetu

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: **IMPACT – Europski centar za međusektorsku suradnju u Zadru** službeno je otvoren i započeo sa radom u prostorijama novoobnovljene zgrade bivše vojarne 16. listopada 2009. **Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva** sa Centrom kontinuirano provodi i podupire programe kojima se unapređuje međusektorska suradnja.

Utrošena sredstva: Sredstva za provedbu ove mjere osigurana su kroz redovnu djelatnost Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva.

Preporuke: Predlaže se nastavak provedbe mjere u 2010.

RAZVOJ VOLONTERSTVA, FILANTROPIJE I ZAKLADNIŠTVA

10.1. Razvoj volonterstva u Hrvatskoj

Glavni cilj ovog poglavlja bilo je definiranje pravnog okvira koji jednoznačno određuje sve aspekte volonterskog rada, odnosno donošenje Zakona o volonterstvu, kao polazišne točke iz koje će se dalje razvijati mjere za poticanje volonterskih aktivnosti građana, uz modele institucionalnog priznavanja volonterskog rada kao preduvjeta za dugoročni razvoj kulture volontiranja. U međuvremenu je donesen Zakon o volonterstvu (14. lipnja 2007.) uključujući i pripadajuće podzakonske akte (*Pravilnik o državnoj nagradi za volonterstvo, Pravilnik o sadržaju izvješća o obavljenim uslugama i aktivnostima organizatora volontiranja*), te je ponovno konstituiran Nacionalni odbor za razvoj volonterstva kao savjetodavno tijelo Vlade RH.

Mjere:

10.1.1. Izraditi model institucionalnog priznavanja volonterskog rada kao preduvjeta za dugoročni razvoj kulture volontiranja i ostvarivanja prednosti u korištenju usluga ili kod zapošljavanja

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, volonterski centri, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Ured za udruge, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Državni zavod za statistiku

Rok: travanj 2007. – prosinac 2010.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Mjera je djelomično provedena radi opsežnosti i složenosti mjere. **Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti** je, u cilju provedbe ove mjere, u partnerstvu s Uredom za udruge, Hrvatskom mrežom volonterskih centara i Nacionalnim odborom za razvoj volonterstva održalo krajem 2009. godine okrugli stol u Hrvatskom saboru gdje je javno predstavilo publikaciju „Zašto i kako vrednovati volontiranje“, koja predstavlja analizu modela institucionalnog priznavanja volontiranja kao preduvjeta za dugoročan razvoj kulture volontiranja i ostvarivanja prednosti u zapošljavanju. Jedan od zaključaka okruglog stola pod nazivom „Izazovi volonterstva u Hrvatskoj“ bio je da se izradi model vrednovanja volonterstva koji treba uvrstiti u plan djelovanja drugog saziva Nacionalnog odbora za razvoj volonterstva za 2010. godinu.

Hrvatski zavod za zapošljavanje je aktivno sudjelovao na okruglom stolu: „Krizna volonterskog angažmana ili kriza zajedništva?“ održanom u Vukovaru. Zavod je sudjelovao i kao partner u projektu udruge Sunce „Ja mogu, ja hoću“ u okviru aktivnosti pomoći i savjetovanja mladih nezaposlenih osoba te pružanja prilike za stjecanje radnog iskustva potrebnog prije zasnivanja prvog radnog odnosa. Kroz informiranje i savjetovanja studenata i nezaposlenih osoba društveno humanističkih zanimanja nastojalo se potaknuti nezaposlene mlade osobe na aktivno traženje posla u periodu nezaposlenosti i sudjelovanje u volonterskom radu u sklopu projekta.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, uvažavajući odredbe Zakona o volonterstvu („Narodne Novine“ broj 58/07) sudjelovanje volontera u provedbi projekata i programa dodatno

boduje što je vidljivo i iz natječajne dokumentacije za dodjelu financijskih potpora projektima i programima.

Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva sudjeluje sa svojim predstavnikom u radu Nacionalnog odbora za volonterstvo te se kroz taj rad zalaže za iznalaženje primjerenog modela institucionalnog priznavanja volonterskog rada. Pored toga Nacionalna zaklada svake godine dodjeljuje nagrade za razvoj volonterstva među djecom i mladima u osnovnim i srednjim školama. Nagrada "Škola – prijatelj zajednice" dodjeljuje se za inovativne volonterske inicijative djece i modele volontiranja mladih..

Ured za udruge aktivno sudjeluje u osmišljavanju modela institucionalnog priznavanja volonterskog rada sudjelovanjem u Nacionalnom odboru za razvoj volonterstva, ali i putem Programskog odbora za program *Europa za građane* koji utvrđuje smjernice za razvoj volonterstva na europskoj razini.

Utrošena sredstva: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti – **20.000,00 kn**; Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva - **100.000,00 kn**.

Preporuke: Nužna je bolja koordinacija sunositelja navedene mjere putem Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

10.1.2. Provesti obvezu prikupljanja podataka o učestalosti i proširenosti volonterskih aktivnosti (kroz provedbu Zakona o volonterstvu i Pravilnika, kojim će se propisati rokovi za dostavljanje godišnjih izvješća i drugih bitnih podataka koja su organizatori volontiranja dužni dostaviti Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti)

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u suradnji sa Nacionalnim odborom za razvoj volonterstva

Rok: lipanj 2008. – u kontinuitetu

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u okviru provedbe ove mjere naručilo izradu softvera za elektroničko prikupljanje i obrađivanje podataka o obavljenim uslugama ili aktivnostima organizatora volontiranja koja su sukladno Zakonu o volonterstvu i pripadajućem Pravilniku organizatori volontiranja obvezni prikupljati od 2009. godine. Svaki organizator volontiranja moći će na internetskim stranicama Ministarstva ispuniti i dostaviti podatke za proteklu godinu o učestalosti i proširenosti volonterskih aktivnosti.

Utrošena sredstva: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti - troškovi izrade softvera, održavanje i postavljanje na internetske stranice iznosili su **80.000,00 kn**.

Preporuke: Potrebno je provedbu mjere prolongirati na 2011. s obzirom da će 2010. biti pilot godina u kojoj će se po prvi put prikupiti i sistematizirati podatke o volontiranju u Republici Hrvatskoj.

10.1.3. Uključiti ekonomske vrijednosti volonterskog rada u izračun BDP-a (veza sa mjerom 10.1.2.)

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Državni zavod za statistiku

Rok: lipanj 2008. – u kontinuitetu

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u stalnom je kontaktu i suradnji s Državnim zavodom za statistiku radi uključivanja ekonomske vrijednosti volonterskog rada u izračun BDP-a, a konkretni podaci moći će se sistematizirati nakon prikupljanja izvješća organizatora volontiranja za 2009. godinu.

Državni zavod za statistiku predlaže brisanje ove mjere budući da je prema trenutno važećim standardima nacionalnih računa definiranih priručnicima Ujedinjenih naroda SNA 93 i najnovijim priručnikom Ujedinjenih naroda SNA 2008, mjerenje volonterskog rada izvan granica Bruto domaćeg proizvoda. Volonterski rad trebao bi se mjeriti u sklopu nacionalnih računa neprofitnih institucija, ali još uvijek niti jedna zemlja u svijetu ne uključuje vrijednost volonterskog rada u svoj službeni BDP. Ono što pojedine zemlje rade jest mjerenje vrijednosti ove vrste rada izvan „osnovnog stabla“ nacionalnih računa, u sklopu tzv. Satelitskog računa neprofitnih institucija. Dokle god volonterski rad bude dio satelitskog računa, odnosno dokle god on ne bude bio službeno uključen u BDP, rad na ovom satelitskom računu će se smatrati korisnom vježbom na putu ekstenzije sustava nacionalnih računa, ali nikako oficijelnim dijelom službenih nacionalnih računa. U slučaju da neke zemlje uključuju volonterski rad u oficijelni okvir nacionalnih računa, a da druge to ne čine, došlo bi do ozbiljnog problema neusporedivosti BDP-ova među zemljama i regijama. Kako je Hrvatska na putu u Europsku uniju, EUROSTAT vodi brigu o usporedivosti BDP-ova među zemljama EU članicama, a još više o usporedivosti regionalnih BDP-ova na razini europskih regija definiranih Klasifikacijom prostornih jedinica NUTS. Kako je način osiguravanja jednake osnove za obračun Bruto domaćeg proizvoda / Bruto nacionalnog dohotka definiran u jednoj od uredbi Europske komisije, Republika Hrvatska je, u sklopu pregovora s Europskom unijom, harmonizirala obračun Bruto nacionalnog dohotka prema svim drugim članicama Europske unije, čime je postigla zatvaranje pregovaračkog poglavlja 18. „Statistika“ od strane Europske komisije.

Državni zavod za statistiku je i dalje u obvezi daljnjeg unapređivanja obračuna BDP/BND-a sa svrhom što je moguće intenzivnijeg približavanja metodološkim zahtjevima Europskog sustava nacionalnih računa ESA 95, radi se o sustavu nacionalnih računa koji se temelji na UN SNA sustavu. ESA 95 sustav, jednako kao i SNA 2008 sustav, ne obuhvaća volonterski rad. Da bi vrijednost volonterskog rada ušla u službeni sustav nacionalnih računa Europske unije trebat će službena odluka EUROSTAT-a, koja trenutno ne postoji.

Utrošena sredstva: Redovna proračunska sredstva Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Preporuke: Potrebno je provedbu mjere prolongirati na 2011. s obzirom da će 2010. biti pilot godina u kojoj će se po prvi put prikupiti i sistematizirati podatke o volontiranju u Republici Hrvatskoj.

10.1.4. Izraditi i provesti program volontiranja u institucijama

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za udruge

Rok: rujan 2008. – prosinac 2009.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Ministarstvo je u razdoblju od srpnja – prosinca u 2009. godini financiralo deset jedinica lokalne samouprave i 1 (jednu) udrugu koje su provodile projekte volonterske pomoći u Dnevnim boravcima za starije osobe. U projektnim aktivnostima sudjelovalo je 290 volontera, oba spola, različitih dobnih uzrasta, s najvećom zastupljenosti žena od 50 – 70 godina starosti. Svoje vrijeme volonteri su poklonili u pružanju različitih socijalnih usluga starijim osobama, prijenosa znanja i vještina na druge te uvođenja novih sadržaja u Dnevne boravke za starije osobe. U 2009. godini na raznim aktivnostima i uslugama proveli su 10 618 volonterskih sati.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa, uvažavajući odredbe Zakona o volonterstvu (NN 58/2007) sudjelovanje volontera u provedbi projekata i programa dodatno boduje što je vidljivo i iz natječajne dokumentacije za dodjelu financijskih potpora projektima i programima.

Ova se mjera provodi u školama vrlo različito, po načelu izbornosti. Zasad ne postoji sustavno vođena baza podataka o broju volontera i volonterki u srednjim školama i na visokim učilištima.

Mjera je djelomično provedena. Potrebno je formirati međusektorsku radnu skupinu koja će raditi na izradi programa volontiranja u institucijama. Razlozi djelomične provedbe su nedostatni kapaciteti Uprave za međugeneracijsku solidarnost koja je zadužena za provedbu mjere.

Provedba programa volontiranja u institucijama zahtijeva ujednačavanje postupaka u raznim sustavima za što je neophodno koordinirati rad nositelja i sunositelja aktivnosti, što bi, prema preporuci Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, trebala biti zadaća Nacionalnog odbora za razvoj volonterstva.

Utrošena sredstva: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti - troškovi provedbe volonterske pomoći u Dnevnim boravcima za starije osobe iznosili su ukupno **264.760,00 kn** iz sredstava Državnog proračuna.

Preporuka: Potrebno je provedbu mjere prolongirati na prosinac 2011.

10.2. Razvoj zakladništva

Zaklade, kao izraz organizirane filantropije radi djelovanja za opće dobro, važan su dio civilnoga društva, budući da iskazuju individualnu svijest i odgovornost prema zajednici te promoviraju koncept aktivnih sudionika u društvu. S ciljem pojednostavljenja procesa registracije i olakšavanja uvjeta vezanih uz imovinu zaklade prilikom osnivanja, Nacionalna strategija predviđela je donošenje novog Zakona o zakladama. Istodobno, Strategija predviđa uspostavljanje Registra zaklada, u kojem bi podaci o registraciji i godišnji financijski izvještaji o poslovanju zaklada predstavljali osnovnu informaciju za praćenje razvoja zakladništva, uz

potporu razvoju zaklada lokalnih zajednica i osmišljavanje poticajnih mjera za razvoj korporacijske filantropije i zakladništva, kao i za razvoj javnih zaklada.

Mjere:

10.2.1. Uspostaviti javno dostupan registar zaklada u kojem bi podaci o registraciji i godišnja financijska izvješća o poslovanju zaklada predstavljali osnovnu informaciju za praćenje razvoja zakladništva

Nositelji: Ministarstvo uprave, Ured za udruge, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Ministarstvo financija i ostala nadležna ministarstva, Državni ured za reviziju

Rok: siječanj 2007. – lipanj 2007.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Provedba: Pravilnikom o upisu u zakladni upisnik (Narodne novine broj: 4/96 i 103/01) propisuje se oblik i sadržaj zakladne i fundacijske knjige, obrasci zahtjeva za upis promjena u zakladni upisnik, prilozi koje je potrebno priložiti uz zahtjev, te oblik i sadržaj zakladnih i fundacijskih spisa. Sukladno Pravilniku izrađen je Registar zaklada i fundacija koji je dostupan na internetskoj stranici Ministarstva uprave (www.uprava.hr) od početka 2006. godine u koji se upisuju sljedeći podaci zaklada i fundacija: registarski broj, naziv, skraćeni naziv, sjedište, osobe ovlaštene za zastupanje, svrha, datum upisa. Slijedom navedenog, Ministarstvo uprave je uspostavilo javno dostupan registar zaklada i fundacija i vodi se kontinuirano.

Sukladno Zakonu o zakladama i fundacijama (NN 36/95 i 64/01) Ministarstvo financija i Državni ured za reviziju provode inspeksijski nadzor nad financijskim poslovanjem zaklade. Stoga, Ministarstvo uprave drži da bi uspostavu registra s podacima o godišnjim financijskim izvješćima o poslovanju zaklada kvalitetno izradili Ministarstvo financija te Državni ured za reviziju, vezano i za Uredbu o računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 10/08 i 7/09), a koji su utvrđeni kao sunositelji za provedbu navedene mjere.

Utrošena sredstva: Iz sredstava za redovnu djelatnost Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva

Preporuke: Slijedom prijedloga Ministarstva uprave predlaže se uspostava bolje koordinacije svih nositelja mjere (Ministarstvo financija, Državni ured za reviziju i Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva) radi upotpunjavanja registra podacima o godišnjim financijskim izvješćima o poslovanju zaklada. To bi na godišnjoj osnovi mogli provoditi Ministarstvo financija i Državni ured za reviziju, u suradnji s Nacionalnom zakladom za razvoj civilnoga društva kao sunositelji mjere, te je potrebno što prije postići konačni dogovor o nadležnosti za upotpunjavanje registra financijskim izvješćima.

10.2.2. Izraditi i provesti financijsku i infrastrukturnu potporu razvoju zaklada lokalnih zajednica u suradnji s organizacijama civilnog društva

Nositelji: Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, nadležni uredi državne uprave u županijama i nadležna upravna tijela u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok: siječanj 2007. – u kontinuitetu

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Kroz svoje programe potpora i operativno djelovanje Nacionalna zaklada pruža financijsku potporu razvoju zaklada lokalnih zajednica. Pored toga sustavna podrška razvija se i kroz partnerstvo s 4 regionalne zaklade u provedbi Decentraliziranog modela financiranja razvoja civilnoga društva u RH.

Utrošena sredstva: Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva – **1.090.000 kn**

Preporuke: Nastaviti s provedbom mjere. Preporučuje se razmotriti prilike za suradnju s međunarodnim donatorima za razvoj civilnoga društva, putem koordinacijskog programa DECIM kojeg podupiru Europska komisija i Svjetska banka, a s kojim izravno surađuju Ured za udruge i Savjet za razvoj civilnog društva, te putem međunarodne suradnje Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva.

RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA U MEĐUNARODNOM KONTEKSTU

S obzirom na izazove koji proizlaze iz međunarodnog okruženja, kao i potencijal civilnoga društva da se djelotvorno suočava s tim izazovima, strateški je cilj Vlade Republike Hrvatske stvarati preduvjete za aktivan doprinos organizacija civilnoga društva u oblikovanju i provedbi ciljeva vanjske politike, u pripremi, praćenju i provedbi reformi u procesu pristupanja Hrvatske Europskoj uniji te u jačanju regionalne i prekogranične suradnje i dobrosusjedskih odnosa. U svrhu ostvarenja ovih ciljeva Strategije između ostalog predviđa se poticanje savjetovanja i razmjena informacija između predstavnika OECD-a i ključnih nositelja državne vanjske politike, kao i kontinuirani dijalog s OECD-ima o izazovima i mogućnostima pristupanja Hrvatske EU te osnivanje Zajedničkog odbora civilnog društva EU i RH.

Mjere:

11.1. Zadužiti stručnjake za međunarodne odnose i europske integracije za poticanje savjetovanja i razmjenu informacija između predstavnika organizacija civilnog društva i ključnih nositelja državne vanjske politike

Nositelji: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva (kroz povjerenstva)

Rok: siječanj 2007. – u kontinuitetu

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: **Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija** ima svoju predstavnicu u Savjetu za razvoj civilnog društva, a koja je ujedno i članica Radne skupine za međunarodnu suradnju u tom tijelu. Djelatnici MVPEI-a u djelokrugu svoga rada prate područje civilnog društva, te sudjeluju na različitim skupovima, seminarima i konferencijama koje organiziraju udruge civilnog društva. Nastavno na 2008. kada su održavani okrugli stolovi u tripartitnoj organizaciji: Savjet za razvoj civilnog društva, Ured za udruge i Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija s temom o Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda kojeg je RH bila nestalna članica, MVPEI je i u 2009. nastavilo s djelovanjem u smjeru informiranja javnosti o ovoj temi. Primjerice, zajedno s Hrvatskim društvom za Ujedinjene narode (HDUN) je 21. svibnja 2009. u prostorijama Matice hrvatske održana simulacija zasjedanja Vijeća sigurnosti UN-a, a kako bi se njegov rad približio javnosti, prvenstveno studentima i mladima te podigla svijest o problemima na globalnoj razini. Uz predstavnike MVPEI-a, u raspravi su aktivno sudjelovali visoki dužnosnici međunarodne zajednice. Iskazana je jasna podrška reformi Vijeća sigurnosti UN-a, te je završno organizirana i interaktivna debata s publikom - sveučilištarcima i članovima Hrvatskog društva za UN.

Ured za udruge putem Savjeta za razvoj civilnog društva potiče kontinuiranu suradnju organizacija civilnog društva s predstavnicima MVPEI-a i Ureda predsjednika RH o pitanjima važnima za provedbu vanjsko-političkih ciljeva RH.

Utrošena sredstva: **Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija** nije izdvojilo posebna financijska sredstva za provedbu ove aktivnosti.

Preporuke: Mjeru je potrebno preformulirati da glasi: *Provoditi kontinuirano savjetovanje između organizacija civilnog društva i nositelja državne vanjske politike.* Predlaže se u konzultaciji sa Savjetom za razvoj civilnog društva raspraviti nova područja suradnje, sukladno vanjsko-političkim prioritetima.

11.2. Provesti program jačanja suradnje s organizacijama civilnog društva u provedbi politike razvojne pomoći Hrvatske trećim zemljama

Nositelji: **Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija**, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva

Rok: siječanj 2007. – u kontinuitetu

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Provođenjem Zakona o razvojnoj suradnji i humanitarnoj pomoći u inozemstvu kao i provedbom planova usvojenih Nacionalnom strategijom razvojne suradnje Republike Hrvatske za razdoblje od 2009. do 2014. godine (usvojenima od strane Hrvatskog sabora krajem 2008.) ukazala se potreba za uspostavom suradnje i većim uključivanjem organizacija civilnog društva (OCD) u politiku pružanja razvojne suradnje i humanitarne pomoći inozemstvu. U suradnji s **Nacionalnom zakladom za razvoj civilnog društva**, **Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija** izradilo je Upitnik sa svrhom prikupljanja informacija o ostvarenim projektima razvojne pomoći koji su realizirani u okviru nevladinog sektora odnosno OCD-a. Upitnik sadržava pitanja o izvoru financiranja, državama u kojima je pomoć pružena te o

daljnjem interesu OCD-a za buduće aktivnosti u području službene razvojne pomoći. Istraživanje na temelju Upitnika o prikupljanju informacija o OCD-ima koja provode projekte razvojne pomoći je provedeno te se očekuju obrada i analiza podataka predmetnog Upitnika.

Također je MVPEI sudjelovalo na Okruglom stolu kojeg je organizirao **Ured za udruge Vlade RH**, a na inicijativu **Savjeta za razvoj civilnog društva**, na temu Hrvatske kao zemlje pružateljice pomoći. Predloženo je razmatranje osnivanja platforme OCD koje se bave pružanjem razvojne pomoći (kao što je imaju nove zemlje članice EU), a u svrhu lakše koordinacije i zastupanja zajedničkih interesa.

Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva je i u 2009. godini raspisala poziv za iskaz interesa za međunarodnu razvojnu suradnju pod nazivom "Suradnjom do razvoja" kojem je cilj omogućiti prijenos znanja i iskustava organizacija civilnoga društva iz RH na suradne organizacije u zemljama – primateljicama međunarodne razvojne pomoći. Financirana su 4 projekta međunarodne razvojne pomoći.

Ured za udruge u suradnji sa Savjetom za razvoj civilnog društva i Centrom za mirovne studije organizirao je okrugli stol „Hrvatska kao pružateljica međunarodne razvojne pomoći – uloga organizacija civilnog društva“ 23. ožujka 2009. Svrha ovog skupa bila je potaknuti raspravu o doprinosu organizacija civilnog društva provedbi politike razvojne pomoći Republike Hrvatske. Dogovoreno je da će se Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija uputiti prijedlog uključivanja predstavnika udruga zastupljenih u Savjetu za razvoj civilnog društva u rad Međuresorne radne skupine za razvojnu suradnju i humanitarnu pomoć inozemstvu. Iako za to nije bilo prigode tijekom procesa izrade Zakona i Strategije, naglašena je potreba kontinuiranih konzultacija s predstavnicima organizacija civilnog društva, uključujući i akademsku zajednicu, u procesu izrade provedbenog programa uz Nacionalnu strategiju razvojne suradnje Republike Hrvatske. S obzirom na iznimno vrijedna iskustva i znanja stečena u razdoblju dok je Republika Hrvatska bila ponajprije primateljica razvojne pomoći, ukazano je na važnost valorizacije i kodifikacije svih vrijednih specifičnih iskustava i ekspertize koja se mogu transferirati trećim zemljama u predstojećem razdoblju. Posebno je istaknuta vrijednost iskustava organizacija civilnog društva u području izgradnje mira i prevencije sukoba te općenito demokratizacije i vladavine prava koja se već uvelike prenose kroz projekte i programe koje hrvatske organizacije provode u tranzicijskim državama širom svijeta.

Utrošena sredstva: Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva – **502.612,40 kn** (za podršku projektima međunarodne razvojne pomoći).

Preporuka: Budući da OCD-i imaju vrlo važnu ulogu u pružanju razvojne i humanitarne pomoći inozemstvu te da imaju bolji pristup aktivnostima i potrebama civilnog društva, a s obzirom na njihovu povezanost s međunarodnim partnerima i zemljama u razvoju kao i na specifično iskustvo rada u Hrvatskoj kojeg mogu primijeniti, bit će značajna njihova uloga u provođenju aktivnosti razvojne suradnje u budućnosti te se s tim u vezi očekuje intenzivnija suradnja.

11.3. Omogućiti kontinuirani i strukturirani dijalog s organizacijama civilnog društva o izazovima i mogućnostima pristupanja Hrvatske Europskoj uniji kroz Nacionalni forum za pridruživanje Europskoj uniji

Nositelji: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Središnji državni ured za razvoju strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva

Rok: siječanj 2007. – u kontinuitetu

Status provedbe mjere: Mjera nije provedena.

Provedba: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija izvijestilo je da se aktivnosti po ovoj mjeri ne provode od kraja 2007. godine do kada je održano ukupno 18. foruma.

Utrošena sredstva: Za provedbu mjere nisu izdvojena posebna financijska sredstva.

Preporuke: Budući da su aktivnosti po ovoj mjeri obustavljene i da se mjera ne provodi, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija predlaže njeno brisanje. Slijedom očitovanja Središnjeg državnog ureda za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, preporuča se da se navedeno tijelo navodi u svojstvu sunositelja ove mjere, a ne glavnog nositelja.

11.4. Izraditi analizu o razini uključenosti organizacija civilnog društva u proces programiranja za pretpristupne fondove te izraditi preporuke za poboljšanja u tom smislu

Nositelji: Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo financija, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Ured za ljudska prava, Ured za ravnopravnost spolova, Ured za socijalno partnerstvo, Gospodarsko-socijalno vijeće

Rok: svibanj – listopad 2007.

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske je nositelj 4. područja Anti-diskriminacije unutar programa PROGRESS čiji je nositelj Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva. U sklopu ovog programa Ured za ljudska prava u fazi programiranja usko surađuje s organizacijama civilnog društva, jer je ograničen broj dozvoljenih prijava. Sukladno tome, u 2009. godini Ured za ljudska prava u suradnji s Pučkim pravobraniteljem i Centrom za mirovne studije provodio je projekt „Potpora provedbi Zakona o suzbijanju diskriminacije“. Također, krajem 2009. godine započela su s provedbom još dva projekta: projekt Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u suradnji s Uredom za ljudska prava, L&R Social Research (Austrija), Institutom Ivo Pilar, Centrom za obrazovanje, savjetovanje i istraživanje – CESI i Selectio grupom „Poticanje ravnopravnosti na hrvatskom tržištu rada“ i projekt Centra za mirovne studije, Centra za razvoj demokracije, Centra za ljudska prava, Hrvatskog pravnog centra, Centra za mir, pravne savjete i psihosocijalnu pomoć, Čakule kroz život i B.ab.e.-a „Podrška provedbi Zakona o suzbijanju diskriminacije II“. U provedbi ove mjere ostvarena je suradnja s predstavnicima organizacija civilnog društva.

Ured za udruge, u suradnji sa **Savjetom za razvoj civilnoga društva**, izravno je pozivao predstavnike OCD-a na doprinos pri finaliziranju Višegodišnjeg indikativnog planskog dokumenta (VIPD) 2009. – 2011. g. za program pretpristupne pomoći IPA, temeljem inicijative Eujropske komisije. VIPD se procjenjivao kako bi se provjerilo definiraju li se na odgovarajući način prioriteta područja za pružanje pomoći u okviru cjelokupnog IPA programa te je li potrebno učiniti neke bitne promjene na samom dokumentu. Kako bi procijenila VIPD, Europska komisija je započela konzultacije sa Središnjim državnim uredom za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU, drugim tijelima državne uprave RH te predstavnicima civilnog društva. Ured za udruge prikupio je očitovanja putem priloženog upitnika i zaprimljene upitnike prosljedio Europskoj komisiji.

U organizaciji Ureda za udruge u Osijeku je 24. travnja 2009. u sklopu Dana udruga održan okrugli stol pod nazivom „Organizacije civilnoga društva i pretpristupni/strukturni fondovi“. Ciljevi okruglog stola su bili informirati udruge o IPA-i, strukturnim fondovima te o načinima uključivanja organizacija civilnog društva u programiranje, provedbu i nadzor ovih fondova. Također, cilj je bio iznijeti ključne probleme i izazove s kojima se udruge susreću u korištenju ovih fondova te ponuditi moguća rješenja tih problema. Veliki broj predstavnika udruga koji su se prijavili za sudjelovanje u ovom okruglom stolu imao je tako priliku čuti o mogućnostima financiranja udruga iz Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA-e), posebice komponente II – Prekogračna suradnja i komponente IV - Razvoj ljudskih potencijala. Također, predstavljen je proces programiranja za korištenje jednog od strukturnih fondova Europske unije – Europskog socijalnog fonda, te natječaji za bespovratna sredstva koji će iz tog fonda biti namijenjeni udrugama. Jedan dio rasprave na okruglom stolu bio je posvećen uključivanju udruga u programiranje, provedbu i nadzor IPA-fonda te strukturnih fondova. Naime, provedbena tijela ovih fondova moraju osigurati provedbu načela partnerstva te uključivati udruge u sve navedene faze. Savjet za razvoj civilnog društva je u siječnju 2009. posredstvom Ureda za udruge zatražio od svih provedbenih tijela IPA programa izvješće o provedbi načela partnerstva. Ustanovljeno je kako ne postoje uspostavljeni mehanizmi za provedbu ovog načela, te kako su neka ministarstva i agencije vrlo uspješna u njegovoj provedbi, dok ga neka uopće ne provode. Zaključeno je kako će Savjet za razvoj civilnog društva te Ured za udruge i dalje pratiti provedbu načela partnerstva, te kako će na svojim internetskim stranicama objaviti imena predstavnika civilnog društva u nadzornim odborima za praćenje provedbe pojedinih komponenti.

Utrošena sredstva: Za provedbu mjere nisu izdvojena posebna financijska sredstva.

Preporuke: Nastaviti s provedbom mjere. Slijedom očitovanja Središnjeg državnog ureda za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, preporuča se da se navedeno tijelo navodi u svojstvu sunositelja ove mjere, a ne glavnog nositelja.

11.5. Uključiti organizacije civilnog društva u postojeće i planirane programe izobrazbe o Europskoj uniji

Nositelji: **Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva**, **Ministarstvo financija**, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, relevantne organizacije civilnog društva

Rok: siječanj 2008. – u kontinuitetu

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija uključuje predstavnike organizacija civilnog društva u postojeće programe izobrazbe o Europskoj uniji kroz ciklus seminara “ABECEDA Europske unije” koje organizira Odjel za obrazovanje Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija. Ciklus obuhvaća module, kako slijedi: Osnove EU, Uvod u pravo EZ, Regionalna politika EU-a, Upravljanje projektnim ciklusom, Pretraživanje i pronalaženje dokumentacije EU-a, Europske integracije i prevođenje, Uvod u ekonomsku politiku EU-a te Pregovaranje u institucijama EU-a.

Ured za udruge u suradnji s Delegacijom Europske komisije sudjelovao je u provedbi „People2People“ (hrv. „Ljudi ljudima“) programa, koji podrazumijeva organiziranje studijskih posjeta europskim institucijama predstavnika organizacija civilnoga društva iz zemalja članica i zemalja kandidatkinja, s ciljem razmjene znanja, iskustava i dobrih praksi. Ured za udruge administrativno je podržavao izbor kandidata prilikom organizacije studijskog posjeta Bruxellesu „Jačanje utjecaja djelovanja OCD-a“, (od 23. do 26. studenoga 2009.).

Utrošena sredstva: Redovna proračunska sredstva **Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija**.

Preporuke: Nastaviti s provedbom mjere.

11.6. Osnovati radnu skupinu radi izrade edukativnog programa za aktivno sudjelovanje organizacija civilnog društva iz Republike Hrvatske u raspravama koje se na europskoj razini vode o ključnim pitanjima budućeg ustroja Europske unije preko uključivanja u mreže s organizacijama iz Europske unije

Nositelji: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Središnji državni ured za upravu (sada Ministarstvo uprave), Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva

Rok: siječanj 2008. – u kontinuitetu

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva je u 2009. godini osnovala IMPACT ured u Bruxellesu u suradnji s europskom organizacijom ECAS koji predstavlja jedan od mehanizama organizacijama civilnoga društva iz Hrvatske za aktivno sudjelovanje u raspravama koje se na europskoj razini vode o ključnim pitanjima budućeg ustroja EU te lakše uključivanje u mreže organizacijama koje djeluju na razini EU.

Slijedom prethodnih izvješća **Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija** vidljivo je da se ova mjera nije provodila kao i da je MVPEI isticalo kako ne bi bilo izvorno zaduženo za ovaj segment.

Utrošena sredstva: Za provedbu mjere nisu izdvojena posebna financijska sredstva.

Preporuka: S obzirom na to da su rasprave o ključnim pitanjima budućeg ustroja uglavnom završene, a posebice u svjetlu stupanja na snagu Lisabonskog ugovora kojim se definira novi ustroj EU, predlaže se i sadržajna preformulacija ove mjere. Mjera bi trebala glasiti: *Osigurati sustavno informiranje organizacija civilnog društva o europskim javnim politikama.*

11.7. Praćenje rada Zajedničkog savjetodavnog tijela EU-RH putem redovitog izvještavanja predstavnika ostalih organizacija civilnog društva

Nositelji: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ured za socijalno partnerstvo, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Gospodarsko-socijalno vijeće

Rok: siječanj 2007. – u kontinuitetu do ulaska u EU

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Zajednički savjetodavni odbor RH-Hrvatska (ZSO) osnovan je u prosincu 2006. kada su, sukladno odluci Europskog gospodarskog i socijalnog odbora imenovani predstavnici EGSO-a i RH u Odboru. Odbor ima tripartitnu strukturu te su u njemu zastupljeni predstavnici poslodavaca, sindikata i ostalih organizacija civilnog društva. Odbor broji 12 članova (6 RH i 6 EU) a RH u Odboru predstavljaju po dva predstavnika svakog od spomenutih sektora.

U listopadu 2007. Odbor je preimenovan u Zajednički savjetodavni odbor Hrvatska-EU. Ured za socijalno partnerstvo djeluje kao tajništvo Odbora i osigurava potrebnu logističku potporu. Rad ovog tijela doprinosi promicanju dijaloga i suradnje između ekonomskih i socijalnih interesnih skupina u EU i RH o svim ekonomskim i socijalnim aspektima ulaska zemlje u EU te pridonosi uključivanju i jačanju uloge civilnog društva u pristupnom procesu.

Do sada je održano ukupno 6. sastanaka Zajedničkog savjetodavnog odbora na kojima su pokrivene teme iz pristupnih pregovora. U 2009. godini, održana su dva sastanka Odbora:

- 5. svibnja 2009. u Pragu kada se razmatralo stanje hrvatskih pristupnih pregovora, primjenom principa „fleksibilnosti“ (fleksibilnost za poslodavce i sigurnost za radnike) te pitanje važnosti komunikacijske strategije za proces proširenja, te
- 13. listopada 2009. u Zagrebu kada su razmatrane teme: „Prometna politika“ te „Održivi razvoj“.

Ured za socijalno partnerstvo provodio je mjeru praćenja rada Zajedničkog savjetodavnog odbora EU-RH (European Union- Croatia Civil Society Follow up Committee) putem redovnog izvještavanja predstavnika ostalih organizacija civilnog društva s dvaju održanih sjednica Odbora.

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva sudjelovala je u provedbi prenošenjem vijesti iz rada Zajedničkog savjetodavnog odbora EU-RH kroz e-bilten "Civilno društvo.EU" i časopis "Civilno društvo.

Ured za udruge je aktivno surađivao s predstavnicima udruga u Zajedničkom savjetodavnom odboru te financirao troškove njihova sudjelovanja na sjednicama Odbora.

Utrošena sredstva: Za provedbu ove mjere Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija nije izdvojilo posebna financijskih sredstava. Ured za socijalno partnerstvo utrošio je **25.550,00 kn**. Ured za udruge – **10.008, 34 kn**.

Preporuka: Nastaviti s provedbom mjere.

11.8. Uvesti mogućnost financiranja programa i projekata koji potiču jačanje regionalne suradnje RH iz godišnjih programa tijela državne uprave (koji raspisuju natječaje za potpore organizacijama civilnog društva iz sredstava javnih fondova)

Nositelji: Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, nadležna ministarstva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok: prosinac 2007. – kontinuirano

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Ured za udruge je tijekom 2009. bio aktivno uključen u razmjenu iskustava s državnim tijelima za suradnju s udrugama iz čitave regije, a u svrhu poticanja kvalitetnijeg okruženja za razvoj civilnog društva.

Kao svojevrsni oblik razvojne pomoći Ured za udruge je tijekom 2009. godine bio domaćin nekoliko studijskih posjeta susjednih i drugih zemalja u razvoju. Tako je u svibnju 2009. Ured bio domaćin studijskog posjeta izaslanstva Crne Gore u čijem su fokusu interesa bila dosadašnja iskustva Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske u suradnji s udrugama, ponajprije kroz potporu radu Savjeta za razvoj civilnog društva, ali i kroz uspostavu sustava financiranja iz državnog proračuna i fondova Europske unije. U sklopu posjeta, delegacija je u Uredu za udruge dobila informacije o institucionalnom i normativnom okviru za suradnju Vlade Republike Hrvatske i organizacija civilnog društva, zadaćama Ureda u koordinaciji rada ministarstava, središnjih državnih ureda, ureda Vlade Republike Hrvatske i državnih upravnih organizacija u vezi s praćenjem i unaprjeđenjem suradnje s nevladinim, neprofitnim sektorom u Republici Hrvatskoj, te informacije o aktivnostima Ureda na međunarodnom planu i praćenju provedbe projekata organizacija civilnog društva financiranih iz pretprijetnih fondova EU. Osim posjete Uredu za udruge, delegacija Crne Gore posjetila je Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU, gdje su se upoznali sa zadaćama Središnjeg ureda u koordiniranju programa potpore projektima organizacija civilnoga društva, kao i Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva gdje su se upoznali s mogućnostima sudjelovanja organizacija civilnog društva u projektima prekogranične suradnje. U Središnjem državnom uredu za upravu, gosti iz Crne Gore dobili su informacije o registrima i evidencijama organizacija civilnoga društva, a u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi o financiranju programa i projekata udruga u području socijalne skrbi. Udruga „ODRAZ“ bila je domaćin sastanka delegacije s predstavnicima Savjeta za razvoj civilnog društva, gdje se razgovaralo o zadaćama tog tijela i mogućnostima osnivanja slične institucije i u Crnoj Gori.

U razdoblju od 1. do 6. studenoga 2009. u Hrvatskoj je boravila dvanaesteročlana delegacija iz Republike Azerbajdžana s ciljem upoznavanja s razvojem civilnog društva u Republici Hrvatskoj te procesa europskih integracija. Studijski posjet realiziran je na inicijativu Državnog savjeta za potporu nevladinim organizacijama pri Predsjedniku Republike Azerbajdžan, a Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske preuzeo je sadržajni dio studijskog posjeta, pripremu odnosno realizaciju studijskog programa. Višečlana delegacija u posjeti sastojala se od predstavnika državnih tijela Azerbajdžana, ali i predstavnika nevladinog sektora, što odgovara i samom sastavu Državnog savjeta. Cilj ovog petodnevnog studijskog posjeta Hrvatskoj bio je upoznavanje delegacije Azerbajdžana s državnim te ostalim strukturama koje daju potporu radu organizacija civilnog društva u Republici Hrvatskoj te s procesom europskih integracija budući da Republika Azerbajdžan kao jedan od prioriteta svoje vanjske politike ima za cilj približavanje EU. Slijedom rečenog, Ured za udruge je u konzultacijama s relevantnim tijelima državne uprave

RH (Ministarstvom vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva te Ministarstvom uprave), organizacijama civilnog društva (GONG i SMART), te Nacionalnom zakladom za razvoj civilnog društva organizirao radne sastanke tijekom kojih su gostima predstavljeni zakonodavni, institucionalni i financijski okvir za razvoj civilnog društva u Hrvatskoj, djelatnosti samih institucija/organizacija, modeli suradnje sa organizacijama civilnog društva te trenutno stanje pristupnih pregovora s EU te proces europskih integracija.

Osim spomenutih, tijekom 2009. Ured za udruge ugostio je i delegacije Bosne i Hercegovine, Bugarske, Albanije te Kosova.

Predstojnik Ureda za udruge sudjelovao je na kongresu „Organizacije civilnog društva nude izazov tijelima javne vlasti“, koji se održavao od 16. do 18. travnja 2009. u Ljubljani, u organizaciji Međunarodnog Europskog pokreta i Europskog pokreta Slovenija u suradnji s Europskom komisijom i gradom Ljubljana, te uz podršku Narodne skupštine Slovenije i Vlade Republike Slovenije. Kongres je tematizirao ulogu organizacija civilnog društva (OCD) u integracijskom procesu u državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama za članstvo u EU. Cilj kongresa bio je razvoj „Povelje političkih izazova organizacija civilnog društva“ s preporukama koje se odnose na javne vlasti u državama pristupnicama EU o tome kako jačati civilno društvo u regiji. Ciljevi Povelje predstavljeni su Predsjednicima Parlamenata i Vlada zemalja sudionica trećeg dana Kongresa. Osim plenarnih sjednica, Kongres je ponudio i niz paralelnih radionica (moderator radionice „Strategija održivosti civilnog društva“ bio je predstojnik Ureda za udruge), koje su se koncentrirale na rezultate triju prethodnih konferencija o civilnom društvu održanih u Bruxellesu, Ljubljani i Zadru, s ciljem razvijanja liste preporuka namijenjenih vladajućim strukturama zemalja kandidatkinja i zemalja potencijalnih kandidatkinja na putu razvoja civilnog društva.

Konačno, Ured za udruge je tijekom 2009. bio izravno uključen u pokretanje provedbe dvogodišnjeg projekta tehničke pomoći organizacijama civilnog društva u zemljama IPA programa koji se financira iz sredstava EU.

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva je u 2009. godini inicirala osnivanje neformalne Regionalne mreže zaklada – podržavatelja razvoja filantropije, lokalnih zajednica i civilnoga društva u jugoistočnoj Europi. Organizirana su 3 sastanka Regionalne mreže (u Zadru i Podgorici) te dogovorene osnovne aktivnosti u 2010. godini.

Utrošena sredstva: Za provedbu ove mjere nisu izdvojena posebna sredstva.

Preporuke: Nastaviti s provedbom mjere

11.9. Izraditi analizu dosadašnje uključenosti organizacija civilnog društva iz Republike Hrvatske u programe i projekte prekogranične suradnje Europske unije, te osmisliti preporuke za jedinice lokalne samouprave na tom planu

Nositelji: **Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija**, Ured za udruge sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, jedinice lokalne i područne samouprave

Rok: prosinac 2007. – *kontinuirano*

Status provedbe mjere: Mjera je u kontinuiranoj provedbi.

Provedba: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija prati i potiče uključivanje aktera civilnog društva u aktivnosti regionalnih inicijativa i organizacija. Predstavnici civilnog sektora sudjeluju u raznim programima i projektima prekogranične i međuregionalne suradnje, kao primjerice:

- Radna skupina za jednakost spolova (Gender Task Force), sa sjedištem u Zagrebu – inicijativa potekla iz Pakta o stabilnosti;
- Forum sindikata JIE (sudjeluju SSSH i NHS) - članice su sindikalne organizacije zemalja Vijeća za regionalnu suradnju (RCC).

U okviru Srednjoeuropske inicijative i Radne zajednice Alpe Jadran, predstavnici hrvatskih NVO-a sudjelovali su u više projekata iz područja jačanja civilnog društva i ljudskog kapitala.

Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva financiralo je projekte sheme bespovratnih sredstava prekogranične suradnje u ukupnom iznosu od 810.792,64 € (oko 5.9 mil kuna). Projekti su se provodili u 2009. godini, a korisnici projekata bili su Arbeiter samariterbund Deutschland e.V., Zelena Akcija Zagreb, Grupa za ženska ljudska prava B.a.B.e., Zeleni Osijek i Udruga za kreativni razvoj Slap. Projekti su kako slijedi:

- CARDS 2004 „Suradnja u pograničnim regijama“:

1. The development of rural tourism in the border area of Knin and Bosansko Grahovo
2. Promoting conservation of border river ecosystems and sustainable use of resources in border area of Croatia and BiH
3. Weaving their own future – jointly paving the road towards life free of violence for women
4. Development of cross border tourism in Central Danube region

- Phare 2006 Adriatic:

5. ETHNO-BRAND

Utrošena sredstva: Za provedbu ove mjere nisu izdvojena posebna financijska sredstva.

Preporuke: Nastaviti s provedbom mjere. Preporuka Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva jest da se organizacije civilnog društva više angažiraju u prijavama projektnih ideja na javne pozive u programima prekogranične suradnje, pronalaženju partnera u susjednim državama te pojačaju suradnju s jedinicama lokalne i regionalne samouprave.